

Politisk kommunikation

En komparativ diskursanalyse
af retorisk lederskab i den
politiske offentlighed

**Kandidatafhandling af:
Martin Hyldgaard
Svendsen**

Aalborg Universitet

18-10-2013

Politisk kommunikation

- En komparativ diskursanalyse af retorisk lederskab i den politiske offentlighed

Aalborg Universitet – Det Humanistiske Fakultet

Kommunikation, 10. Semester

Vejleder: Anders Horsbøl

Vidensgruppe: Mattering: Material - Discursive Practices

Afleveringsdato: D.18/10-2013

Antal anslag: 191.932

Antal normalsider: 79, 97

Martin Hyldgaard Svendsen

Indhold

Abstract.....	5
Leadership in the public political communication.....	5
Motivation.....	7
Indledning	8
Den indlejrede diskursorden i specialets problemstilling	10
Den danske velfærdsforståelse	11
Problemfelt.....	13
Metode.....	14
Den teoretiske opbygning og begrebsafklaring.....	14
Specialets videnskabelige status	17
Videnskabsteoretisk tilgang.....	18
Den hermeneutiske indgangsvinkel	18
Den socialkonstruktioniske tilgang.....	20
Præsentation af empiri.....	22
Talen ved den socialdemokratiske partikongres.....	22
Nytårstalen	23
Politisk lederskab	24
Anvendt Teori	26
Norman Fairclough – Den kritiske diskursanalyse.....	27
Michel Foucault – Det produktive magtbegreb.....	31
Jürgen Habermas – Den kommunikative handlen.....	34
Diskursanalyse af Helle Thorning-Schmidts kongrestale 2012	39
Det tekstuelle niveau.....	39
Institutionalisering og specialisering	39
Magtforhold og formidlingsform.....	41
Struktur, ordvalg, transitivitet og modalitet.....	44
Sammenfatning:	49
Det diskursive praksis niveau	50
Den partipolitiske forankring og fællesskabsappellerende diskursivitet	50
Den parlamentariske situation og diskursen omkring ansvarlighed	51
Michel Foucault – det produktive magtbegreb.....	53
Subjektivering og den pastorale magtudøvelse	54

Selvdisciplineringen og de rammesættende dispositiver.....	55
Den sociale praksis – en perspektiverende diskussion	56
Den systemverdenbaserede påvirkning – kommunikationsidealet i den empiriske kontekst	57
Gendrivelse og modpart-spin.....	57
De etiske dyder: ærlighed og idealisme – en kommunikativ handling?	60
Diskursanalyse af Helle Thorning-Schmidts nytårstale	62
Det tekstuelle niveau.....	62
Institutionalisering og specialisering	62
Magtforhold og formidlingsform.....	64
Struktur, ordvalg, transitivitet og modalitet.....	65
Sammenfatning:	69
Det diskursive praksis niveau	70
Det interdiskursive aspekt - Globaliseringsdiskursen der fordrer omstillingsparathed.....	70
Den partipolitiske forankring i talens diskursive udtryk.....	71
Michel Foucault – det produktive magtbegreb.....	73
De rammesættende dispositiver	73
Subjektivering og underliggende magtkonstruktioner	74
Den sociale praksis – en perspektiverende diskussion	75
Den systemverdenbaserede påvirkning - Kommunikationsidealet i den empiriske kontekst.....	75
Eufemismer.....	76
Implikaturer og præsuppositionsusk.....	77
De økonomiske <i>udfordringer</i> – det narrative aspekt og den gode fortælling.....	78
Spin i den sociale praksis – strategisk handling og politisk uredelighed?	78
Konklusion.....	80
Refleksion.....	85
Litteraturliste:.....	87
Bøger:	87
Bilagsoversigt:.....	88
Elektroniske henvisninger:	88

Abstract

Leadership in the public political communication

Focus in this master thesis has been a comparison between prime minister, Helle Thorning-Schmidt's speech at the Social Democratic party congress 2012 and her new year speech this year.

The main purpose of this thesis has been to generate new knowledge about the rhetoric and the type of discourses, which are represented in the speeches and investigate how this characterizes Helle Thorning-Schmidt as a political leader. During the last years, there has also been an increasing use of political spin in the political communication, and due to this, focus has also been on how this aspect influences the communication in the empirical material. At the time where the speech at the congress took place, the Social Democrats were suffering from disappointing polls, criticism in the media and internal issues in the party. The main task of Helle Thorning-Schmidt could be considered as gathering the party during these ongoing issues. The context of the new year speech is related to the societal issues, where increasing unemployment and uncertainty of the economical future sets the agenda and determines an rhetorical approach that can inspire each citizen and give new courage in a time characterized by financial issues. The societal and political context has therefore also been an important factor for this analysis due to its affect on Helle Thorning-Schmidt's conditions of possibility in the different arenas that characterizes the two speeches. According to the studies in this thesis, it can be concluded that the communication is adjusted to reach the different audiences, which reflects the types of main discourses, rhetoric and types of political spin used in the two speeches.

Norman Fairclough's critical discourse analysis has been the main theoretical tool in this thesis to investigate the textual structure and patterns. On the second level of this analysis, Michel Foucault's concept of modern power has also been included to illuminate how the hidden structures of power shows in the two texts. Furthermore Jürgen Habermas' concept of the communicative action is in the analysis of the social practice included to attribute a normative foundation of the communication, and is seen relative to the indicators of political spin in the speeches.

According to the discourse analysis I have found that the two speeches differ due to the genres, audiences and arenas that surround the speeches. In the speech at The Social Democrats party

congress the main discourse is linked to community and solidarity, which can be considered as traditional values for the Social Democrats. Besides of that a parallel discourse on responsibility shows in the text, and the main agenda at this points seems to be to explain and justify the political actions of the party due to an election, which has given the party certain challenges relative to the number of seats in the government. In order to the social practice the types of spin in this speech are centered on the thematic issues in the text and intend to show Helle Thorning-Schmidt's ability as an honest and ideological political leader.

The main discourse in the new year speech is linked to the economical crisis and its affect on the individual citizen in Denmark. The discursive expression in the text also based on the necessity of a strong community, but the party political anchoring seems here to be more hidden than at the congress speech, where party political references and discrediting of political opponents were more explicit in its rhetorical expression. These characteristics also shows in the analysis of the social practice, where the rhetoric, which can be considered as spin techniques, is related to minor linguistic adjustments, which intends to affect the audiences in a way, they aren't aware of, and which can be considered as examples of strategic communication.

Motivation

Dette afsnit er tiltænkt som værende et anslag, hvori den grundlæggende motivation og problemstilling skitseres. Der vil således blive redegjort for min bevæggrund for at finde denne relevant, vedkommende og interessant - og dermed for min overordnede motivation for at skrive dette speciale.

I Danmark har vi i de senere år mærket konsekvenserne af den internationale finanskrisen, som vi stadig er under påvirkning af, da den således er en betydende faktor i henhold til en indsnævring af de økonomiske rammer. Dermed er det ligeledes en faktor, der – i lighed med flere andre udefrakommende faktorer påvirker de rammer, hvorunder der kan føres politik på såvel partipolitisk som nationalt plan. Samtidig står Socialdemokraterne overfor massive udfordringer i kraft af svigtende meningsmålinger samt en stigende uro i det politiske bagland. Jeg finder det her relevant at se nærmere på, hvorledes der ud fra et retorisk og diskursivt perspektiv navigeres i dette skisma af udfordringer på såvel nationalt som partipolitisk plan. I mediebildet er kritikken af statsministeren ofte markant, og i forhold til de ofte overfladiske beskrivelser og kritikpunkter i dagspressen, finder jeg det interessant at komme et skridt dybere i forhold til statsministerens kommunikative adfærd i henhold til, hvorledes sproget modereres i forhold til at imødekomme de forskellige modtagergruppers forventninger. Jeg har derfor valgt at tage udgangspunkt i to centrale taler, hvor statsminister Helle Thorning-Schmidt (som i dette speciale vil have referencen "H.T.S.") gennem den sproglige kommunikation har til opgave at indgyde nyt håb hos de tilhørende i form af henholdsvis hendes tale ved Socialdemokraternes partikongres 2012 samt hendes nytårstale dette år. Disse taler, hvis kontekst vil blive uddybet i det indledende afsnit, er således dette speciales empiriske omdrejningspunkt, og der vil med udgangspunkt i en ideografisk og induktiv videnstilegnelse blive analyseret på talernes retoriske, kommunikative og diskursive udtryk.

Ud fra et metaanalytisk perspektiv er specialets teoretiske status af de rammebetingelser, der vil blive uddybet i indledningen grundet den ressource- og sidemæssige afgrænsning ikke underlagt en fuldstændig diskursanalyse til at redegøre for disse faktorer. Der er derimod taget et personligt udgangspunkt i de influerende samfundsmæssige karakteristika og søgt at sammenkoble disse med den sociale praksis, som den politiske offentlighed er en del af. Hermed søges rammerne for

den omkringliggende diskursorden, H.T.S. kan navigere under beskrevet i et omfang, som vil danne det overordnede kontekstuelle fundament for den videre diskursanalyse.

Indledning

I dette afsnit vil jeg skitsere og redegøre for nogle af de bagvedliggende samfundsmæssige karakteristika, der har været rammesættende for samfundet generelt og dermed også influeret på den politiske offentlighed. Dette er tilfældet, da de udefrakommende strukturelle ændringer således også vil være medbestemmende for den politiske ageren og de mulighedsbetingelser og diskursive mønstre, der ligger indlejret heri. Afsnittet vil således indledes af en bred makrosociologisk indgangsvinkel, hvorefter det i problemfeltet vil indsnævre sig til mere specifikt at omhandle dette speciales emnemæssige omdrejningspunkt, og herunder vil specialets problemformulering blive præsenteret. Man kan ud fra et diskursanalytisk perspektiv anskue denne indsnævring som en overordnet skitsering af den samfundsmæssige diskursorden (Fairclough:2003:24), der er med til at determinere mulighedsbetingelserne for talernes udformning. Dermed søges der skabt et fundament, der har til hensigt at virke rammesættende på det lys, specialets empiri og analyse skal ses i.

Flere sociologer, herunder engelske Anthony Giddens (Giddens 2011) peger på, at samfundet gennem de senere årtier har gennemgået en aftraditionalisering. Dette henviser blandt andet til det brud, der er sket med væsentlige dele af det værdigrundlag, det traditionelle samfund byggede på, ligesom at dets strukturelle udformning ligeledes har gennemgået markante forandringer. En væsentlig del af denne aftraditionalisering henviser til bruddet med den skarpe klassesdeling, der i bred udstrækning kendetegnede det traditionelle samfund. Hvor det tidligere var gennemgående, at det enkelte individs sociale og kulturelle identitet var fast forankret og indlejret i den sociale klasse, er denne nu i højere grad en flydende og formbar størrelse, som individet selv skal konstruere gennem en række refleksive til- og fravalg. I Giddens' strukturationsteori omdefinieres den enkelte aktør til agent og beskrives som kyndig og vidende og i besiddelse af refleksiv bevidsthed, der netop muliggør velovervejede beslutningsprocesser i forbindelse med skabelsen og opretholdelsen af det enkelte individs særegne (selv)identitet. Dette er en udvikling, der indvirker på den enkeltes muligheder for at agere og navigere i et samfund,

hvor omstillingsparathed og muligheden for at konstruere sin egen identitet har afløst det sociale sikkerhedsnet, som tidligere tiders traditioner ligeledes var garant for. Denne udvikling har således også været en påvirkende faktor i forhold til det politiske aspekt, idet det enkelte individs politiske ståsted i nogen grad lå indlejret i den sociale klasse, hvor bestemte partier varetog særegne gruppers interesser og præferencer.

I dag synes det politiske landskab at fremstå mere broget, hvor det, med henblik på at kunne mønstre 90 mandater i Folketinget, er blevet essentielt at appellere til det brede midtersegment af marginalvælgere, da ovennævnte udvikling har været medvirkende til et mærkbart fald i antallet af kernevælgere (180grader.dk). At en stor del af det politiske spil handler om at vinde slaget om den politiske midte har i overvejende grad også medført, at den ideologisk forankrede politiske ageren er trådt i baggrunden til fordel for en politik, der udadtil kan fremstå mere strategisk. Som eksempel herpå kan nævnes den tidligere statsminister, Anders Fogh Rasmussen, der i sin tid som skatteminister under 1980'ernes Schlüter-regering skrev bogen "Fra socialstat til minimalstat", hvori han beskrev sit daværende ideal om et samfund præget af en forholdsvis svag stat, stor personlig frihed, et lavt skattetryk og lav statslig indgriben i personlige anliggender. Dette kan fremstå paradoksalt, da det står i kontrast til, at han i sin tid som statsminister investerede ganske massivt i den offentlige sektor (b.dk) og blev personificeringen af et Venstre-parti, der i højere grad end tidligere var venligt stemt overfor velfærdsstaten. At det er blevet sværere at føre en ideologisk forankret politik illustreres ligeledes tydeligt af den senere tids markante kritik fra såvel Socialdemokraternes som SF's politiske bagland, hvor regeringen kritiseres for at føre en for "blå" politik, der ikke stemmer overens med de løfter, der blev givet i valgkampen. Både SU- og kontanthjælpsreformen kan nævnes som aktuelle eksempler herpå, ligesom lempelser af selskabsskatten i regeringens "vækstpakke" (dr.dk) er ganske uvante for en socialdemokratisk ledet regering. Her er det også en medvirkende faktor, at Det Radikale Venstre ved Folketingsvalget i 2011 fordoblede deres vælgertilslutning og reelt fremstod som valgets egentlige vinder (valg-2011.dk). Da Socialdemokratiet og SF fremlagde deres fælles økonomiske udspil "Fair løsning", var det således næppe med forventning om, at De Radikale ved valget ville opnå større vælgertilslutning end SF.

Den indlejrede diskursorden i specialets problemstilling

Det er dog ikke kun parlamentariske problemstillinger, der har givet udfordringer for den nuværende regering. Således har den internationale finanskrisen også påvirket den danske økonomi og dermed også virket som en rammesættende faktor for den politik, der er mulig at føre. Man kan i den henseende argumentere for, at ideologiske værdier må træde i baggrunden til fordel for økonomiske hensyn, idet krisen selvsagt skaber andre rammer for den politiske udfoldelse, end det ville være tilfældet under tider med økonomisk højkonjunktur. Omvendt kan problematikken også anskues således, at det for alvor er i krisetider, hvor det økonomiske råderum er begrænset, at den ideologiske forankring for alvor har sin berettigelse, da det netop er her, ressourcerne skal prioriteres, og den værdi- og fordelingsorienterede politik kommer til udtryk.

Da finanskrisen slog igennem for godt syv år siden, blev Danmark hårdt ramt (business.dk). Selvom nuværende finansminister Bjarne Corydon tror på et økonomisk opsving i 2013 og 2014 (business.dk), er usikkerheden stadig markant, og finanskrisen og efterdønningerne heraf er stadig i klar erindring og fordrer således påpasselighed på det økonomiske område. På den internationale arena har globaliseringen i almindelighed, og den økonomiske globalisering i særdeleshed ligeledes haft indvirkning på den økonomiske virkelighed i Danmark. Omkring hver femte større danske virksomhed havde således outsourcet til udlandet i perioden 2009-2011 (dst.dk), og dette må formentligt betragtes som en udvikling, der blot vil tiltage i årene fremover. Dette er således en udvikling, der er medstemmende for de mulighedsbetingelser, H.T.S. retorisk kan agere under i talerne, da den bidrager til den overordnede diskursorden, som talen såvel er under påvirkning af, men samtidig også selv påvirker.

På internationalt plan kan der dermed argumenteres for en overordnet globaliseringsdiskurs, hvor blandt andet digitaliseringsprocessen i overført betydning har gjort verden mindre og strømmen af information hurtig og let tilgængelig. Massemediernes udvikling har også medført, at et begreb som spin er blevet mere udbredt i forhold til den politiske kommunikation:

"Fremkomsten af spin-begrebet hænger sammen med et boom i professionaliseringen af den politiske kommunikation. En professionalisering, der i høj grad skal ses som svar på massemediernes magt – både deres magt som kritiker (jf., "den fjerde statsmagt") og deres magt som proportionsforvrænger.(...) Man kan sige, at spindoktorer er ansat til at spille på

medielogikken for proaktivt at skabe og reaktivt at fastholde den rigtige melodi omkring partiet og dets politik.” (Femø Nielsen:2007:11)

Den danske velfærdsforståelse

Finanskrisen og globaliseringen fremstår dermed som en medkonstituerende faktor, som således er med til at determinere, hvordan man kan tale om verden på. H.T.S.’s diskursive og retoriske muligheder i talerne er dermed påvirket af faktorer på globalt plan, mens nationalt forankrede mekanismer ligeledes fremstår som influerende faktorer. Det politiske landskab i Danmark synes her at være kendetegnet ved en udpræget velfærdsdiskurs, hvori der ligger en indlejret konsensus om, at velfærdsbegrebet i bred udstrækning er noget, man kan tilslutte sig uanset øvrigt politisk ståsted. Denne er endvidere påvirket af de omkringliggende landes samfundsmodeller, hvor særligt vesteuropæiske lande er karakteriseret ved en forholdsvis stor stat. Dette understreges yderligere af de samfundsmodeller, der ses i nabolandene samt det faktum, at Danmarks universelle velfærdsmodel også benævnes som den nordiske eller skandinaviske velfærdsmodel (denstoredanske.dk) og henviser til det universelle velfærdsprincip og en relativt stor stat. Sideløbende med denne internationale påvirkning af den enkelte tales mulighedsbetingelser samt den nationalt forankrede diskurs omkring velfærd, ses yderligere en særegen socialdemokratisk selvforståelse omkring velfærdsbegrebet, som blandt andet udspringer af en historisk påvirkning. Thorvald Stauning ses af mange som velfærdsstatens grundlægger, (altomhistorie.dk) og siden har socialdemokratiske statsministre som blandt Jens Otto Kragh og Anker Jørgensen gennem forskellige tiltag udbygget velfærdsstaten ud fra tesen om, at de bredeste skuldre skal bære det tungeste læs. Socialdemokratiets historiske forankring som partiet, der varetager arbejderklassens interesser samt partiets status som ”velfærdsstatens beskytter” er således også medkonstituerende faktorer i forhold til talernes diskursive udformning.

Heri ligger det, at betydningen af de forventninger, der stilles til det enkelte parti qua dets historik og ideologiske værdigrundlag spiller en markant rolle. Man kan her argumentere for, at det i en tid med økonomiske udfordringer kan være endnu sværere at skulle træffe disse beslutninger for en socialdemokratisk ledet regering med en umiddelbart venstreorienteret profil, da eksempelvis nedskæringer i den offentlige sektor traditionelt set ikke er noget, der stemmer overens med partiets ideologiske værdigrundlag. Her ligger det mere naturligt til de borgerlige partiers selvforståelse at være garant for ”økonomisk ansvarlighed” og udvise mådehold i en tid præget af

økonomiske udfordringer. Derimod ligger det i højere grad i Socialdemokraternes partipolitiske DNA, at politiske vedtagelser helst ikke må ramme dem, der i forvejen har mindst, hvilket således er en væsentlig udfordring, idet reformer i høj grad sigter mod at effektivisere overførselsindkomster.

Siden etableringen af velfærdsstaten, hvor et højt skattetryk og relativt høje sociale ydelser er karakteriserende, synes en særlig dansk selvforståelse i forhold til samfundets opbygning at gøre sig gældende, når det kommer til måden, hvorpå velfærd omtales i Danmark. Diskursens udtryk beror på en dansk selvforståelse, hvor der synes at være udbredt konsensus omkring rimeligheden i udsagn som, at "de bredeste skuldre skal bære det tungeste læs". Således erklærer et overvejende flertal af befolkningen sig tilfredse med skattetrykket i Danmark, (b.dk) ligesom et tilsvarende flertal giver udtryk for, at de foretrækker mere velfærd fremfor nye skattelettelser (avisen.dk). Der vil naturligvis være forskellige præferencer vedrørende statens specifikke udformning, og om end liberalt indstillede ville foretrække et lavere skattetryk, synes der udbredt enighed om, at velfærdssamfundet er kommet for at blive. Så når Liberal Alliance, som på det økonomiske felt fremstår som Danmarks mest højreorienterede parti, taler om et lavere skattetryk, en effektivisering af den offentlige sektor mm., lyder argumentationen, at sådanne omstruktureringer er nødvendige for fremtidigt at opretholde velfærden i Danmark (liberalalliance.dk). Meningerne omkring statens endelige indretning, omfanget af sociale ydelser, skattetryk etc., er således til diskussion, mens der synes at tegne sig et billede af, at det overordnede princip omkring den universelle velfærd er noget, man kan tilslutte sig – og at det er vejen hertil, der er til debat. Den særlige danske forståelse af begrebet velfærd og den gennemgående diskurs, der ligger indlejret i forhold hertil er således også en faktor, der påvirker den politiske aktørs mulighedsbetingelser.

Jeg har hermed forsøgt at redegøre for de overordnede diskursive mønstre, der er med til at determinere den enkelte tales mulighedsbetingelser. Det er således disse samfundsmæssige, (parti)politiske og historiske karakteristika, der har dannet de rammer og forudsætninger, som H.T.S. i talerne kan navigere under. Den videre anvendelse af Faircloughs diskursbegreb vil herefter blive uddybet og inddraget i specialets teori- og analyseafsnit.

Problemfelt

Vi ser altså flere overordnede mekanismer, der influerer på rammerne for den politiske ageren og mulighedsbetingelserne for den politiske kommunikation. Gennemgående strukturelle samfundsændringer har været en medvirkende faktor i forhold til, at det politiske spil i høj grad handler om at vinde "slaget om den politiske midte" i en tid præget af et stigende antal marginalvælgere, og hvor parlamentariske udfordringer ligeledes spiller en rolle i forhold til den førte politiks ideologiske forankring. Samtidig spiller den internationale finanskrisen ligeledes ind som en medkonstituerende faktor. I en tid hvor efterdønningerne herfra stadig mærkes, og hvor det endnu er uklart i hvilken retning de økonomiske vinde vil blæse de kommende år, fordrer det således en vis forsigtighed i forhold til den økonomiske politik, der føres.

I dette speciale vil jeg undersøge, hvad der karakteriserer H.T.S. som politisk leder ud fra et retorisk og diskursivt perspektiv med ovennævnte (part)politiske samfundsmæssige karakteristika in mente. Dette vil ske med empirisk udgangspunkt i henholdsvis talen ved Socialdemokraternes partikongres i Aalborg den 21. september 2012 samt hendes nytårstale i starten af dette kalenderår. Jeg har valgt denne empiri, da jeg finder det interessant at analysere, hvorledes hun retorisk agerer i to vidt forskellige kontekster, og hvordan hendes politiske lederskab kommer til udtryk i de respektive taler. De to taler adskiller sig markant fra hinanden i forhold til elementer som primære modtagergrupper og arenaer, men er samtidig begge under påvirkning af de samme omkringliggende faktorer i henhold til Danmarks økonomiske udfordringer, den nationalt forankrede velfærdsdiskurs og de mulighedsbetingelser, der knytter sig til en socialdemokratisk leder. De forskellige kontekster talerne udspringer af lægger således op til differentierede måder at udvise politisk lederskab, men hvordan kommer dette til udtryk i praksis? I dette speciale vil disse to taler således udgøre det empiriske omdrejningspunkt, og der vil blive analyseret på paralleller, sammenhænge og eventuelle modsætningsforhold herimellem.

Min problemformulering i dette speciale lyder derfor som følgende:

Hvorledes manifesteres den partipolitiske forankring og de samfundsmæssige påvirkninger i Helle Thorning-Schmidts politiske lederskab i forbindelse med hendes kongres- og nytårstale, og hvordan afspejles dette i et diskursivt og retorisk perspektiv?

Fokus vil således være på talernes diskursive og retoriske karakteristika, som vil blive set i forhold til H.T.S. som politisk leder og med ovennævnte samfundsmæssige og partipolitiske mulighedsbetingelser in mente.

Metode

Dette afsnit har til hensigt at forklare og redegøre for specialets opbygning og valg af teori. Der vil således her blive set nærmere på, hvorledes de valgte teoretiske begreber kan understøtte specialets problemformulering og kaste nyt lys over den valgte empiri. I forlængelse heraf vil der blive redegjort for opgavens videnskabsteoretiske forankring, og hvorledes denne kan understøtte specialets problemstilling. Afsnittet vil således fremstå som såvel en metodebeskrivelse som en læsevejledning, hvori der vil blive redegjort for teorivalg, specialets strukturelle opbygning og sammenhæng samt dets videnskabelige status.

Den teoretiske opbygning og begrebsafklaring

I forhold til den valgte empiri vil jeg søge at afdække H.T.S.'s retoriske ageren med udgangspunkt i talernes diskursive karakteristika. Dette vil ske gennem en diskursanalytisk indgangsvinkel, hvor såvel tekstuelle mønstre som omkringliggende politiske og samfundsmæssige forhold inddrages, og hvor der således indledes med et tekstnært perspektiv for derefter at anlægge et bredere makroperspektiv på empirien og de problemstillinger, der er væsentlige i forhold hertil.

Som analytisk redskab hertil vil Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse (Fairclough 2003, Fairclough 1992) fungere som "paraplyteori", idet det er i denne, specialet vil tage sit analytiske udgangspunkt, hvorunder supplerende teori ligeledes vil blive inddraget. Herudover vil de klassiske retoriske appelformer (Fabricius & Roskvold 2008) ligeledes gennemgående blive inddraget i relevant omfang i den tekstuelle analyse af de to taler.

Den sidemæssige afgrænsning har betydet, at jeg har fundet det mest hensigtsmæssigt kun i begrænset omfang at udforme deciderede teoriafsnit, og jeg har i stedet valgt at foretage en mere operationaliserbar gennemgang af de anvendte teoretiske begreber, for allerede tidligt i specialet at sætte disse i forhold til den anvendte empiri. I afsnittet "anvendt teori" vil der således blive

fremført en operationalisering af de teoretiske betragninger, som der i størst omfang har bidraget til udarbejdelsen af de analytiske resultater i dette speciale.

I den indledende del af specialets tekstuelle analyse har jeg valgt at tage udgangspunkt centrale dele af den britiske sprogforsker Michael Hallidays funktionelle sprogbrugsanalyse (Frimann:2004:19). Med udgangspunkt i specialets hermeneutiske forankring i forhold til min videnstilegnelse, som vil blive præsenteret i følgende afsnit, mener jeg ikke, man kan forstå en tekst til fulde, hvis ikke der i bredt omfang tages højde for de omkringliggende aspekter, der har influeret på tekstens udformning, hvilket således er hensigten med denne nærmere analyse af kommunikationskonteksten. I henhold til det socialkonstruktionistiske perspektiv på diskursernes udformning vil denne del derfor endvidere være et forsøg på at se sprogbrugen i den enkelte tale i samspil med den sociale kontekst, den indgår i. Dette vil have til hensigt skitsere de sociale og genrebestemte kontekstafhængige variabler, der er medbestemmende for talens udformning. Derudover vil der i denne tekstuelle del af diskursanalysen blive redegjort for de tekstnære og lingvistiske faktorer, der er medbestemmende for det diskursive udtryk i den enkelte tekst. De konkrete teoretiske nedslagpunkter vil ske med udgangspunkt i de pejlemærker i Norman Faircloughs begrebsapparat, som der vil blive redegjort for i teoriafsnittet herom. Der vil i analyseafsnittet ikke foretages en fuldstændig gennemgang af de tekstnære faktorer, der knytter sig til Faircloughs model men derimod en selektion af de relevante sproglige elementer, der fremstår centrale i forhold til analysen af den enkelte tale. De lingvistsiske mønstre der vil fremtræde i dette tekstuelle niveau vil herefter udgøre fundamentet for den videre analyse i de senere afsnit.

Norman Fairclough har selv påpeget, at det ved brug af hans analysemodel er nødvendigt at inddrage makrosociologisk teori for til fulde at kunne belyse tekstens diskursive udtryk;

"By itself, textual analysis is limited.(...)To access the causal and ideological effects of texts, one would need to frame textual analysis within, for example, organizational analysis, and link the "micro" analysis of texts to the "macro" analysis of how power relations work across networks of practices and structures. Textual analysis is a valuable supplement to social research, not a replacement for other forms of social research and analysis." (Fairclough:2003:15-16)

Her inddrages Michel Foucault i modellens diskursive praksis niveau til at belyse, hvilke dispositiver, der kan knytte sig til en socialdemokratisk statsminister, og de forventninger, man har hertil. Ligeledes anvendes hans begrebapparat til at belyse, hvordan underliggende magtkonstruktioner i talens udformning kan komme til udtryk retorisk og i forbindelse med dannelsen af den diskursive praksis i den enkelte tale, som på en gang er underlagt diskursive strømninger og samtidig skabende for nye. De fremanalyserede diskursive mønstre vil således her blive set i et bredere perspektiv, hvor de bagvedliggende kontekstuelle faktorer, der har været determinerende for teksternes diskursive udtryk, vil blive inddraget.

I det sociale praksis niveau vil de diskursive karakteristika blive underlagt en analyse ud fra den sociale praksis, de indgår i. Dette vil her sige den persuasivt orienterede politiske virkelighed, hvor det handler om at overbevise modtageren om et givent budskab i et konfliktuelt spændingsfelt af politiske modstandere, der har samme agenda. Der vil her være særligt fokus på det retoriske aspekt, som knytter sig til den professionelle politiske kommunikation, og der vil blive set nærmere på, hvorledes bestemte sproglige karakteristika kan betragtes som udtryk for politisk spin, hvor den præfererede agenda mellem linierne søges fremmet. Som et normativt modspil til den deskriptivt orienterede tekstuelle analyse inddrages Jürgen Habermas' ideal omkring den kommunikative handlen og den herredømmefri kommunikation. Habermas' kommunikationsideal vil blive inddraget i forhold ovennævnte problemstillinger omkring politisk spin, og analysen af den sociale praksis vil således have status som et perspektiverende diskussionsafsnit, hvor fremtrædende retoriske mønstre vil blive betragtet i et makro-perspektiv med udgangspunkt i den sociale praksis, de indgår i. Og da politisk spin netop er et begreb, det er vanskelig at fremsætte absolutte analyser og konklusioner i henhold til, vil disse afsnit som nævnt have status af diskussionsafsnit, hvor de retoriske indikatorer på det, der kan betragtes som politisk spin vil blive set i forhold til Habermas' kommunikationsideal. For dette diskussionsafsnit er de modsatrettede arenaer og afsender/modtagerforhold, der knytter sig til de to taler væsentlige i forhold til det spin-orienterede perspektiv, der søges lagt herpå. Styrende for den sociale praksis er således, hvorledes den retoriske ageren manifesteres gennem en sproglig adfærd, der kan betragtes som politisk spin, og det er dermed i forhold hertil, at det normative perspektiv bringes i spil.

I forhold til specialtets diskussionsafsnit i den sociale praksis gælder det ligeledes, at de anvendte begreber ikke underkastes en fuldkommen gennemgang i forhold til den fulde empiri men derimod inddrages i det omfang, der er vurderet relevant i forhold til at underbygge de mønstre, der er gennemgående i de to taler. I henhold til en nærmere begrebsafklaring arbejder jeg i dette speciale ud fra definition af spin som noget, der har til hensigt at påvirke såvel det medierede fokus som modtagerens perception af det tekstuelle indhold, i den for afsender intenderede retning:

"Spin vil sige, at nogle af de valg, en afsender træffer i sin offentlige kommunikation om et emne, er dikteret af en intention om at stemme modtagerne på en ønskelig måde i forhold til dette emne, snarere end at sige det, som er redeligt, dvs. det, som kommunikatoren anser for rigtigt og retvisende." (Femø Nielsen:2007:21)

Begrebet beskrives ligeledes som en påvirkning af modtageren på en måde, denne ikke umiddelbart er bevidst om, og indikatorer herpå vil således også være et parameter for vurderingen af den kommunikative adfærd. Diskussionsafsnittet vil således tilføje det kritiske element i diskursanalysen og tage udgangspunkt i et normativt fundament for den kommunikative ageren.

Specialets videnskabelige status

I henhold til specialets validitet kan den forskning, der her foretages ikke umiddelbart kategoriseres som absolut generaliserbar, da der er tale om kvalitativt orienteret forskning. Specialets kvalitative tilgang fordrer derimod et ideografisk videnstilegnelse, hvor de enkelttilfælde, der i form af de to politiske taler tages udgangspunkt i, ikke generaliseres til almene lovmæssigheder. I henhold til den kvalitative forskning vil jeg betegne projektet som både validt og konsistent, idet der tages udgangspunkt i en empiri, der er baseret på to så centrale og grundlæggende taler hos en statsminister, at man med rette, og ud fra en lettere induktiv indgangsvinkel, kan tale retoriske karaktertræk hos H.T.S.. Arenaerne og modtagergrupperne er forskellige i de to taler, der ikke desto mindre fremstår som to af de mest betydningsfulde indenfor henholdsvis den partipolitiske og nationale arena. Jeg mener derfor, at dette speciale bidrager med en kritisk og kvalitativt orienteret forskning og vidensproduktion, der er med til at

tegne et nuanceret billede af den siddende statsministers retoriske ageren som såvel formand for Socialdemokraterne som statsminister i en tid præget af henholdsvis partipolitiske som økonomiske udfordringer. En vis subjektivitet vil uundgåeligt spille ind i henhold til at vurdere betydningen og vægtningen af faktorer, der influerer på statsministerens ageren. I forhold hertil anvendes der i specialet gennemgående videnskabelige begreber og bredt funderede og anerkendte metoder, og jeg afskærer mig således fra en for omfattende subjektivitet i forhold til den analyserede empiri. Analysen og resultaterne heraf vil således fremstå konsistente og sammenhængende ud fra det teori-, begrebs- og metodeapparat, der trækkes på.

Det er således primært med udgangspunkt i ovennævnte teorier, at begrebsapparatet til at analysere de sociale konstruktioner, empirien kan anskues som værende en del af, leveres. Netop socialkonstruktionismen udgør således en central del af specialets videnskabsteoretiske fundament, som der vil blive redegjort for i det følgende afsnit. Specialets videnskabsteoretiske opbygning vil endvidere være to-delt, idet min arbejdsmæssige fremgangsmåde fremstår hermeneutisk orienteret, mens min forståelse af diskursernes udtryk og indbyrdes sammenhæng og dialektik vil tage udgangspunkt i Kenneth Gergens socialkonstruktionistiske paradigme, hvor virkeligheden netop konstrueres gennem sproget og den relationelle handlen. Dette vil blive uddybet yderligere i det følgende afsnit omkring specialets videnskabsteoretiske tilgang.

Videnskabsteoretisk tilgang

Den hermeneutiske indgangsvinkel

Dette afsnit vil fungere som en redegørelse for specialets videnskabsteoretiske indgangsvinkel, som blandt andet har til hensigt at underbygge opgavens videnskabelige udtryk i henhold til konsistens og validitet. I afsnittet vil jeg skitsere, hvilken opfattelse af virkeligheden, der arbejdes ud fra og hvorledes sandhed og erkendelse forstås i henhold til denne virkelighedsopfattelse.

Specialets videnskabsteoretiske tilgang vil, som nævnt i forrige afsnit, være af to-delt karakter. Dette vil overordnet sige, at jeg undervejs i indlærings- og arbejdsprocessen arbejder ud fra en hermeneutisk tilgang, mens de i opgaven fremtrædende diskursive mønstre vil blive forstået og

bearbejdet ud fra en socialkonstruktionistisk indgangsvinkel. Det skal her endvidere pointeres, at dette afsnit ikke har til hensigt at bidrage med en fuldkommen redegørelse for henholdsvis hermeneutikken og socialkonstruktionismen som videnskabsteoretiske positioner, men derimod operationalisere de dele af disse paradigmer, der har størst relevans i henhold til specialets problemstilling.

I min analytiske tilgang arbejder jeg ud fra den nyere hermeneutik, der blandt andet blev udviklet af Hans-Georg Gadamer (Gadamer:2004), og som er karakteriseret ved, at man i sin fortolkningsproces aldrig fuldstændigt vil være i stand til at se bort fra sin forforståelse. Konsumtionen, bearbejdelsen og fortolkningen af den enkelte tekst kan således ikke undgå til en vis grad at være præget af på forhånd indlejrede "fordomme" og forforståelser omkring, hvorledes verden er konstrueret, og hvordan verden, og udsnit af den, skal opfattes. Den analytiske fortolkning og afkodning af specialets empiri vil således ske som en kombination af mig som fortolker og det egentlige tekstuelle indhold i modsætning til den ældre og traditionelle hermeneutiske opfattelse, som i bred udstrækning blandt andet byggede på en fuldkommen isolation af fortolkerens forforståelse. De to politiske taler, der fremstår som specialets empiriske omdrejningspunkt, vil således ikke blive angrebet udfra en fænomenologisk orienteret tilgang om udelukkende at "gå til sagen selv," da dette, efter såvel denne videnskabsteoretiske som egen virkelighedsopfattelse vil være både vanskeligt og uhensigtsmæssigt. Dette skyldes problemstillingen omkring den fuldkomne isolation af egen forforståelse, som der i henhold til dette speciales problemstilling indgår en række væsentlige underliggende forhold, der indvirker på denne problemstilling. Dette imødegås ud fra en eksplicitering af disse forhold, som blandt andet kommer til udtryk i specialets indledning og problemfelt, hvori den personlige forforståelse i nogen grad også vil afspejles, om end der naturligvis sigtes efter, at dennes påvirkning af analyseresultatet vil være stærkt begrænset.

Den hermeneutiske cirkel, der omfatter forståelse af del og helhed, vil endvidere også have betydning for arbejdsprocessen i specialet og den heraf følgende indsamling af viden. Den hermeneutiske cirkel præsenteres indledningsvis af Frederich Schleiermacher, hvorefter den senere videreudvikles af Gadamer:

”Lige så længe man har beskæftiget sig med fortolkninger af tekster, har man været klar over, at forståelse og fortolkning af en tekst rummer en karakteristisk cirkelbevægelse” (Colinn & Køppe:2003:151)

Opfattelsen af del og helhed består således i, at man som fortolker ikke vil være i stand til at begribe en given teksts fulde omfang og underliggende betydninger uden at forstå de enkelte dele, den består af. Omvendt gælder det ligeledes, at de enkelte dele skal forstås ud fra den overordnede helhed, de indgår i. I forhold til problemstillingen i dette speciale gør det sig her gældende, at de indledningsvist skitserede samfundsmæssige mekanismer udgør den overordnede helhed, som de respektive talers enkelte dele skal ses i forhold til. For at begribe den enkelte tale, er det derfor nødvendigt at være bevidst omkring den samfundsmæssige og historiske sammenhæng, de indgår i og hvorledes denne omkringliggende kontekst uundgåeligt vil være med til at determinere talens mulighedsbetingelser. For at jeg i min arbejdsproces skal opnå viden og erkendelse i forhold til den valgte empiri, må jeg derfor også have øje for de omkringliggende samfundsmæssige mekanismer, der influerer herpå og således vil være med til at determinere de kommunikative og retoriske muligheder heri. Ligeledes vil talernes enkelte dele være med til at kaste nyt lys over den overordnede samfundsmæssige kontekst, de indgår i.

Den socialkonstruktionistiske tilgang

Som nævnt i foregående metodeafsnit vil Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse udgøre det centrale teoretiske begrebsapparat i henhold til specialets analyse, hvor der vil blive taget udgangspunkt i talernes sproglige, diskursive og retoriske karakteristika. I forhold til de hertil knyttede diskursive mønstre og udtryk, indtages en socialkonstruktionistisk position, da netop sproget her er en afgørende faktor i forhold til sandhed og erkendelse, som ses som en social konstruktion (Husted 1982), der skabes gennem den relationelle handlen. Denne indgangsvinkel går hånd i hånd med den hermeneutiske tilgang, idet socialkonstruktionismen ikke i sig selv gør krav på sandhed eller rationel ophøjethed, men derimod indbyder til en radikal pluralisme, (Gergen:2010:8) som således ikke udelukker en sådan kombination.

Mening og sandhed findes i kraft af de sociale relationer, det enkelte individ indgår i qua de sproglige konventioner, de valgte ord- og sætningskonstruktioner er en del af. De hertil knyttede historiske påvirkninger spiller også her en rolle, idet det er den fælles mellem menneskelige

tradition, der er afgørende for accepten af et udsagn – om en given beskrivelse virker rigtig for modtageren. (Gergen&Gergen:2009:12)

I henhold til dette speciales problemstilling spiller velfærdsstatens historiske udformning således en væsentlig rolle for forståelsen af de diskursive mønstre, der kommer til udtryk i talerne, da der refereres til en fælles diskursiv virkelighed, som har skabt en fælles forståelse for anvendelsen af velfærdsbegrebet.

Den konstruktionistiske tilgang tager udgangspunkt i et verdenssyn, der tillægger de indbyrdes relationer den største værdi frem for at anse verden som værende sammensat af en række individuelt isolerede væsner, for hvem de sociale relationer kan anskues som kunstige indretninger. Det er i denne optik således de indbyrdes relationer og ikke det enkelte individ, der udgør samfundets fundament. (Gergen&Gergen:2009:22) På samme måde er H.T.S.'s retoriske ytringer ikke i sig selv interessante, men opnår værdi når de ses i de relationelle sammenhænge, de indgår i. Dette vil her referere til, at der således er forskellige modtagergrupper, der qua deres respektive relationer til taleren, i kraft af den konstruerede virkelighed, vil bearbejde de sproglige ytringer i forhold til denne relationelle virkelighed. Ordet "Velfærd" er eksempelvis isoleret set blot en kombination i syv bogstaver, men opnår mening ud fra den socialt konstruerede virkelighed, det indgår i. Ud fra en socialkonstruktionistisk virkelighedsopfattelse vil erkendelse fremstå som noget, der produceres i kraft af den indbyrdes relationelle handling og de indlejrede diskurser, der her er i spil. I den forbindelse kan der således argumenteres for en sammenhæng mellem diskursanalysen og den socialkonstruktionistiske virkelighedsopfattelse, da der inden for begge positioner arbejdes ud fra en tankegang, hvor troen på det enkelte individs evne til at handle uafhængigt af andre mennesker opgives. Det vil sige, at det i stedet således er gennem de sociale konstruktioner og de diskurser, der her konstrueres, opretholdes og videreudvikles, at virkeligheden skabes og erkendes. Og der vil således empirisk blive analyseret på, hvordan H.T.S. retorisk forholder sig til de sociale konstruktioner, som hun både er under påvirkning af og samtidig selv er med til at påvirke. Den socialkonstruktionistiske indgangsvinkel er endvidere kongruent med Norman Faircloughs teoretiske begrebsapparat, hvor diskursanalysen netop vil afdække, hvorledes kommunikationen udfolder sig i den sociale kontekst med sproget som udgangspunkt. Diskursanalysens dialektik og gensidige diskursive påvirkninger vil således være

med til at beskrive H.T.S.'s retoriske ageren i forhold til de sociale konstruktioner og relationer, hun indgår i. Den ontologiske forankring bygger hermed på, at virkeligheden ikke eksisterer uafhængigt af vores opfattelse af den. Erkendelse bestemmes derfor af den sociale kontekst, som der i specialet vil blive redegjort for gennem en diskursanalytisk tilgang, hvor sproget som redskab ses som skabende for den relationelle handlen, der konstruerer virkeligheden.

Præsentation af empiri

De to politiske taler af socialdemokraternes formand, H.T.S., der udgør dette speciales empiriske omdrejningspunkt er som nævnt indledningsvis henholdsvis hendes tales ved

Socialdemokraternes partikongres den 21. september 2012 (Bilag 1) samt hendes nytårstale ved indgangen til kalenderåret 2013 (Bilag 2). I dette afsnit vil jeg kort opsummere væsentlige dele af den politiske virkelighed, der således også udgør den kontekst, H.T.S. som politisk leder skal agere i.

Talen ved den socialdemokratiske partikongres

Talen ved den socialdemokratiske partikongres blev afholdt i kølvandet på en række dårlige meningsmålinger. En meningsmåling foretaget af Megafon den 31. maj 2012 gav således partiet en historisk lav opbakning, hvor kun 16,9 % af de adspurgte ville have sat kryds ved partiet, hvis der havde været valg på dette tidspunkt. Dette var den markant laveste måling til partiet i den tid, analyseinstituttet Megafon havde eksisteret. (dr.dk) Til sammenligning kunne Venstre ved samme måling mønstre 34 % af de adspurgte stemmer og fremstod dermed som værende over dobbelt så store som Socialdemokraterne. Et gennemsnit af samtlige målingerne foretaget den 3. september 2012, og umiddelbart op til den socialdemokratiske partikongres, viste en beskeden fremgang til socialdemokratiet. Her gav 18,8 % af de personer, de forskellige analyseinstitutter havde adspurgte udtryk for, at de ville have stemt på partiet, såfremt der havde været valg på dette tidspunkt (avisen.dk). Om end der var tale om en beskeden fremgang sammenlignet med det historiske lavpunkt i maj, var der stadig langt op til de 24,8 % af de afgivne stemmer, som partiet fik ved valget 2011, hvilket isoleret set endda blev betragtet som skuffende.

Som årsag hertil kan blandt andet nævnes den massive medierede fokus på regeringens såkaldte løftebrud. Der har således været flere konkrete eksempler på, hvorledes den socialdemokratiske ledede regering ifølge medierne har nævnt politiske tiltag under valgkampen, som de ikke har været i stand til at efterleve, efter de fik regeringsmagten (bt.dk). De svigtende meningsmålinger medførte imidlertid også væsentlig kritik fra det socialdemokratiske bagland, der opponerede med den politik, der blev ført af regeringen. Det blev her fremført, at den førte politik ikke byggede på socialdemokratiske værdier, og den på dette tidspunkt netop vedtagne skattereform blev nævnt som eksempel herpå (b.dk). Endvidere er det bemærkelsesværdigt, at partiet med den uden sammenligning mest venstreorienterede profil i Folketinget, i form af Enhedslisten, på samme tidspunkt som Socialdemokratiets deroute oplevede en tilsvarende stor fremgang. Således stod partiet, anført af Johanne Schmidt Nielsen, i en anden måling i sommeren 2012 til at blive landets terdjestørste parti med en potentiel stemmeprocent på 13,6.(dr.dk) På trods af at partiet fremstår som regeringen parlamentariske grundlag, må det alligevel betragtes som utilfredsstillende, at en tilsyneladende stor del af de socialdemokratiske vælgere er gået længere mod venstre.

Der er således flere udfordringer, der skal tages højde for i H.T.S.'s tale ved den socialdemokratiske partikongres. Hun skal søge at samle partiet i en tid præget af historisk lav vælgertilslutning og uro i det politiske bagland. Hensigten må blandt andet være at opnå forståelse for den parlamentariske situation og som følge heraf også den hidtil førte politik og samtidig imødegå kritiske røster om, at denne ikke stemmer overens med det socialdemokratiske værdigrundlag.

Nytårstalen

Konteksten ved nytårsårstalen er en ganske anden i kraft af dens nationale forankring og brede modtagergruppe. Nytårstalen er karakteriseret ved, at den skal favne bredt og være politisk men uden at blive decideret partipolitisk. Statsministeren havde her til opgave at agere som statsmand og indgyde befolkningen nyt håb i en krisetid, uagtet den enkelte modtagers politiske ståsted.

Den enkelte danskers virkelighed var her i høj grad præget af førromtalte eftervirkninger af den internationale finanskrisen og en øget arbejdsløshed. I 2012 var der således hele 22.000 færre personer i den arbejdsdygtige alder, der var i beskæftigelse sammenlignet med året før (dst.dk).

Samtidig var flere danskeres hverdag præget af økonomisk utryghed som følge af økonomiske reformer på blandt dagpengeområdet, hvor et markant antal danskere indenfor en forholdsvis kort tidsramme stod til at miste deres status som dagpengeberettigede.

Om end talen som udgangspunkt som nævnt ikke skal være af partipolitisk karakter, betyder dette ikke, at den skal være blottet for værdipolitisk information. Nytårstalen kan derfor også anskues som en gylden mulighed, hvor H.T.S. kunne genvinde noget af den tabte opbakning i befolkningen. Ambitionen kan være at fremstå som en statsmand, der udviser overblik, varetager den brede befolknings interesser og har forståelse for den enkelte danskers bekymringer. Samtidig skal talen indgyde optimisme og signalere handlekraft i forhold til fremtidens udfordringer på velfærdsområdet. Dette er imidlertid som nævnt en balancegang, hvor konkret politisk indhold i forhold til økonomiske udfordringer typisk kan tolkes som værende (for) partipolitiske i forhold til nytårstalen som genre. Omvendt var Lars Løkke Rasmussens sidste nytårstale, hvor han tog hul på debatten omkring reformeringen af efterlønsordningen et eksempel på, at konkrete politiske tiltag godt kan ses i en nytårstale.

De to taler vil være vedlagt specialet som bilag, og i opgavens analysedel vil talen ved den socialdemokratiske partikongres blive refereret til som "bilag 1", mens nytårstalen vil have referencen "bilag 2"

Politisk lederskab

Som beskrevet fordrer de to forskellige kontekster i den valgte empiri differentierede retoriske indgangsvinkler, da både arena, modtagergruppe og talens formål varierer væsentligt. Fælles for dem begge er dog, at H.T.S. skal agere som politisk leder, hvad enten hun taler som formand for Socialdemokratiet eller statsminister for Danmark. Udover at være påvirket af historiske traditioner samt nationalt og partipolitisk indlejrede diskursive mønstre er det således denne evne til at udvise politisk lederskab, der er interessant i henhold til denne opgaves problemstilling, idet det netop viser hendes evne til at agere kommunikativt og retorisk ud fra den politiske virkelighed, empirien udspringer af.

Med udgangspunkt i den parlamentariske situation ved valget, kunne det hurtigt konstateres, at Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti ikke alene havde mandat til at gennemføre deres fælles udspil, Fair løsning", men i stedet, med De Radikale som en del af regeringen, måtte finde løsninger centreret om den politiske midte. Man kan her påpege, at der kunne hentes inspiration i Tony Blairs "tredje vej", som i 1990'erne 00'erne reformerede Labour-partiet, - det traditionelle britiske arbejderparti, i Storbritannien under udarbejdelse af Anthony Giddens som strateg. Tony Blairs politiske virke betragtes overordnet som succesfuldt (fraset Irak-krigen, for hvilken han høstede væsentlig kritik), hvilket ikke mindst skyldtes hans retoriske egenskaber, idet der kan argumenteres for, at der i "The third way" både lå indlejret en socialdemokratisk social bevidst profil kombineret med en Thatcher'sk inspireret fokus på økonomisk mådehold:

"There is a third way. A belief in social justice and economic dynamism, ambition and compassion, fairness and enterprice going together. The third way is a new politic that helps people cope with a more insecure world because it rejects the destructive excesses of the market and the intrusive hand of state intervention"(Fairclough:2003:10- "New labour, new language?")

Sproget og den sproglige dynamik blev hermed centralt for Labour-partiet og et middel til at tækkes den britiske middelklasse og på samme tid ikke miste partiets kernevælgere eller fremstå neo-liberalt. "The language of Labour"(Fairclough:2003:66) kan dermed betragtes som et symbol på, at hvorledes Tony Blair formåede at bruge sproget og retorikken som redskab og platform til at tilvejebringe politiske gennemførelser og opnå tilslutning til sin politiske linje. Og i forhold til H.T.S's parlamentariske situation, der fordrer en midtersøgende politik, kan man således argumentere for en parallel hertil.

Man kan således i denne sammenhæng argumentere for flere paralleller mellem de egenskaber, Tony Blair roses for at besidde og de udfordringer, H.T.S. står overfor. Det handler ikke om at vælge enten/eller, men derimod om retorisk at agere på en måde, der inkluderer både/og i forhold til de forventninger, der stilles af omverdenen. Dette konfliktuelle spændingsfelt af modsatrettede forventninger består således i, at H.T.S. som socialdemokratisk formand både skal stå på mål for en politik, der i bredt omfang har været dikteret i De Radikale og samtidig søge at fremstå som en leder, der besidder de karaktertræk, der kan samle partiet. Endvidere er nytårstalen en mulighed for at agere som en statsmand, der kan føre Danmark gennem den

økonomiske krise, men også her er hun således underlagt specifikke rammebetingelser, hvor særligt de økonomiske hensyn sætter begrænsninger for statsministerens handlemuligheder.

Anvendt Teori

Denne del af dette speciale vil være en overordnet indføring i enkelte af de i projektet mest gennemgående og centrale teorier. Der er her således tale om Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse, der som nævnt i metodeafsnittet fungerer som en paraplyteori, hvorunder anden relevant teori vil blive indskrevet i opgavens senere analyseafsnit.

Afsnittet vil således være en nærmere operationalisering af flere af de begreber, der vil have størst relevans i forhold til opgavens empiriske problemstilling. Da udgangspunktet for min 9.semestersopgave (vedlagt med referencen "Bilag 3") her på studiet netop var at, at denne skulle være specialeforberedende, og jeg på dette tidspunkt var bevidst omkring, at mit speciale skulle tage udgangspunkt i emnet politisk kommunikation, er der i beskrivelsen af specialets teoretiske begrebsapparat fundet inspiration i denne opgave. Da jeg skrev opgaven tilknyttet 9. semester var jeg dog ikke så langt fremme i processen, at jeg var vidende omkring specialets konkrete empiriske udgangspunkt og problemstilling, og følgende afsnit er derfor skrevet med henblik på, hvorledes de respektive teoretiske indgangsvinkler kan understøtte den analytiske praksis i dette speciales problemstilling. Udgangspunktet er derfor således, hvorledes - og i hvilket omfang, disse kan bidrage til at kaste nyt lys over de diskursive og retoriske processer, der kommer til udtryk i H.T.S.'s taler ved henholdsvis den socialdemokratiske partikongres i fjor samt hendes nytårstale i dette kalenderår.

Norman Fairclough – Den kritiske diskursanalyse

En central del af af Faircloughs kritiske diskursanalyse er den tekstnære sproglige analyse, hvorunder en række lingvistik orienterede elementer udgør den tekstuelle dimension i modellen. Modellen adskiller sig dog fra andre tilsvarende modeller ved ikke udelukkende at have fokus herpå. Det er derimod kendetegnende, som nævnt i specialets metodeafsnit, at det er fortolkeren, der ifølge Fairclough selv må inddrage makrosociologisk teori i modellens yderste niveau(er) for til fulde at kunne belyse diskursens udformning (Fairclough:2003:15-16). Hermed kan der således også opnås forståelse for nogle af de overordnede strukturelle samfundsmæssige metaprocesser, der er med til at determinere den diskursive forankring. I sin kritiske analyse afviger Fairclough fra Foucault ved også at medtænke de mikrolingvistiske faktorer, (Fairclough:2003:123) men har samtidig også ladet sig inspirere af Foucaults beskrivelser af forholdet mellem magt og diskurs, og diskursers konstruktioner af viden og subjekter. Specifikt konkretiserer Fairclough sit diskursbegreb, som han således beskriver som måder, hvorpå forskellige aspekter af verden fremtræder på i den sammenhæng, de indgår i:

"I see discourses as ways of representing aspects of the world – the processes, relations and structures of the material world, the "mental world" of thoughts, feelings, beliefs and so forth, and the social world" (Fairclough:2003:124)

I en yderligere afdækning af Faircloughs diskursbegreb er det karakteriserende, at diskurserne såvel er konstitueret som konstituerende. Dette henviser til, at diskurserne henholdsvis både er et produkt af allerede tilstedeværende diskurser men på samme tid også medskabende for udformningen af nye diskursive udtryk og mønstre. Med henblik på at tage højde for såvel de lingvistiske faktorer som de omkringliggende ydre påvirkninger, tages der i modellen udgangspunkt i tre niveauer, som er henholdsvis:

- Det tekstuelle niveau
- Det diskursive praksis niveau
- Det sociale praksis niveau

Forholdet mellem de tre niveauer beskrives som dialektisk, hvilket henviser til den vekselvirkning, der foregår niveauerne imellem og den gensidige påvirkning, der her kommer til udtryk.

I den tekstuelle dimension tages der udgangspunkt i selve "teksten", der er det analytiske omdrejningspunkt, hvor begrebet "tekst" kan henvise til såvel talt som skriftligt sprog. I denne opgave udgør empirien i form af H.T.S.'s to taler således de tekster, der fremstår som modellens analyseobjekter. Den følgende teoribeskrivelse vil tage udgangspunkt i en fremgangsmåde, hvor de mest relevante og centrale nedslagspunkter i teorien gøres operationaliserbare i forhold til specialets empiri.

I henhold til den enkelte tales diskursive og retoriske udtryk er der en række begreber, der er centrale herfor. Med udgangspunkt i dette speciales problemformulering vil det her være interessant at belyse, hvorledes disse adskiller sig fra hinanden i kraft af de forskellige arenaer og modtagergrupper, og hvordan denne divergens kommer til udtryk. Den enkelte tales ordvalg (Fairclough:2003:217) er essentielt for dannelsen og opretholdelsen af talens diskursivitet, og dette er således et sprogligt element, der vil blive nærmere iagttaget i analysen. Ordvalget er centralt for enhver tekst, og dermed også tale, da der her udsiges noget om, hvor fokus i talen ligger, og hvad afsenders intentioner med talen er i qua de italesættelser, der finder sted. Der vil således være fokus på, hvordan bestemte personer, handlinger og begivenheder præsenteres, og hvorledes enkelte områder belyses og italesættes grundigere end andre (Fairclough:1992:77). Man kunne her overordnet have en hypotese omkring, at der ved en tale med eksempelvis Dansk Folkeparti som afsender i udpræget grad vil have på værdipolitikken i almindelighed og integrationspolitikken i særdeleshed. I forhold til den politiske virkelighed, som statsministeren skal navigere i med udgangspunkt i de to talers forskellige kontekster, kan man formode, at disse vil præge talernes ordvalg. Ved talen til Socialdemokraternes partikongres handlede det om at indgyde partimedlemmerne nyt håb i en krisetid, mens det samme gjorde sig gældende ved nytårstalen, hvor talerne adskiller sig i forhold til, hvilken modtagergruppe, der skal overbevises og de kontekstuelle forhold, der knytter sig til henholdsvis den partipolitiske og økonomiske krise. I forhold til empirien kan man antage, at der i nytårstalen primært vil optræde ord, der er bredt appellerende til den enkelte dansker, mens der i talen ved partikongressen i højere grad vil være anvendt et ordvalg, der appellerer og refererer til den socialdemokratiske selvforståelse.

I forhold til diskursens udformning har det enkelte ord og italesættelsen af netop dette fremfor andre alternativer ligeledes stor betydning. Man kan her se på de konnative merbetydninger, der

ligger indlejret i det enkelte ord og brugen heraf. Eksempelvis vil en socialdemokratisk taler have større tendens til at anvende et ord som "solidaritet", da der heri ligger indlejret en reference til partiets historiske forankring og sociale profil. Som yderligere eksempel på sådanne konnotative merbetydninger af det enkelte ord kan man udfra en kritisk tilgang være skeptisk overfor, at den trafikale foranstaltning, der skulle sikre økonomisk råderum til billigere offentlig transport i "Fair løsning" fik prædikatet "betalingsringen". At der allerede i navngivningen er fokus på, at det er noget, der koster den enkelte borger penge, kan næppe være hensigtsmæssigt i forhold til at vinde tilslutning, og man kan således argumentere for, at andre ikke-negativt ladede navne ville have vundet større opbakning i den københavnske befolkning.

I diskursanalysen er det herudover centralt at belyse, hvordan der i talen skabes en kohæsiv sammenhæng. Dette kan blandt andet ske gennem brug af gentagelser, og ligeledes kan de forskellige former for årsagssammenhænge være bragt i spil i forhold til at manifestere og differentiere sit partipolitiske ståsted i forhold til de øvrige. De kausale og tidsmæssige sammenhænge kunne eksempelvis komme til udtryk i den politiske tale gennem udsagn som; *Hvis* vi får et tilstrækkeligt antal mandater, *så* sker der x, og *når* vi kommer til magten, vil det medføre x.

Tekstens transitivitet handler om, hvorledes bestemte begivenheder kobles sammen med bestemte aktører, og hvilke personer eller grupper, der dermed holdes ansvarlig for hvilke hændelser. Vil H.T.S. pege på den tidligere regering som en medvirkende årsag til den økonomiske smalhals, hun nu må gennemføre, og hvilket ansvar påtager hun sig selv og regeringen i forhold til den førte politik? Er der gennemgående tale om ansvarsfralæggelse og påtagelse af ansvar, og er begivenhederne, der referes til med positivt eller negativt fortegn?

Tekstens modalitet (Fairclough:2003:219) refererer til i hvor høj grad, afsenderen forpligter sig i forhold til modtagergruppen, og dette er således også centralt for tekstens diskursive udformning. En antagelse kan her være, at en særlig høj grad af modalitet vil knytte sig til talen den socialdemokratiske årskongres, hvor fokus kan dreje sig om, hvad "*vi skal* i Socialdemokratiet". Omvendt kan en væsentlig grad af modalitet også antages at være spil i nytårstalen, som kan ses som en mulighed for at overbevise ikke allerede overbeviste vælgere.

Ovenstående elementer knytter sig til den tekstnære analyse i modellens tekstuelle dimension, hvor de dermed er afgørende for diskursive mønstre og regelmæssigheder, der tages udgangspunkt i de følgende niveauer i analysemodellen. Det diskursive praksis niveau vil derfor være under påvirkning af ovenstående lingvistiske faktorer, der således er medbestemmende for teksten hegemoni og de "hegemoniske kampe", der heri udkæmpes. Der fokuseres her på, hvordan de diskursive udtryk, der findes i teksten interagerer og sammenkædes. Forholdet mellem de i teksten fremanalyserede diskurser beskrives med begrebet diskursorden, og jeg har i de indledende afsnit kort skitseret, hvorledes de omkringliggende samfundsmæssige faktorer interagerer og gensidigt påvirker hinanden. Det drejer sig om at belyse, hvordan de ovennævnte hegemoniske kampe bidrager til både reproduktion og transformation af de forskellige diskursordner og de magtrelationer, der indgår heri (Jørgensen&Phillips:1999:86). Begrebet interdiskursivitet (Fairclough:1992:124) vil her blive inddraget, og man kan her have en hypotese om, at der til den partipolitiske tale vil være en højere grad af referencer til tidligere (parti)politiske begivenheder indenfor den socialdemokratiske arena. Tilsvarende kan man antage, at der i en nytårstale, der som udgangspunkt ikke skal være partipolitisk, ikke i samme omfang vil være gjort brug af referencer til tidligere politiske begivenheder, omend interdiskursiviteten også kan have et latent udtryk. Man kan endvidere have en forventning om, at den ideologiske forankring vil være medbestemmende for tekstens diskursive praksis i henhold til måden, bestemte emner italesættes på med udgangspunkt i den politiske og økonomiske virkelighed, de indgår i;

" Value systems and associated assumptions can be regarded as belonging to particular discourses – a neo-liberal economic and political discourse in the case of assumption that anything which enhances "efficiency and adaptability" is desirable" (Fairclough:2003:58)

Det kan dermed antages, at den ideologiske forankring vil afspejle sig i den diskursive praksis, hvor historiske og partipolitiske påvirkninger er medbestemmende for talernes diskursivitet.

I henhold til at belyse den sociale praksis, advokerer Fairclough som nævnt selv for, at der for til fulde at kunne begribe dens udformning må inddrages anden makrosociologisk teori. I forhold til specialets struktur, er det således i denne kontekst, den videre inddragelse af Michel Foucault og Jürgen Habermas i de følgende teoriasnit skal ses.

Michel Foucault – Det produktive magtbegreb

Det er karakteristisk for Foucaults magtbegreb, at han ser magten som produktiv og dermed skabende, og magtbegrebet står dermed i kontrast til den repressive magt, der virker undertrykkende på den, magten udøves og anvendes rettet mod. Michel Foucaults betragtning omkring magtens skabende karakter og afstandstagen fra den repressive magtudøvelse kommer til udtryk gennem et syn på magten, som skabende for både viden og subjekter (Foucault:1980).

Magten og udøvelsen heraf er for Foucault i tæt relation med de samfundsindlejrede diskursive rammer, de er under påvirkning af, og som derfor er bestemmende for magtens udfoldelse:

"There can be no possible exercise of power without a certain economy of discourses of truth which operates through and on the basis of association." (Foucault:1980:93)

I henhold til diskursbegrebet hos Foucault ses en nær beslægtning mellem magt og diskurs, hvilket igen er tæt knyttet til den viden, der produceres. Ifølge Foucault fremstår disse begreber som gensidigt afhængige; det er ikke muligt at udøve magt uden viden, mens viden tilsvarende omvendt ligeledes vil fremkalde magt. Det er essentielt for Foucaults magtbegreb, at magten er allestedsnærværende, og at alle sociale situationer således kan begrundes som magtrelationer:

"It seems to me that power is "always already there", that one is never "outside it", that there are no "margins" for those who break the system to gamble it" (Foucault:1980:141)

Det bevirker derfor også, at det ikke er muligt at analysere på diskursive mønstre og udtryk uden også at medtænke magtens influens herpå. Den magtudøvende vil således herigennem kunne fremdisciplinere den ønskede adfærd hos person(erne), magten er rettet imod, uden at denne/disse vil opfatte dette som et overgreb men derimod se det som en indlejret del af egen identitet. Samtidig skal magten snarere ses som et udtryk for de ydre rammers influens på den sociale kontekst i henhold til institutionelle, historiske og kulturelle påvirkninger end som et udtryk for det enkelte subjekts ageren:

"In other words, individuals are the vehicles of power, not its points of application."
(Foucault:1980:98)

I forhold til specialets problemstilling og empiriske omdrejningspunkt må det formodes, at det er taleren – H.T.S., der er i besiddelse af den viden, der produceres og dermed også hende, der er i stand til at formulere diskursen, som hendes ageren samtidig selv er under påvirkning af. Hvorvidt modtagergruppen vil kunne tilslutte sig budskabet og hvorledes den egentlige magtrelation kommer til udtryk er i vid udstrækning også kontekstafhængigt og under påvirkning af flere variabler, der vil blive belyst nærmere i diskursanalysens diskursive praksis niveau, hvor Foucaults således inddrages.

Her er Foucaultianske begreber som dispositiver (Foucault:2011), selvdisciplinering og pastoralmagt ligeledes på hver sin måde relevante for opgavens emnefelt. Jævnfør det produktive magtbegreb, handler det således om, hvorledes magtrelationer bliver til det enkelte individs selvledelse. Når hvert enkelt person skal træffe et hvilket som som valg, er der dertil knyttet en overordnet forståelsesramme – en gennemgående diskurs der er bestemmende for det enkelte individs ageren i relationelle sammenhænge. Foucault betegner disse påvirkninger og forventninger som dispositiver, der dermed virker regulerende på den enkeltes adfærd. Man kan i forhold til emnefeltet her antage, at flere indlejrede dispositiver knytter sig til H.T.S. som taler og dermed kan være meddeterminerende for talernes udformning. Talernes mulighedsbetingelser er påvirket af de historiske og institutionelle rammer, der er knyttet til den enkelte tale tradition. Ved en nytårstale er der således i kraft af den institutionelle og traditionelle påvirkning en forventning om, at den siddende statsminister holder talen fra skrivebordet på Christiansborg og holder talen indenfor omkring ti minutter varighed etc.. Sådanne formelle dispositiver fremstår dog så kulturrelt indlejrede og dermed så selvfølgelige, at disse ikke vil kaste nyt lys over specialets problemstilling. Det handler derimod om en analyse af, hvorvidt talernes sproglige og retoriske karakteristika kan ses som udtryk for sådanne dispositiver. Der kan eksempelvis være tale om partipolitiske dispositiver, der knytter sig til den socialdemokratiske selvforståelse omkring, hvordan ”en ægte socialdemokrat” bør holde en tale. H.T.S.’s udfordring og dilemma består i at navigere mellem de forpligtelser, samarbejdet med De Radikale giver men samtidig også tilgodese de røster internt i partiet, der mener kursen er blevet for højredrejet. Netop disse dispositiver der vedrører hvordan man som socialdemokrat bør agere i forhold til eksempelvis økonomiske og værdipolitiske problemstillinger kan derfor vise sig at komme til udtryk i det nærmere ordvalg i talen ved den socialdemokratiske årskongres. Tilsvarende er ordet i nytårstalen heller ikke frit,

men determineret af de forventinger, der stilles til, hvorledes en statsminister bør optræde og i særdeleshed, hvordan der udvises statsmandskab i en krisetid. Dispositivernes påvirkning kan antages at vise sig på tekstnært niveau, hvor såvel typer af sætningskonstruktioner og italesatte emner kan ses som udtryk herfor. Sådanne dispositiver kan også knytte sig til talernes fysiske fremtoning, hvor der kan argumenteres for, at H.T.S's Gucci-taske formentlig ikke havde skabt samme debat, såfremt den havde tilhørt en yngre liberal politiker. Da jeg, som redegjort for i opgavens indledende afsnit, har fokus på den sproglige, retoriske og diskursive indhold i talerne, er dette dog ikke element, der vil blive analyseret videre på i opgaven.

Herudover er det endvidere relevant at inddrage Foucaults begreb pastoralmagt, som således også kan være anvendeligt i henhold til problemstillingen. Begrebet stammer oprindeligt fra den jødisk-kristne tradition, hvor der henvises til til Herren som "den gode hyrde", der vogter sine får (Nilsson:2009:137). Hyrden er dermed den, der fremstår som flokkens åndelige leder og drager omsorg for gruppen. I det moderne samfund kan politisk magtudøvelse ses som et måde, hvorpå den moderne pastoralmagt kommer til udtryk. H.T.S. fremstår således som flokkens leder, der skal vejlede og lede gennem retorisk magtanvendelse, hvor det kommunikative udtryk kan forventes at differentiere sig i de to taler qua tidligere nævnte kontekst, arena, genre og målgruppe .

Hvorledes denne magtudøvelse kommer til udtryk i et kommunikativt perspektiv, skal ses i forhold til talernes konkrete ordvalg, og hvordan implicitte og "skjulte" magtrelationer herigennem kan komme til udtryk. Man vil dermed med inddragelse af Foucault kunne udsige noget om, hvordan moderne magtforhold kommer til udtryk i de to taler med udgangspunkt i de tekstuelle mønstre, analysen viser i modellens første niveau. Et eksempel herpå kan være måden hvorpå modtagergruppen sprogligt inddrages og ansvarliggøres, hvilket blandt andet kan ske ved anvendelse af det personlige pronomen "vi". I forhold til specialets empiri kan der antages, at der ved talen til den socialdemokratiske partikongres vil være en udpræget brug af beskrivelser af, hvad "vi socialdemokrater" bør gøre, da et sådant "vi" både fremstå inkluderende og fællesskabsappellerende. Der ligger heri en ambivalens, da et sådant sprogbrug således på den ene side kan skabe samhørighed, men samtidig også er forpligtende. Det kan dermed anskues som en synlig indikator af, hvorledes skjulte magtstrukturer kan komme til udtryk gennem det, der udfra en Foucaultiansk optik kan betragtes som en subjektivisering af individet. Skabelsen af

sådanne subjketpositioner gennem en moralsk ansvarliggørelse kan betragtes som en udløber af Foucaults *gouvernementality*-begreb og som et udtryk for den moderne pastoralmagt.

Foucault vil således kunne anvendes med henblik på at indsnævre den diskursive ramme, hvorunder H.T.S. som politisk aktør kan agere gennem underliggende dispositiver. Ligeledes kan synet på magten som allestedsnærværende være med til empirisk at kaste et lys over, hvordan den moderne magt kan udfolde sig på den politiske arena.

Jürgen Habermas – Den kommunikative handlen

Som skitseret i metodeafsnittet, anvendes Jürgen Habermas' teori og ideal om den kommunikative handlen ligeledes med henblik på at kaste nyt lys over det sociale praksis niveau i Faircloughs tredimensionelle model. Hermed skabes der en modvægt til Foucaults allestedsnærværende magtbegreb, da Habermas i kontrast hertil er af den overbevisning, at den ideelle kommunikationssituation er tømt for de underliggende og indlejrede magtforhold. Og mens såvel Faircloughs inderste analyseniveauer som Foucaults produktive magtbegreb som analyseredskab har et deskriptivt udgangspunkt, komplementeres dette således med Habermas' normativt orienterede ideal for kommunikationen.

Grundlæggende for Habermas' begrebsapparat er den overordnede distinktion og sondren mellem system- og livsverdenen. I henhold hertil specialets problemstilling er det her kendetegnende, at;

”Livsverdenens strukturer fastlægger formerne for intersubjektivitetens mulige forståelse.(...) Livsverdenen er ligesom det transcendentale sted, hvor taler og tilhører mødes; stedet hvor de gensidigt kan gøre fordring på, at deres ytringer er i overensstemmelse med verden(...) og stedet hvor de kan kritisere og bekræfte disse gyldighedsfordringer, hvor de kan afgøre dissens og opnå indforståelse.” (Habermas:1981:292-293)

Denne verden er konstrueret ud fra dens sproglige og kulturelle forankring, ligesom at den er horisont for den fælles forståelsesramme, hvorfor det således også er i denne verden, den fælles forståelse skal findes og konsensus skal opnås. Karakteristisk for denne verden er de ”bløde”

værdiers forankring i kraft af den sociale interaktion og relationelle handlen, fritidsinteresser, familiær tilknytning etc..

Systemverdenen står i kontrast til ovennævnte i kraft af en udpræget resultatorientering, der kommer til udtryk gennem styringsmedierne *penge* og *magt*, der dermed fungerer som instrumenter i forhold til påvirkningen af de systemverdenbaserede mekanismer.

Kendetegnende for det indbyrdes forhold mellem system- og livsverden er, at en udpræget grad af kolonisering finder sted, hvor styringsmedierne penge og magt medfører en stadigt større indvirkning på de elementer, der hidtil har været forbundet med livsverdenen. På den ene side effektiviseres den mellem menneskelige interaktion, men samtidig er der også risiko for, at koloniseringen kan medføre en følelse af fremmedgørelse, når interaktionen bliver mere formel og reduceres i kraft af systemernes rationalitet. En måde at imødekomme dette på kan være gennem en livsverdensbaseret regulering af ovennævnte kolonisering, hvilket kan ske gennem det, som Habermas betegner som den kommunikative handlen, hvor kommunikationssituationen tømmes for de underliggende magtforhold:

"En kommunikativt opnået indforståelse har et rationelt grundlag; den kan nemlig på ingen måde pålægges, hverken instrumentelt, gennem umiddelbar indgreb i handlingssituationen, eller strategisk, gennem resultatorienteret indflydelse på en modspillers afgørelse."

(Habermas:1981:211)

Det er særligt dette aspekt omkring spændingsfeltet mellem den resultat- og forståelsesorienterede handlen, der er interessant med henblik på dette (leksikon.org) speciales analyse, da det empirisk kan bringes i spil med i forhold til at skabe et normativt fundament for tekstens diskursive udtryk. Endvidere kan begrebet bidrage til at afdække den umiddelbart skjulte og strategiske handlen, der givetvis måtte forekomme i hver enkelt af statsministerens taler. Der kan således dermed lægges en kritisk vinkel på den eventuelle spin, der måtte komme til udtryk i talerne, og som i analysen vil blive suppleret med anden afdækkende teori omkring politisk spin. Jürgen Habermas er gennemgående orienteret mod fornuften, som igen er knyttet til sproget, hvis iboende formål ifølge Habermas er, at vi kan kommunikere og komme frem til en indbyrdes forståelse. Idealet om den herredømmefri kommunikation gennem det *bedre arguments ejendommelige tvangsfrie tvang* er her centrale begreber, hvorigennem der søges skabt en

modvægt til den strategiske og resultatorienterede handlen, hvorigennem budskabet også kan kommunikeres decideret manipulerende;

"Når der er forskellige interesser og konfliktpotentialer, så er en hensigt, at strategisk handling skal overbevise (eller overvinde, dominere eller undertrykke) andre. Det kan ske i form af enten åben strategisk handling eller skjult strategisk handling - den skjulte strategiske handling kan endog være enten bevidst vildledende (manipulation) eller ubevidst vildledende"
(intranet.cs.aau.dk)

Det er blandt andet i forhold til dette aspekt, at Habermas kan anvendes med henblik på at synliggøre det spin, der måtte vise sig i den enkelte tale fra statsministeren.

I henhold til Habermas' ideal om den kommunikative handling, er der følgende overordnede kriterier, som ethvert udsagn må ses i forhold til i den enkelte kommunikationssituation, og som hver især er knyttet til tre forskellige verdener;

- Den objektive verden (Hvortil ytringer sandhed er knyttet)
- Den sociale og intersubjektive verden (I henhold til legitimitet og oprigtighed i forhold til interpersonelle relationer)
- Den subjektive verden (*Forstået som helheden af privilegeret tilgængelige oplevelser, som taleren kan ytre sandfærdigt overfor publikum*) (Habermas:1981:284)

I forhold til specialets analytiske og empiriske omdrejningspunkt og den politiske tale som genre, kan man her påpege, at denne i udpræget grad synes præget af de systemverdensbaserede mekanismer med udgangspunkt i bestemte formålsrationaler. Ved såvel nytårstalen som ved talen ved den socialdemokratiske partikongres er den dagsorden, der kan sættes præget af, at der er nogle specifikke økonomiske rammer, der skal overholdes, og styringsmediet *penge* er således en influerende mekanisme. Den mellem menneskelige interaktion og dermed også den politiske tale – hvad enten denne er parti- eller landspolitisk, findes i livsverdenen, hvor formålet er at opretholde og videreudvikle samfundet, der er en af de tre overordnede komponenter. Målet vil således være at lade de implicitte magtforhold udviskes, for hermed at kunne opnå idealet om den herredømmefri kommunikation, som skal være med til at opretholde den samfundsmæssige

sammenhængskraft. De tre kriterier for hvornår et argument kan betragtes som værende gyldigt kan empirisk fungere som et normativt ideal, som kommunikationen i den enkelte tale kan vurderes på:

"Begrebet om den kommunikative handlen forudsætter sprog som medium for en slags indbyrdes forståelsesprocesser, i hvis forløb deltagerne, idet de relaterer sig til verden gensidigt rejser gyldighedsfordringer, som kan accepteres og bestrides." Habermas:1981:142)

I specialets diskussion kan teorien om ovennævnte kommunikative ideal som nævnt anvendes med henblik på at anlægge et kritisk blik på den politiske spin, der måtte forekomme i de to taler. Man kan her argumentere for, at en ofte spin-orienteret dagsorden i de senere år er blevet en større og større del af det mediebillede, der tegner det overordnede politiske landskab og dermed også af den samlede politiske virkelighed. Med udgangspunkt i en Habermasiansk optik kan den markante udbredelse af politisk spin anskues som et udtryk for den andet styringsmedie – *magtens* indflydelse - i form af en søgen efter enten at opnå eller opretholde denne. Det politiske spin kan således være en influerende faktor, der besværliggør idealet om den kommunikative handlen. Dette skyldes blandt andet, at begrebet "sandhed" i nogen grad synes at kunne gradbøjes alt efter, hvilken problemstilling, der tages udgangspunkt i, hvor i det politiske spekter, de politiske aktører befinder sig og hvor fokus rettes og faktuelle forhold vinkles. Politisk spin handler således blandt andet om netop at italesætte givne emner på måder, hvor egne interesse varetages, og hvor fokus er på den del af "sagen", der kan antages at fremme disse. Der kan derfor ikke altid antages at være knyttet nogen specifik universel sandhed til den enkelte problemstilling og i tilfælde, hvor der direkte manipuleres i forhold til sandheden, kan dette ankues som, hvad Habermas ville betegne som en skjult strategisk handlen. I henhold til den stadigt mere spin-orienterede dagsorden, kan der også argumenteres for, at en vis ambivalens er knyttet hertil. Denne dobbelthed består således i, at der på den ene side ansættes flere spindoktorer end nogensinde, (politiken.dk) men at den voksende interesse for feltet samtidig har medført, at der også er større fokus end tidligere på, hvornår en handlen eller et givent udtryk eller ytring skal ses som udtryk for politisk spin. Politiske kommentatorer og disses analyser har således opnået en tilsvarende stigning i eksponeringen i det samlede mediebillede, og programmer som "Mogenssen

og Christiansen” er med til at søge at afdække, hvad der kan betegnes som realpolitik, og hvad der snarere må betragtes som politisk spin.

Det er således, som også skitseret i indledningen, blandt andet den øgede mediedækning, der skabt grundlaget for fremkomsten og udviklingen af politisk spin. I henhold hertil er Habermas’ opfattelse af det deliberative demokrati, som beksrives i bogen ”Borgerlig offentlighed” (Habermas:2009) relevant. Denne moderne demokratiform bygger på Habermas’ tro på fornuften og beskrives som en demokratiform, der bygger på kommunikation, åbenhed og dialog. Og i forhold til den ofte spin-orienterede politiske dagsorden, kan der i denne sammenhæng argumenteres for, at:

”Debatten om medier og demokrati tages ofte ud fra et Habermas-inspireret ideal om, at alle borgere er aktive deltagere i den borgerlige offentlighed.”(Femø Nielsen:2007:14)

Med inddragelse af Jürgen Habermas vil den empiriske analyse således kunne tillægges et normativt fundament med udgangspunkt i Habermas’ kommunikationsideal. Samtidig vil gyldighedskriterierne for den kommunikative handlen med udgangspunkt i ovennævnte skitsering være medvirkende til at kaste et kritisk blik på den eventuelle anvendelse af spin, der vil kunne analyseres på i de to taler af H.T.S..

Diskursanalyse af Helle Thorning-Schmidts kongrestale 2012

Det tekstuelle niveau

Institutionalisering og specialisering

Feltes arena (Frimann:2004:29) for denne tale fremstår i nogen grad institutionaliseret, da dens udarbejdelse og fremførelse er knyttet til de rammer, der karakteriserer en partipolitisk årskongres. Hvorledes denne institutionalisering i en foucaultiansk optik kan manifestere sig som en dannelse og opretholdelse af indlejrede dispositiver, vil der blive analyseret yderligere for i den senere diskursive praksis analyse. Talen ved kongressen er offentlig, da den, omend dens primære målgruppe er allerede etablerede partimedlemmer, var tilgængelig for pressen og efterfølgende blev gjort fuldt tilgængelig på internettet. Når graden af institutionalisering ikke er fuldkommen skyldes det, at H.T.S. som socialdemokraternes formand i væsentlig grad kan sætte den dagsorden, der i talen ønskes italesat, mens mulighedsbetingelserne således i nogen grad determineres af de forventninger, der knytter sig til denne genre. Samtidig er talen ikke omfattet af samme konventioner og retningslinjer i forhold til eksempelvis talens længde, som det gør sig gældende ved andre typer af taler, hvor graden af institutionalisering er mere markant.

Talens sproglige opbygning fremstår relativt let tilgængeligt uden brug af komplicerede sætningskonstruktioner mv.. Dette er karakteristisk for genren, idet målgruppen må betragtes som bred, og de tilhørende socialdemokrater kan antages at repræsentere et bredt udsnit af befolkningen indeholdende alt fra akademikere til ufaglærte.

I henhold til det ideationelle domæne repræsenterer talen i nogen grad en vis specialisering, der knytter sig til de italesatte referencer, hvor H.T.S. præsupponerer en given forhåndsviden hos modtagergruppen, som er nødvendig for en hensigtsmæssig afkodning af teksten. Dette kommer blandt andet til udtryk i forhold til den partipolitiske arena, hvor interne socialdemokratiske referencer udsiges. Dog er der oftest tale om referencer, der kan afkodes, hvis modtageren besidder en vis politisk forhåndsviden og ikke nødvendigvis behøver at være socialdemokrat for at kunne inferere det intenderede budskab. Dette kommer eksempelvis til udtryk i talens indledning, hvor det konstateres, at;

"For første gang i flere år er Ankers stol tom. Han er hjemme i Valby. I sommer blev Anker 90 år. Dagen blev fejret på behørig vis. Lad os give Anker en hånd der kan høres i Valby" (Bilag 1 side 2)

Citatet afspejler udemærket den let tilgængelige sprogbrug og valg af sætningskonstruktioner, der gør sig gældende i talen. Det forudsætter yderligere, at man er bekendt med, at det er den forhenværende socialdemokratiske statsminister, Anker Jørgensen, der er tale om. At han blot nævnes ved fornavn kan skyldes en intention om at udvise sammenhold og indikere en omgangstone, hvor ingen – uanset tidligere politiske meritter er hævet over andre. Af partipolitiske referencer refereres der i talen endvidere gentagne gange til såvel den nu afdøde Svend Auken som den tidligere statsminister Poul Nyrup Rasmussen.

I forhold til den parlamentariske situation i regeringen refereres der også allerede indledningsvis til det ikke helt gnidningsfrie forhold til regeringens parlamentariske grundlag i form af Enhedslisten:

”Jeg vil også gerne sende en hilsen til vores venner i Enhedslisten. Det er jeg sikker på, at jeg kan kalde jer. Vi er ikke enige om alt. Vi har ingen problemer med klaphatte. Det har I. Men vi er enige om, at vi skal værne om vores velfærd.”(Bilag 1 side 2)

At H.T.S. føler sig nødsaget til at efterrationalisere og uddybe, at regeringens parlamentariske grundlag får prædikatet ”venner” indikerer, at samarbejdet ikke altid har forløbet problemfrit. Referencer til klaphatte bevirker mere specifikt, at modtageren forventes at besidde en forhåndsviden omkring den diskussion, der opstod i kølvandet på regeringens tilbagetrækning af den københavnske betalingsring, der fik Enhedslistens formand, Johanne Schmidt Nielsen, til at kalde socialdemokraterne for klaphatte. (dr.dk)

Samme type af præsuppositioner, om end den her ikke er partipolitisk eller parlamentarisk forankret, ses i forbindelse med en gennemgang af partiets sociale profil;

”Vi må aldrig glemme, at der bag hver eneste Robert og Carina står en Søren eller Birthe, som har brug for hjælpen” (bilag 1 side 11)

Her forudsættes der således et kendskab til de i medierne stærkt omdebatterede ”Dovne-Robert” og ”Fattig-Carina”, som i fleres øjne fremstod som eksponenter for de problematikker, det danske velfærdssamfunds indretning kan have.

I henhold til det politiske indhold i talen er det gennemgående, at der efter italesættelsen af specifikke emner følger en kort opsummering, hvor enkelte tiltag konkretiseres:

"Med kickstarten fremrykker og igangsætter vi offentlige investeringer for næsten 18 milliarder kroner i år og næste år. Investeringer i veje, jernbaner og bygninger. Det giver arbejdspladser."(Bilag 1 side 3)

Citatet eksemplificerer den konkretisering og uddybning, der gennemgående finder sted i forhold til specifikke emner. I stedet for blot at referere til "kickstarten" udspecificeres det både i forhold til den tidsmæssige ramme, det økonomiske indhold, og hvor de offentlige investeringer konkret vil blive fremrykket, for til slut at opsummere målsætningen med dette – at det giver arbejdspladser.

Samtidig kan der argumenteres for, at der i teksten sker en vekselvirkning mellem en ideationel og interpersonel orientering. Talens formål er således både at give udtryk for en sagsfremstilling fra H.T.S.'s synsvinkel og i en socialdemokratisk orienteret optik. Samtidig er talen set i forhold til det relationelle aspekt og forholdet mellem H.T.S. og tilhørerne også udtryk for at give den enkelte socialdemokrat personlig motivation for at kæmpe videre for partiets værdier og bærer derfor også præg af en interpersonel orientering.

Magtforhold og formidlingsform

I forhold til talens tenor (Frimann:2004:30) vil jeg redegøre for, hvorledes de tre underliggende elementer i henhold hertil; magt, kontakt samt den affektive involvering kommer til udtryk i statsministerens kongrestale. Med udgangspunkt i førstnævnte magtforhold indikeres det allerede, når man ser på afsender- modtager forholdet, - at der er tale om en partiformand, der taler sine de øvrige partimedlemmer, at tekstens magtforhold fremstår ganske ulige. Samtidig leveres talens budskab til en forsamling, der i sit udgangspunkt – trods kritiske røster i det partipolitiske bagland, som udgangspunkt må antages at være partiformanden venligt stemt, da de er fælles om samme overordnede agenda; at bringe Socialdemokratiet tilbage på rette spor såvel internt som eksternt. Samtidig har talens modtagergruppe i det tidligere kampvalg mod Frank Jensen (dr.dk) givet H.T.S. mandat til at lede partiet og tegne dets politiske linie, hvorfor hun i forhold til talens tilhørere også må antages at besidde en vis ethos. Talens institutionaliserende karakter og forholdet mellem afsender og modtager bevirker derfor således, at et ulige

magtforhold i et vist omfang karakteriserer talens udtryk. Kontaktfrekvensen med udgangspunkt i den direkte ansigt-til-ansigt kommunikation mellem H.T.S. og den enkelte socialdemokrat kan betragtes som relativ sjælden og med en væsentlig grad af affektiv involvering. Det handler således om en kritisk situation for det parti, hvis politiske idealer er noget, der brændes for hos såvel afsender som modtager. Den affektive og følelsesmæssige involvering kommer blandt andet retorisk til udtryk i kraft af enkelte sproglige styrkemarkører og ”upgraders”, der har til hensigt at underbygge betoningen af de budskaber, der fremsiges i talen. I forhold til problemstillingen om den forkortede dagpengeperiode understreges det eksempelvis, at Socialdemokraterne er ”dybt” optagede af at sikre lønmodtagernes rettigheder, og at debatten omkring dagpenge gør ”dybt” indtryk (bilag 2 side 9). Endvidere skitseres den globale påvirkning som en rammesættende faktor, hvor vigtigheden af at, vi som nation tilpasser os tiden beskrives som ”dødsens alvor” (Bilag 1 side 12). Ligeledes er den affektive involvering tydelig omkring skattepolitikken, hvor H.T.S. efter en gennemgang af, hvad skattereformen betyder for enlige forsørgere slår fast, at det ikke bare er socialdemokratisk skattepolitik, men at *”det er socialdemokratisk skattepolitik – så det batter!”* Sidstnævnte tilføjelse er således med til at søge at cementere Socialdemokraterne som ”de svages beskyttere,” og det er således næppe tilfældigt, at den affektive involvering netop er markant i forbindelse med værdipolitiske spørgsmål om prioriteringen af de økonomiske midler. Genren og modtagergruppen bevirker, at det i bred udstrækning forekommer legitimt at tale i utvetydige vendinger, der har til hensigt at påvise H.T.S.’s affektive involvering og følelsesmæssige og ideologisk forankrede engagement, som blandt tager udgangspunkt i udsagn fra oppositionen:

”Når de borgerlige uden at blinke siger, at de får lyst til at brække sig over, at der skulle findes fattige. Når de siger, at det er ynkeligt, at en arbejdsløs synes, det er svært at flytte til den anden ende af landet for at få et job. Og når de begynder at udtale sig om, hvor mange børn en kontanthjælpsmodtager gør klogt i at få, så siger vi ikke bare fra. Vi siger højt og tydeligt: Stop! Det er for sølle. Debatten har skrabet bunden.” (Bilag 1 side 11)

Den væsentlige affektive involvering og følelsesmæssige engagement bevirker trods det det ulige magtforhold, at talens formalitetsgrad bliver forholdsvis lav. Dette er et relativt begreb, men i forhold til genren og den professionelle kontekst, fremstår talens udtryk gennemgående uformel. Dette kan antages at være med henblik på at fremstå som en partileder i øjenhøjde med sine

medlemmer og signalere sammenhold og ydmyghed i en tilspidset situation. Den relativt lave formalitetsgrad kommer blandt andet til udtryk i forbindelse med brug af humor, hvilket den tidligere nævnte konstatering af, at de hos Socialdemokraterne ingen problemer har med klaphatte kan ses som eksempel på. Som yderligere udtryk herfor kan blandt andet nævnes den del af talen, der berører skattepolitikken;

”Og hvem mon det var der med stor præcision, kreativitet og nidkærhed opfandt skatten på en god saftig dansk svinekotelet? Var det en Venstre-mand eller en Socialdemokrat? Svaret giver vist sig selv. Alligevel vil jeg gerne dele en hemmelighed med jer idag. Jeg har stor respekt for Venstre”. (Bilag 1 side 8)

Den anvendte retorik indikerer den tætte relation mellem H.T.S. og modtagergruppen og er samtidig med til at udjævne det umiddelbare indtryk af magtudøvelsen i talen. Dette sker til dels brugen af humor og det faktum, at H.T.S. vil ”dele en hemmelighed” med talens tilhørere, hvilket ligeledes signalerer samhørighed og tillid. Endvidere refereres der ikke blot til den tidligere regerings introduktion af fedtskatten, men i stedet skabes der associationer ved at belyse dens påvirkning for prisen på en ”god, saftig dansk svinekotelet”. Den maleriske sprogbrug eksempel på sproglige virkemidler, der givetvis ikke på samme måde ville være anvendelige ved en større modtagergruppen, hvor den interpersonelle relation var en anden. Herudover anvendes humoren også som virkemiddel med henblik på at lægge afstand til det medieskabte image, hvor der er blevet stillet spørgsmålstegn ved, om en kvinde, som flittigt bærer såvel stiletter som Gucci-taske, kan være den rette leder for et parti, der skal varetage arbejderne interesse;

”Men husk på: It ain’t over till the fat lady sings. Og tro mig: Det er ikke slut, før blondinen har stillet stiletterne” (Bilag 1 side 5)

Ovenstående omleksikalisering fremstår her således som et virkemiddel, der gennem humor og en selvironisk distance gør op med tesen om, at elementer som fysisk fremtoning og tøjvalg skulle være modstridende med at være formand for Socialdemokraterne.

Formidlingsformen i talen præges af, at interaktionen foregår ansigt til ansigt mellem H.T.S. og modtagergruppen i kongressalen. I forlængelse af talen er der ved denne genre mulighed for at stille afklarende og opfølgende spørgsmål, hvor der trods det ulige magtforhold og

kommunikationssituationens institutionaliserede karakter er mulighed for at give feedback. Samtidig er sprogbrugen konstituerende for den sociale proces, der indtræder i forlængelse af interaktionen, hvilket ses som en indikator på en ideationel distance.

Struktur, ordvalg, transitivitet og modalitet

Strukturelt og formmæssigt er teksten som tidligere nævnt holdt i et let tilgængeligt og formidlende sprogbrug. Allerede indledningsvis træder den sproglige struktur i karakter i forhold til sætningslængde- og opbygning i forbindelse med, at H.T.S. taler om de tidligere kongresser, hun gennem årenes løb har været til og hvilke emner, som der har været centrale;

”Vi har været kontante og direkte, for sådan har vi det bedst. Uden omsvøb. Klar tale. Ingen kongres er som den forrige. Heldigvis.”(Bilag 1 side 1)

Sprogbruget i denne indledende passage er overordnet gennemgående for teksten i form af udsagn og ”sætninger” indeholdende hverken subjekt eller verber. I forrige afsnit blev der redegjort for en relativt lav grad af formalitet i talen, hvilket således også afspejles i den sproglige struktur, hvor ovenstående citat eksemplificerer en sproglig tilgang, der er let tilgængelig, og hvor de korte udsagn synes med til at underbygge indtrykket af en taler, der sigter mod at være i øjenhøjde med sine medlemmer qua et sprogbrug, der tenderer det, der bruges i daglig tale. Samtidig knytter der sig også en flertydighed til ovenstående citat, idet den sproglige tilgang netop er med til at underbygge det, der fremsiges; at det der leveres er *klar tale* og *uden omsvøb*.

Som skitseret i teoriafsnittet er såvel ordvalget som det enkelte ords betydning ligeledes afgørende for tekstens diskursive udtryk. Her kommer en partipolitisk orienteret diskurs vedrørende solidaritet og fællesskab i høj grad til udtryk og manifesteres flere steder i talen. Dette kan antages at være tilfældet ud fra et ønske om at imødekomme kritik fra det politiske bagland, som har haft vanskeligt ved at se den *røde* tråd i partiets politik som regeringsledende. Samtidig redegøres der allerede indledningsvis for, at vilkårene for at gennemføre socialdemokratisk politik langt fra har været optimale:

”Efter valget stod vi med en afgørende beslutning. Skulle vi samle ansvaret op eller lade det ligge. Skulle vi sige: ”Vi fik ikke det valg, som vi gerne ville have haft, og den parlamentariske situation er svær – så nej tak. Vi tør ikke. Svaret giver sig selv. For når det handler om at tage ansvar, så er og

bliver Socialdemokraterne et parti, der aldrig svigter. Vi ranker ryggen, smøger ærmerne op, pakker håndtasken og siger ja.”(Bilag 1 side 2)

En centralt emne for en partileder i almindelighed – og for H.T.S. i særdeleshed, er hvorledes man redegør for de problemstillinger, der opstår, når de konkrete resultater ikke altid står mål med såvel interne som eksterne forventninger. I den henseende er det ingen hemmelighed, at den socialdemokratisk ledede regering er blevet klandret for utallige ”løftebrud” – bedst eksemplificeret ved den københavnske betalingsring, der skulle genere midler til en billigere offentlig transport. H.T.S. imødekommer dette ved at redegøre for den parlamentariske situation og at Socialdemokraterne ikke alene kan mønstre 90 mandater og at de, trods erobringen af regeringsmagten ”ikke fik det valgt, de havde håbet på”. Ordet ”ansvar” er i den sammenhæng et nøgleord for både ovenstående citat og den resterende del af teksten – at det er socialdemokraternes *ansvar* at tage *ansvar* for danmarks fremtid – gennem en ansvarlig politik. De afsluttende metaforer som at ”ranke ryggen” og ”smøger ærmerne op” indikerer endvidere, at det er noget, der vil kræve hårdt arbejde, hvilket igen afspejler den socialdemokratiske selvopfattelse som et klassisk arbejderparti. Diskursen omkring ansvarlighed er gennemgående i forhold til de emner, Socialdemokraterne i bedste fald er blevet kritiseret for ikke at have nok indflydelse på – og i værste fald for at fremtræde utroværdigt og foretage politiske u-vendinger i forhold til. Således også eksemplificeret omkring problemstillingen vedrørende halveringen af dagpengeperioden, hvor H.T.S. ligeledes på en gang såvel fralægger sig ansvaret for andre partiers standpunkter som påtager sig ansvaret for at få det bedste ud af den parlamentariske situation, der nu engang er:

”(…) Det var ikke vores løsning. Men vi er nødt til at have respekt for vælgerne. Ved valget sidste år stemte 60 procent af danskerne på de partier, som ønskede en halvering af dagpengeperioden.. Det er fakta. Befolkningen valgte desværre ikke vores vej. Vi stod i vores klassiske valg. Skulle vi sige: Vi ved, at vi kan gøre en forskel for de arbejdsløse, der hver dag går forgæves i jagten på et job – men nej tak, vi tør ikke påtage os ansvaret” (Bilag 1 side 9)

Der søges således skabt forståelse for den parlamentariske situation, der besværliggør en rent socialdemokratisk forankret politik. Sideløbende tegner der sig et billede af en diskurs, der vedrører det fællesskab, der søges styrket i forhold til velfærdsstatens indretning og udbygning.

Dette kommer til udtryk ved gentagen brug af nær-synonymer, der kan knyttes til en sådan diskurs. Det slås fast, at ambitionen er at skabe verdens stærkeste *fællesskab*, hvilket gentages flere gange:

"Verdens stærkeste fællesskab er et land, hvor(...) Og hvor den fælles velstand også bliver vekslet til fælles velfærd. Verdens stærkeste fællesskab, det er det, vi vil som socialdemokrater" (Bilag 1 side 4-5)

Visionen om det stærke fællesskab og den fælles velfærd følges op af, at det er Socialdemokraterne, der bedst kan føre Danmark gennem krisen og sikre *vores solidariske velfærdssamfund* (Bilag 1 side 5). I forlængelse af en gennemgang af partiets skattepolitiske standpunkter følger herefter det klassiske socialdemokratiske mantra om, at *de bredeste skuldre skal bære de tungeste byrder* (Bilag 1 side 7) , hvorefter det konstateres, at *"det er solidarisk skattepolitik"* (Bilag 1 side 7). Med reference til arbejderbevægelsen italesættes velfærden som noget, der bygger på solidaritet mellem mennesker (Bilag 1 side 10), og i det efterfølgende afsnit mindes der om, at en kæde mellem mennesker kun er så stærk, som det svageste led (Bilag 1 side 11). "Solidaritet" og "fællesskab" er således nøgleord i teksten, hvor der lægges vægt på, at *fællesskabet* netop skal gælde for alle og ikke kun sikre velfærden for dem, der i forvejen har nok. Sideløbende med indskærpningen af vigtigheden og nødvendigheden af at tage politisk ansvar, ses der således en diskursivitet, der er præget af det traditionelle socialdemokratiske samfundsideal om en stærk og solidarisk velfærdsstat. Heri kan der argumenteres for, at der ligger implicit indlejret hjemmel om, at en borgerligt indrettet velfærdsstat med et lavere skattetryk og nulvækst i den offentlige sektor netop kun vil skabe velfærd for de få og ikke bidrage til den fælles velfærd.

Den kohæsive sammenhæng i teksten skabes blandt andet gennem brug af gentagelser, som kan have til formål at indskærpe og fasttømre de italesatte emner hos den intenderede modtager. Dette ses eksempelvis i forbindelse med det gennemgående tema i talen; hvordan Danmark som nation bedst muligt kommer gennem krisen og skaber de mest hensigtsmæssige rammer for et bæredygtigt økonomisk fundament, og hvor der er lige muligheder for alle. Dette kommer således også til udtryk i forhold til faktorer som sundhed og økonomisk bæredygtighed ;

"Det er bedst for Danmark, at det er os, der har ansvaret for at sikre den frie og lige adgang til sundhed(...)"

"Det er bedst for Danmark, at det er os, som står i spidsen for en grøn omstilling(...)"

"Og det er bedst for Danmark, at det er os, der har opgaven med at føre danmark igennem krisen og sikre vores solidariske velfærdssamfund." (Bilag 1 side 5)

Det er således en strukturelt karakteristika, at de indledende ord fungerer som et sætningsmæssigt fundament for de videre sætningskonstruktioner. Denne gennemgående opbygning kan henlede tankerne på Martin Luther Kings "I have a dream" tale, og en latent intertekstuel reference netop hertil kan der argumenteres for i afsnittet, hvor H.T.S. redegør for sine og partiets visioner på skole- og uddannelsesområdet:

"Jeg drømmer om, at vi kan bygge et Danmark, hvor alle får så gode færdigheder med sig i skolen(...)

Jeg drømmer om, at uddannelse ikke bliver noget, man afslutter men noget, man holder en pause fra(...)

Jeg drømmer om, at bedre uddannelse til vores unge bliver den opgave, som vores generation løfter bedre end nogen før os" (Bilag 1 side 13)

Gentagelserne er endvidere et centralt element i henhold til tekstens transitivitet, idet gentagelserne ofte anvendes med henblik på ansvarliggørelse for specifikke problemstillinger – hvad enten der er tale om positiv eller negativ ansvarliggørelse. Gentagelserne bruges således som markører og redskab, når statsministeren søger at differentiere sig fra den tidligere regering og dermed imødgå de kritiske røster, der har kritiseret den nuværende regering for at føre en for blå og højredrejet politik:

"Vi løfter 16.000 mennesker ud af fattigdomsydelser, som VKO indførte(...)"

"Vi skærer gennem bureaukrati og rutiner, så udsatte og misbrugte børn ikke skal lades alene"

"Vi gør en forskel for de mennesker, som har svært ved at navigere i sindets finurlige og skrøbelige labyrint. Vi har talt så længe om det. Nu sker der noget. Over 800 millioner kroner har s´vi sat af. Til flere psykiatriske sengepladser. Til kortere ventetider. Til forebyggelse." (Bilag 1 side 6)

Den gentagne sætningsindledning med det personlige pronomen "vi" skaber således en markant positiv ansvarliggørelse gennem kausale årsagssammenhænge; "Vi har i den nuværende socialdemokratiske ledede regering indført x, hvilket medfører y", hvilket i ovenstående eksemplificering af den sociale politik vil sige kortere ventetider og bedre behandlingstilbud til psykisk udsatte. Denne positive ansvarliggørelse for, hvad den nuværende regering har opnået er gennemgående i forhold til tekstens transitivitet, hvor statsministeren søger at opnå anerkendelse for de tiltag, regeringen har gennemført. I henhold til tekstens transitivitet kommer denne ansvarliggørelse som nævnt også til udtryk med negativt fortegn, hvilket ses, når statsministeren søger at differentiere den socialdemokratiske politik i forhold til de borgerlige partier. Efter en kort gennemgang af partiets politik på social- og værdipolitiske områder, følger således konstateringen:

"Så sig ikke at den socialdemokratiske vej og den borgerlige vej er den samme" (Bilag 1 side 6)

Herefter følger en gennemgang af skattepolitiske forhold, hvor der opstilles retoriske spørgsmål, og hvor det transitive element igen handler om en pådutnings-argumentation i forhold til den tidligere regering:

"Hvem var det, som opfandt multimedieskatten(...)"

"Hvem var det, som opfandt iværksætterskatten, som rammer små og mellemstore virksomheder?"

"Og hvem var det, som med stor præcision, kreativitet og nidkærhed opfandt skatten på en god saftig dansk svinekotelet?" (Bilag 1 side 8)

I forhold til de to førstnævnte punkter følger en efterfølgende præcisering, hvor der ligeledes retorisk spørges:

"Og hvem var det, der afskaffede den? Det var en socialdemokratisk ledet regering" (Bilag 1 side 8)

Ovenstående eksemplificering er beskrivende for tekstens transitivitet, der således tager udgangspunkt i en vekselvirkning mellem negativ ansvarspåduelse af den tidligere regering og en positiv ansvarliggørelse af de tiltag, den nuværende regering har gennemført.

Talen er gennemgående holdt i nutid og afviger primært herfra, når der eksempelvis skal redegøres for den parlamentariske situation efter valget: *"Skulle vi sige; Vi fik ikke det valg*

(...)”(Bilag 1 side 2), eller ved førømtalte ansvarliggørelse af den nuværende oppositions partier: *”Hvem var det, der opfandt multimedieskatten, der ramte helt almindelige lønmodtagere(...)”* (Bilag 1 side 8). Den konsekvente brug af nutid er udtryk for en høj grad af affinitet hos afsender, og den gentagne brug af det modele hjælpeverbum ”skal” underbygger modalitetsgraden i teksten, hvor H.T.S. således viser stærkt tilslutning til egne budskaber og i væsentlig grad forpligter såvel sig selv som talens modtagere til at tilslutte sig dette. Som eksempel på den høje grad af modalitet kan nævnes det afsluttende afsnit, hvor Socialdemokraternes visioner på skoleområdet fremlægges:

”Vi skal forpligte os på, at vi får den dygtigste generation nogensinde i danmarkshistorien. Vi skal forpligte os til, at vores børn og unge bliver bedre uddannede og rustet til fremtiden, end vi blev” (Bilag 1 side 12)

Anvendelsen af den normative og deontiske modalitetsform kan derudover være en måde, hvorpå der ønskes signaleret fællesskab og enighed internt i partiet og dermed også styrke og opretholde dette udadtil.

Sammenfatning:

Talens institutionaliserede karakter er i nogen grad determinerende for dens mulighedsbetingelser i forhold til italesættelsen af visse emner og omfanget heraf, ligesom et assymmetrisk magtforhold ligeledes er bestemmende for dette. Sprogligt imødekommes den relativt brede målgruppe gennem et let tilgængeligt sprogbrug uden komplicerede sætningskonstruktioner eller svært tilgængelige fagtermer. Partipolitiske referencer der fordrer en vis baggrundsviden bevirker dog en vis grad af specialisering, hvor et sådant kendskab præsupponeres gennem specifikke italesættelser herom. Brugen af humor fremstår endvidere som et gennemgående retorisk virkemiddel, som har til hensigt at fremme en overordnet agenda i talen; at fremstille H.T.S. som en politisk leder, der er i øjenhøjde med sine partimedlemmer og er garant for det værdisæt, der traditionelt karakteriserer en socialdemokratisk leder. Dermed søges kritiske røster om det modsatte, hvad enten kritikken har knyttet sig til den fysiske fremtoning eller reelle politiske tiltag gendrevet, hvilket også sker med gentagne referencer til den parlamentariske situation i regeringen, som har vanskeliggjort en socialdemokratisk forankret politik. Brugen af humor, værdiladede konnotationer og gentagne metaforer og omleksikaliseringer medfører trods det

umiddelbart ulige magtforhold en lav formalitetsgrad i talen. Talens karakteriseres ved en væsentlig affektiv involvering, hvor der i enkelte passager inddrages væsentlige sproglige betoning og styrkemarkører til at underbygge talens budskab.

Ordvalget i talen er centreret omkring ærketypiske socialdemokratiske værdier som solidaritet og fællesskab, og den diskursive betydning heraf vil blive uddybet i følgende analyseafsnit. Den kohæsive sammenhæng i teksten skabes blandt andet i kraft af indledende gentagelser, der primært knytter sig til H.T.S. visioner for partiet og samfundets indretning. Det personlige pronomen "vi" skaber en positivt ladet og kausal årsagssammenhæng mellem de politiske visioner, der italesættes og den politik, Socialdemokraterne fører. Tilsvarende er det transitive element negativ funderet, når oppositionens politiske ageren italesættes. Ligeledes er den gennemgående nutidsform samt brugen af modale verber, som særligt kommer til udtryk qua det modale hjælpeverbum "skal" med til at underbygge en overordnet høj og deontisk modalitetsfaktor, der er karakteriserende i talen.

Det diskursive praksis niveau

I dette afsnit vil der blive taget udgangspunkt i de tekstuelle tendenser, der blev analyseret på i det tekstuelle niveau af Faircloughs model. Disse er således skabende for det empiriske grundlag, som de diskursive praksisser udspringer af, og som der vil blive taget udgangspunkt i, i dette analyseniveau.

Den partipolitiske forankring og fællesskabsappellerende diskursivitet

Med udgangspunkt i ovenstående niveau kunne det konkluderes, at en partipolitisk orienteret diskurs omkring solidaritet og fællesskab var gennemgående i kongrestalen. Med partipolitiske referencer til Anker Jørgensen, der om nogen fremstår som en "ægte socialdemokrat" i det partipolitiske bagland, samt socialdemokratiske personligheder som Poul Nyrup Rasmussen samt Svend Auken, og et ordvalg, der cementerer vigtigheden af et stærkt velfærdssamfund, som er bygget op omkring solidaritet og fællesskab træder H.T.S. i karakter som socialdemokratisk partileder. I henhold hertil optræder ordet "fællesskab" gentagne gange i teksten, ligesom en gennemgående leksikalsk kæde af nær synonymer knyttet til ord og udsagn som "solidaritet", "fællesskab", "fælles velfærd", "de stærkeste skuldre skal bære de tungeste byrder" etc., er

karakteristisk for talen. En central del af denne fællesskabsappellerende diskurs synes at tage udgangspunkt i en gendrivelse af de karakteristika, hun er blevet pålagt af såvel pressen som det partipolitiske bagland, der har klandret hende for at være for "blå" i forhold til det værdisæt, der typisk er knyttet til en socialdemokratisk leder. Derfor er talen i sit diskursive og retoriske udtryk i udpræget grad centreret omkring ærketypiske socialdemokratiske værdier; solidaritet og fællesskab. Der henvises til centrale socialdemokratiske kerneværdier i form af, at de bredeste skuldre skal bære de tungeste byrder, ligesom at der ikke efterlades nogen tvivl om den overordnede målsætning; at *"føre Danmark sikkert gennem krisen og sikre vores solidariske velfærdssamfund"* (Bilag 1 side 5). Den tilstedeværende diskurs omkring fælleskab og solidaritet kan henledes til en allerede eksisterende velfærdsdiskurs, som ligeledes har en partipolitisk forankring. I henhold hertil blev netop Anker Jørgensen af mange betragtet som en central socialdemokrat i forhold til videreførelsen af det velfærdssamfund, vi har idag, hvorfor de gentagne referencer til ham er med til yderligere at underbygge betoningen af det stærke fællesskab og kan ses som udtryk for en latent interdiskursivitet. De diskursive træk omkring fællesskab og solidaritet kan således anskues ud fra et ønske om en cementering af H.T.S. som en "ægte" socialdemokrat, der besidder det fornødne værdisæt til at varetage posten som Socialdemokraternes formand. Dette gøres således ved så markant at stå vagt om ærketypiske socialdemokratiske værdier og en retorik, der indbyder til såvel sammenhold og fællesskab som hårdt arbejde, hvilket betragtes som traditionelle ideologisk forankrede socialdemokratiske dyder.

Den parlamentariske situation og diskursen omkring ansvarlighed

Sideløbende med denne overordnede diskurs omkring velfærd og solidaritet ses der ligeledes en gennemgående diskurs omkring ansvarlighed, som i talen kommer til udtryk i forbindelse med, at der tales om og redegøres for den parlamentariske situation i forbindelse med regeringsdannelsen. Diskursen udspringer af en retfæriggørelse af regeringens førte politik, hvor der henvises til de begrænsede muligheder, regeringen qua den parlamentariske situation har haft for at føre en mere ideologisk forankret socialdemokratisk politik. Der er således ikke tale om liberal ansvarlighedsdefinition ud fra tesen om, at enhver er sin egen lykkes smed men derimod såvel den enkeltes ansvar for at bidrage til et solidarisk fællesskab som en socialdemokratisk funderet ansvarlighed for at påtage sig det ansvar, der er forbundet med regeringsmagten:

"Efter valget stod vi med en afgørende beslutning. Skulle vi samle ansvaret op eller lade det ligge? Skulle vi sige; vi fik ikke det valg, vi havde håbet på og den parlamentariske situation er svær - så nej tak. Vi tør ikke. Svaret giver sig selv (...)" (Bilag 1 side 2)

En væsentlig del af talens diskursive udtryk tager således udgangspunkt i, at H.T.S. søger at gendrive beskyldninger om en for højreorienteret politisk ageren, idet hun indskærper en central præmis for de socialdemokratiske handlemuligheder; at Socialdemokratiet ikke alene mønstrer 90 mandater, og at de derfor kun kan påvirke regeringens politik i det omfang, partiets antal af mandater giver mulighed for:

"Men let har det ikke været. Og vi er mange, der er rigtigt ærgerlige over, at vi ikke har fået flere med på at gøre Danmark mere robust, dygtigere, mere solidarisk og grønnere" (Bilag 1 side 4)

Dette er karakteristisk for talen, hvor den socialdemokratiske politik retfærdiggøres ud fra en præmis der hedder, at man ikke kan have mere politisk indflydelse, end antallet af mandater berettiger til. De gentagne referencer til den parlamentariske situation er således med til at indskærpe H.T.S.'s intentioner, hvor budskabet, årsagssammenkædningen og den delvise ansvarsfralæggelse er entydig, hvilket formentlig ikke er tilfældigt, da:

"Al kommunikationsforskning viser, at jo klarere og mere entydigt budskabet er i et stykke kommunikation, jo større er chancen for, at modtageren afkoder det efter hensigten." (Jønsson og Larsen:2002:36)

Det er således gennemgående for teksten, at H.T.S. i talen søger at imødekomme forskellige interessenter i sit politiske bagland. Det er dermed ud fra en sådan retorisk ageren, at hun navigerer i det skisma af modsatrettede forventninger, der i lighed med de, i de indledende afsnit skitserede udfordringer for Tony Blair, må implimentere en sproglig adfærd, der medtænker "både/og" fremfor "enten/eller" og således fordrer en "tredje vej" i forhold til de politiske rammer, der kan ageres under.

På den ene side ses der således en markant diskursiv orientering omkring ærketypiske socialdemokratiske kerneværdier, som trækker på allerede eksisterende partipolitiske, nationale og internationale diskursive strømninger. Sideløbende søges kritiske røster gendrevet ved at appellere til en forståelse for den parlamentariske situation, H.T.S. har måttet navigere under i

regeringsperioden. Disse modsatrettede diskursive strømninger kæmper således en hegemonisk kamp i en vekselvirkning omkring det overordnede diskursive udtryk. Dette er således med til at konstituere en ny diskursiv praksis, som kommer til udtryk talen, og som er med til at karakterisere H.T.S. som politisk leder. Det er dermed gennemgående, at H.T.S. på den ene side søger at italesætte sig selv som en "ægte" socialdemokrat i henhold til såvel ordvalg, referencer, retoriske virkemidler og italesatte emner. Samtidig ses en orientering imod gendrivelse af den kritik, hun gennem sit virke som socialdemokratisk formand har været udsat for, hvilket kommer til udtryk gennem diskursen, der omhandler ansvarlighed og "det muliges kunst" efter et valg, hvor hun efterfølgende trods statsministerposten ikke fremstod som valgets reelle sejrherre. Denne diskursive blanding får således H.T.S. til at træde i karakter som en politisk leder, der retorisk appellerer til sit politiske bagland og søger at fremstå som værende i besiddelse af de traditionelle socialdemokratiske kerneværdier og søger samtidig at gendrive påskud om det modsatte gennem gentagne referencer til den parlamentariske situation internt i regeringen.

Michel Foucault – det produktive magtbegreb

Som skitseret i teori afsnittet herom, vil Michel Foucault blive inddraget for hermed at kunne kaste nyt lys på empirien. Dette vil ske med udgangspunkt i hans produktive magtbegreb, som kan medvirke til at afdække diskursens udformning, ligesom at hans begreber om selvdisciplinering og dispositiver kan medvirke til kaste nyt lys over de overordnede magtkonstruktioner, som har været determinerende for talernes udformning. Herudover kan Foucaults begreber blive anvendt som analyseredskaber med henblik på en analyse af, hvorledes der i teksterne skabes subjektpositioner, som hermed kan være med til at afdække underliggende magtforhold i talernes retoriske og diskursive udtryk.

H.T.S.'s ageren er under påvirkning af de kontekstuelle faktorer, der påvirker talens mulighedsbetingelser, og det er derfor snarere den institution og det parti, som hun repræsenterer, der fremstår som det magtudøvende element i talen end H.T.S.'s subjektive vurderinger og synspunkter. På trods heraf kan hun betragtes som den magtudøvende i den kommunikationssituation, der udspringer i talen qua det mandat, socialdemokraternes

medlemmer har givet hende ved at vælge hende som partiets formand og den markante ethos, der ligeledes er forbundet hermed.

Subjektivering og den pastorale magtudøvelse

Man kan i kraft af arenaen, modtagergruppen og den institutionelle praksis betragte den magtudøvelse, der finder sted i talen som et udtryk for en moderne pastoralmagt. Det er H.T.S., der besidder den viden, der produceres i talen og hende, der er bekendt med den institutionelle praksis, talen udspringer af, og derfor er det således ligeledes hende, der har mandat til at formulere diskursen i talen. Det er således H.T.S., der overfor sine partimedlemmer skal tegne partiets politiske linie, og i kraft af de kontekstuelle faktorer, der omgiver talen, kan man betragte denne magtudøvelse som et udtryk for en sådan moderne magtudøvelse. Om end det som udgangspunkt står det enkelte partimedlem frit for, hvorvidt de vil tilslutte sig talens intenderede budskab, kan man netop anskue dette som den produktive magtudøvelses karakteristika, hvor magtudøvelsen ikke ses som et repressivt overgreb, men derimod som noget, der har til hensigt at fremstå som en naturlig og indlejret del af det enkelte partimedlems bevidsthed. Det mandat H.T.S. af sine partimedlemmer har fået til at lede partiet afstedkommer som nævnt en markant ethos, hvor hun har magt til at udstikke partiets politiske retningslinier såvel internt som udadtil. Man kan her, med udgangspunkt i begrebet omkring pastoralmagten, indvende at det særligt for medlemmer i partitoppen, der ønsker reel politisk indflydelse i partiet gør sig gældende, at en tilslutning til talens budskab er central, såfremt dette ønske skal blive efterlevet. Det er således almindelig partipolitisk praksis, at partilederen uddeligerer ansvars- og betydningsfulde poster samt generel politisk indflydelse til partimedlemmer, der kan understøtte den politiske linie, der såvel internt som eksternt søges tegnet af partiets formand. I henhold hertil kan der argumenteres for, at det produktive magtbegreb og i forlængelse heraf den pastorale magt kommer til udtryk i kraft af, at de tilhørende socialdemokrater i et vist omfang må tilslutte sig talens agenda, for hermed ikke at opnå politisk marginalisering og udstødelse. I denne optik bliver den politiske ledelse, H.T.S. er repræsentant for til en "ledelse i egen selvledelse" af det enkelte partimedlem i hvordan man skal agere som "den gode socialdemokrat", hvilket netop er med til at karakterisere den pastorale magt. Dette kommer empirisk til udtryk i forhold til skabelsen og opretholdelsen af de subjektpositioner i talen, som ses i forbindelse med referencerne til den parlamentariske

situation i regeringen og gennem brugen af det personlige pronomen "vi", som H.T.S. anvender til at tale på vegne af de socialdemokrater, hun som formand repræsenterer.

"Skulle vi sige: "Vi fik ikke det valg, som vi gerne ville have haft, og den parlamentariske situation er svær – så nej tak. Vi tør ikke. Svaret giver sig selv" (Bilag 1 side 2)

De tilhørende socialdemokrater pålægges således et verdenssyn, der er kongruent med præmissen i talen og den diskursivitet, der knytter sig til den socialdemokratiske ansvarlighed. Yderligere eksempler herpå ses i henhold til den indforståethed, der udvises i forhold til partimedlemmernes ubetingede opbakning til den førte politik:

"Jeg ved godt, at det er svært. Men jeg ved også, at I støtter op. Og gør det loyalt." (Bilag 1 side 4)

Den pastorale magts status som en "ledelse i egen selvledelse" kommer således til udtryk gennem subjektiveringer i form af skildring af, at "den gode socialdemokrat" er den, der følger partiets linie og bakker op om de beslutninger, der træffes.

Selvdisciplineringen og de rammesættende dispositiver

Magten betragtes af Foucault som allestedsnærværende og er dermed bestemmende for såvel den enkelte modtagers perception af talens indhold som H.T.S.'s mulighedsbetingelser for talens udarbejdelse, fremførelse og den overordnede forståelsesramme, hun kan navigere under. Et af de kritikpunkter som H.T.S. er blevet mødt med har været, at såvel hendes fysiske fremtoning som politiske ageren har været for "blå" i sit udtryk. Det kan med henblik herpå være interessant at se nærmere på, hvorledes hendes sproglige ageren kan betragtes som værende udtryk for enten en accept af eller et opgør med de idealer, som Foucault ville betegne som partipolitiske dispositiver, der knytter sig til, hvordan "en ægte socialdemokrat" bør agere. Der blev tidligere redegjort for, hvorledes hun blandt andet gennem humor som retorisk virkemiddel søger at lægge afstand til det medieskabte "Gucci-Helle" image, og generelt fremstår det i henhold til de anvendte retoriske virkemidler som et centralt omdrejningspunkt i talen at distancere sig fra ovennævnte image og bevise sig selv som en "ægte" socialdemokrat med et dertilknyttet værdisæt.

Man kan her betragte denne retoriske adfærd som noget, der er bragt i spil gennem en sontring mellem "den gode socialdemokrat" og den politiske ageren, som vil fremstå for "blå" og skabe uro i baglandet, for herefter at tilslutte sig førstnævnte. Man kan derfor anskue dette dispositiv som

noget, der er udsprunget af såvel den parlamentariske situation, den hidtil førte politik, intern uro i partiet samt mediernes håndtering af H.T.S. som såvel partileder, statsminister og privatperson. Den gentagne refereren til den parlamentariske situation kan derfor betragtes som en partipolitisk selvdisciplinering, hvor H.T.S. tilslutter sig ovennævnte dispositiv for at imødegå en (parti)politisk marginalisering.

En diskursiv vekselvirkning omkring ovenstående dispositiv er ligeledes interessant i talen og ses blandt andet i forbindelse med nedenstående omleksikalisering:

"Men husk på: It ain't over till the fat lady sings. Og tro mig: Det er ikke slut, før blondinen har stillet stiletterne" (Bilag 1 side 5)

Citatet er en passage, der umiddelbart havde stor medietække og stod for flere overskrifter i den efterfølgende mediemæssige bearbejdning af talen. Det er interessant, da det på en gang viser de overordnede magtkonstruktioner, der påvirker H.T.S.'s mulighedsbetingelser, og som hun delvist tager til sig og samtidig søger at lægge afstand til. På den ene side trækkes der på den partipolitiske diskurs omkring, hvorledes en socialdemokratiske fysiske fremtoning traditionelt har været, og H.T.S. søger således at gøre op med tankegangen om, at der til et socialdemokratisk værdisæt er tilknyttet en særegen fysisk fremtoning. Derimod ses der en gennemgående tilslutning til det overordnede socialdemokratiske værdiorienterede dispositiv, hvor hun gennem en selvironisk distance, og på trods af den fysiske fremtoning, hvis afvigelse hun vedkender sig, søger at fremstå som repræsentant for ærketypiske socialdemokratiske kerneværdier.

Den sociale praksis – en perspektiverende diskussion

Dette afsnit vil som redegjort for i specialets metodeafsnit fungere som et perspektiverende diskussionsafsnit, hvor det tekstuelle og diskursive indhold i talerne vil blive set nærmere på i henhold til den sociale praksis, det indgår i. Det er således det retoriske aspekt i de to taler, der her vil være mest fremtrædende, og fokus vil derfor være på det persuasive formål, der er knyttet til den politiske tale; at fremme afsenders dagsorden og opnå tilslutning til de italesatte budskaber. Dette vil som beskrevet ske med udgangspunkt i Habermas' ideal om den kommunikative handlen. Det er således den delmængde af den retoriske ageren, der kan

betrages som strategisk, og med udgangspunkt i den i metodeafsnittet beskrevne begrebsafklaring, som udtryk for politisk spin, der her vil være i fokus. Som beskrevet i specialets indledende afsnit ses der gennemgående en tendens til, at spin fylder stadigt mere i den politiske offentlighed, og jeg vil på dette niveau søge at afdække nogle af de sproglige elementer, som kan betragtes som udtryk for politisk spin.

Den systemverdenbaserede påvirkning – kommunikationsidealet i den empiriske kontekst

I den tekstuelle analyse blev der redegjort for flere sproglige indikatorer på et assymmetrisk magtforhold i kommunikationskonteksten ved kongrestalen. Dette besværliggør idealet om den kommunikative handlen, og indtrykket heraf forstærkes yderligere af de systemverdenbaserede påvirkninger, styringsmedierne har på den politiske kommunikation. I forhold til genren er det her særligt ønsket om at opretholde og forstærke positionen som formand for Socialdemokraterne, der kan invitere til at strategisk og instrumentel handlen, som i den sociale praksis den indgår i kan betragtes som udtryk for politisk spin. Ligeledes er en væsentlig del af talens italesatte emner knyttet til det økonomiske aspekt; hvordan hun som formand for Socialdemokraterne ser de økonomiske midler fordelt, og dermed er styringsmediet penge også med til at indsnævre det politiske spillerum i talen. Denne kolonisering af den livsverdensbaserede sociale interaktion kunne søges imødekommet qua en kommunikativ handlen, hvor de indlejrede magtkonstruktioner udviskes. I kontrast hertil står den strategiske handlen, som politisk spin kan anskues som værende udtryk for, og de nedenstående empiriske eksemplificeringer udgør således de retoriske indikatorer på, hvorledes kommunikationen i kongrestalen kan betragtes som eksempler på en strategisk orienteret handlen.

Gendrivelse og modpart-spin

På det operationelle niveau, hvor kongrestalen og de enkelte udsagn heri kan placeres, er den politiske spin blandt andet karakteriseret ved rent sprogligt at tage udgangspunkt i såvel gendrivelse som forebyggende gendrivelse (også kaldet vaccine) (Femø Nielsen:2007:29). I henhold hertil fremstår væsentlige dele af kongrestalen som udtryk for sådanne såvel gendrivelse som forebyggende gendrivelse i forhold til regeringens førte politik. På de to ovenstående niveauer blev der således redegjort for, hvorledes en væsentlig del af kongrestalens retoriske budskab havde til hensigt at appellere til forståelse for den parlamentariske situation i regeringen. Derudover ses en gennemgående gendrivelse af specifikke politiske tiltag, som H.T.S. enten

mener, at hun og partiet ikke har fået den fornødne kredit for eller tilsvarende i forhold til standpunkter, hun mener, partiet uretmæssigt er blevet taget til indtægt for. Der refereres gentagne gange til, hvad den socialdemokratiske politik beror på, hvilket blandt andet kommer til udtryk i form af gentagelser;

"Det er socialdemokratisk skattereform.(...)Det er socialdemokratisk skattepolitik.(...) Det er solidarisk skattepolitik" (Bilag 1 side 7)

Hermed søges kritik af regeringens økonomiske politik gendrevet på en måde, hvor det implicit ligger indlejret, at socialdemokratisk skattepolitik er lig med en solidarisk skattepolitik, hvilket understøttes af eksplicite referencer til partipolitiske paroler omkring, at de bredeste skuldre skal bære de tungeste byrder. Samtidig søger H.T.S. at cementere sit værdigrundlag som et, der er kongruent med Socialdemokraternes ideologiske forankring. Ligeledes er det karakteristisk for talen, at der er flere passager tales til "en anden stemme" qua retoriske spørgsmål i forbindelse med det transitive element, som også blev belyst i den tekstuelle dimension. Dette har blandt andet til formål at gendrive nogle af de fordomme, der traditionelt har været knyttet til venstrefløjen i forbindelse med implementeringen af nye skatter og afgifter, og samtidig fremstille H.T.S. som en leder, der både besidder de traditionelle socialdemokratiske dyder, men som samtidig ikke er repræsentant for urimelige implementeringer af nye skatter;

"Hvem var det, som opfandt multimedieskatten.(...) Hvem var det, som opfandt iværksætterskatten.(...) Og hvem mon det var, som med stor præcision, kreativitet og nidkærlighed opfandt skatten på en god saftig dansk svinekotelet? (Bilag 1 side 8)

Ovenstående kan også betragtes som et eksempel på *modpart-spin*, (Femø Nielsen:2007:40) hvor politiske modstandere miskrediteres for at fremstå dårligere, og dermed "vaccineres" der fremadrettet mod selv at blive taget til indtægt for en politik, man ikke selv har fremført. Med begrebet "stråmands-spin" og den underliggende kategori "ekstern polarisering-spin" tillægges modparten det modsatte standpunkt, end hvad man selv repræsenterer, for hermed at påvise *"det absurde i modpartens standpunkt."* (Femø Nielsen:2007:45) Ovenstående citat kan ligeledes anskues som et udtryk herfor, hvor den værdiladede retorik, der tangerer latterliggørelse, netop kan anskues som et ønske om at påpege absurditeten og det urimelige i, at "en god saftig dansk svinekotelet" skal beskattes yderligere, for hermed selv at fremstå mere troværdig.

Der ses herudover en gennemgående brug af eksplicite gendrivelses, som knytter sig til såvel socialdemokraternes parlamentariske begrænsninger i regeringen som de tiltag, hvor H.T.S. mener at have fået sat de fornødne socialdemokratiske aftryk. I henhold til omfanget af gendrivelses og de retoriske udtryk i forbindelse hermed, kan der argumenteres for, at disse kan anskues som politisk spin, og udover at gendrive også har det forebyggende formål, at der ikke efterfølgende rejses tvivl om, hvorvidt hun i spidsen for regeringen har kæmpet for en socialdemokratisk forankret politik i det omfang, det har været muligt. Det er således det, der er det centrale i forhold til at kunne kategorisere den anvendte retorik som politisk spin; at det ikke er det faktuelle indhold, modtageren skal overbevises om, men derimod H.T.S.'s egnethed som socialdemokratisk formand, og det er således i denne optik, disse retoriske tendenser skal ses. At en politisk leder kritiserer modparten i en partipolitisk tale er der i sig selv intet kontroversielt i, og vurderingen skal således ses ud fra et perspektiv, der omhandler at flytte det tematiske fokus på en måde, der "handler bag om" modtagerens bevidsthed. Dette påvirker således også den kontekst, brugen af detaljerede sproglige tilpasninger i H.T.S.'s retorik skal ses i henhold til.

Disse ses blandt andet i forhold til retoriske implikaturer, (Femø Nielsen:2007:68) hvori der ligger en underforståelse, som tages for givet gennem det sproglige udtryk. Eksempelvis konstateres det, at:

"Vi kommer tættere på et Danmark, som igen kan blive verdens stærkeste fællesskab" (Bilag 1 side 4).

Her indikerer "igen", at Danmark tidligere har været det, og man kan mellem linierne inferere, at dette var med en socialdemokratisk ledede regering, og at ti års VK(O)-styre har gjort fællesskabet mindre stærkt. Men med udgangspunkt i den partipolitiske konsensus, hvor de fleste på forhånd givetvis vil kunne tilslutte sig, at den politik, der bedst styrker fællesskabet, er den der udføres med en socialdemokratisk statsminister, er det tvivlsomt, om dette kan kategoriseres som spin, da dette, som beskrevet i metodeafsnittet blandt andet defineres ud fra, at:

"(...) afsender har en intention om, at visse kommunikative valg skal påvirke modtager på en vis måde, men det er også intentionen, at modtager ikke skal være bevidst om disse valg eller intentionen bag dem." (Femø Nielsen:2007:24)

De etiske dyder: ærlighed og idealisme – en kommunikativ handlen?

Den retoriske centralisering omkring solidariteten og fællesskabet er endvidere med til at frame H.T.S. som en idealistisk leder, der besidder de klassiske socialdemokratiske dyder. Samtidig fremstår hun i forhold til den personlige framing som en politiker, der gennem en selvironisk distance, beskrivelsen af sig selv som "blondinen i stilletterne" (Bilag 1 side 5) og de gentagne referencer til den parlamentariske situation søger at fremstå ærlig i forhold til såvel fysisk fremtoning som den politiske ageren. Kommunikationsforsker Klaus Kjølner (Kjølner 2011) opererer med begreberne "Lille Scene" og "Store scene" til at beskrive den politiske kommunikation, der foregår henholdsvis internt mellem embedsmænd og politikere samt i den politiske offentlighed. I forhold til ovenstående er det her interessant, at;

"De etiske dyder – ærlighed og idealisme – bør scores i det uendelige på den store scene. Her gælder reglen: jo mere, jo bedre" (Kjølner:2011:129)

Disse dyder fungerer i lighed med dyderne *kompetence* og *identitet* som bankkonti, hvor underskud den ene sted kan veksles til overskud det andet og vice versa. I forhold til spin fra afsenders side handler det i den politiske kommunikation om selv at fremstå så godt som muligt;

"Hvis ikke man kan fremstå som en vinder, så er man i hvert fald et godt menneske, og hvis det også kan knibe med at overbevise om det, så har man i det mindste haft de bedste intentioner, selv om man måske ikke har efterlevet dem dem dygtigt nok." (Femø Nielsen:2007:39-40)

Med udgangspunkt i de kontekstuelle faktorer, der knytter sig til talen og den kritik fra det politiske bagland, der såede tvivl om H.T.S.'s kompetencer som politisk leder, kan ovenstående skitsere en underliggende intention i talen; at rette fokus med de etiske dyder *ærlighed* og *idealisme* i forhold til den anvendte retorik. Hun står således fast sin fysiske fremtoning og tøjvalg, trods det for nogen paradoksale og til dels konfliktuelle ved en sådan fremtoning som en socialdemokratisk formand. Ligeledes søger hun at fremstå ærlig i forhold til den førte politik, hvor det vedkendes, at Socialdemokraterne ikke ubetinget har fået sat det politiske aftryk, de kunne have ønsket sig. Samtidig fastholdes det idealistiske aspekt gennem ønsket om et stærkt fællesskab og et solidarisk samfund, hvor det er de parlamentariske udfordringer og ikke hendes ideologiske intentioner som politisk leder, der har vanskeliggjort disse visioner. Når ovenstående kan kategoriseres som spin er det således ud fra et perspektiv, der omhandler at flytte det

tematiske fokus på en måde, som fremmer afsenders intentioner, uden at modtager umiddelbart er bevidst herom.

Med udgangspunkt i Habermas' kommunikationideal og de hertil knyttede gyldighedskriterier kan der i henhold til ovenstående argumenteres for, at sandheden, knyttet til den objektive verden, ikke decideret fordrejes men retorisk præsenteres på en måde, der fremmer afsenders agenda, uden at modtager er bevidst om dette. Ligeledes fremstår H.T.S. umiddelbart oprigtigt i sit sproglige udtryk, hvor såvel den (selv)ironiske distance som retoriske orientering mod det solidariske fællesskab synes både troværdige og rettet mod en mere forståelsesorienteret handlen,- der dog også kan tolkes som spin-teknikker ud fra ovenstående agenda. Ud fra et spin-orienteret perspektiv kan den eksplicite miskreditering af modparten og gentagne gendrivelses ligeledes ses som på spin-teknikker og indikatorer på en retorisk adfærd, der i en habermasiansk optik er strategisk funderet og således modarbejder idealet om den herredømmefri kommunikation og den kommunikative handlen. Arenaen og modtagergruppen kan her være medstemmende for, at det netop er disse typer spin, der er i fokus, da det persuasive element her primært knytter sig til en reaktiv sagsfremstilling af forhold, hvor der på forhånd kan antages at være en vis enighed mellem afsender og modtager. Præmissen for en vellykket tale er således snarere at opnå en overordnet forståelse for den hidtil førte politik samt H.T.S.'s personlige lederskab end at overbevise om den enkelte ytrings faktuelle indhold. Tilsvarende er brugen af mere detaljerede og implicitte sproglige spin-teknikker ikke udpræget i talen, hvor der således ikke er behov for at overbevise modtageren om den specifikke sagsfremstilling i et omfang, som det ville være i forhold til en modtagergruppe, der ikke på forhånd kunne antages i bred udstrækning at dele opfattelse med afsender i forhold til de italesatte emner.

Diskursanalyse af Helle Thorning-Schmidts nytårstale

Det tekstuelle niveau

Institutionalisering og specialisering

H.T.S's nytårstale er i lighed med kongrestalen præget af en væsentlig grad af institutionalisering. Denne er forankret i de formelle aspekter, der knytter sig til såvel udarbejdelsen som fremførelsen af talen. Talen er offentlig, da den transmitteres direkte på landsdækkende tv, ligesom at den efterfølgende er blevet gjort offentligt tilgængelig på internettet. H.T.S. fremstår i sin afsenderrolle som den folkevalgte repræsentant for staten, og talens mulighedsbetingelser er derfor underlagt de rammer, der knytter sig til denne genre. Dette gør sig således både gældende i henhold til talens længde og indhold, der forventes at have et politisk sigte, der forholder sig til de problemstillinger, vi som nation står overfor og som samtidig ikke bliver decideret partipolitisk. Dette gøres blandt andet ved at de konkrete politiske tiltag, der nævnes, italesættes på en måde, hvorigennem der umiddelbart kan argumenteres for, at store dele af indholdet lige så vel kunne være fremsagt af en borgerligt statsminister. Den brede appel ses eksempelvis i passagen, hvor det konstateres, at;

"Vi styrker vores erhvervsliv. Vi giver skatterabat, når virksomheder køber nye maskiner..." (Bilag 2 side 3)

Selvom en nytårstale som udgangspunkt ikke skal have et decideret partipolitisk indhold, er det på samme måde omvendt også en mulighed for at blive hørt af et stort antal danskere, der formentligt ellers ikke ville overhøre en tale af en socialdemokratisk formand. Ovenstående citat kan her ses som en måde at imødekomme borgerligt funderede midtervælgere, som tvivler på en socialdemokratisk ledet regerings effekt på erhvervslivets konkurrenceevne.

Samtidig er der også socialdemokratiske aftryk, hvilket blandt andet kommer til udtryk i talens indledning, hvor samfundsidealet og visionerne for fremtidens Danmark beskrives om "et godt og solidarisk land, som er værd at kæmpe for" (Bilag 2 side 1). Herefter følger en beskrivelse af de økonomiske udfordringer, vi som samfund står overfor. Forståelsen for det foranderlige samfund søges skabt gennem en fortællende tilgang, som skildrer de såvel teknologiske som familiære og økonomiske forandringer, som gennem de seneste årtier har ledt os frem imod det samfund, vi har idag. Den narrative indgangsvinkel tager sit udgangspunkt i en anekdote, der foræller, at;

”Da jeg var barn havde vi en sort telefon med en drejeskive. Den stod på bordet i entreen, Og man måtte ikke tale for længe i den. I dag går de fleste af os rundt med mobiler. Vi er på nettet, mens vi sidder i bussen. Og en tre-årig kan betjene en Ipad...” (Bilag 2 side 2)

Samtidig viser citatet og den personificering af privatpersonen H.T.S., der også ligger heri, det som en nytårstale også er – en mulighed for at vise, at hun er et ”menneske som alle andre”. Dette gøres gennem en personlig anekdote, hvor flere vil kunne relatere til den sorte drejetelofon, hvor en lignende har stået i de fleste danske hjem. Derudover indikerer hun, at hun også kan tage bussen, hvorigennem der kan argumenteres for, at hun søger at lægge afstand til det forfinede og lettere snobbete ”Gucci-Helle image”, hun er blevet påduttet af medierne. Citatet er sigende for den generelle sprogbrug og sætningsopbygning i talen, der derved er holdt let tilgængelig med hensyntagen til den store og brede målgruppe.

Blandt andet i kraft af disse faktorer og graden af institutionalisering er teksten karakteriseret ved en meget lav grad af specialisering. Dette skyldes den brede modtagergruppe, hvor talen har til hensigt at fremstå let tilgængelig for enhver, der måtte se den direkte transmitterede nytårstale. Talen skal således appellere til et bredt spekter i den danske befolkning og være sprogligt tilpasset i forhold til en modtagergruppe, der inkluderer såvel akademikere som ufaglærte og både appellerer til etablerede socialdemokrater, det tvivlende midtersegment og borgerligt orienterede vælgere. H.T.S. har hermed til opgave at agere kommunikativt som repræsentant for nationen og tale til den enkelte borger, uanset dennes politiske ståsted. Dette bevirker ligeledes, at den partipolitiske specialisering, som i nogen grad kom til udtryk ved kongrestalen ikke ses her. Sproget er derfor som nævnt let tilgængeligt uden hverken komplicerede sætningskonstruktioner, fagtermer eller ytringer der, hvor der ikke fra modtagers side skal infereres væsentligt indhold. Præsuppositioner omkring de økonomiske og konjunkturmæssige påvirkninger der har indvirket på danskernes økonomiske tryghed er ligeledes udeladt, og allerede fra talens indledning redegøres der således for finanskrisens influens på danskernes hverdag;

”Men der er også nogen, der møder det nye år med bekymring. Det forstår jeg godt. For Danmark har været i økonomisk krise i mere end fire år. Arbejdspladser er forsvundet. Flere virksomheder har det svært. Utryghed får os til at holde på pengene. En del er bekymrede for, hvad der venter forude” (Bilag 2 side 2)

Det konstateres ikke blot, at Danmark har været ramt af den økonomiske krise; krisens varighed og betydning for købekraften præciseres ligeledes. På trods af at H.T.S. forsøger at indgyde den enkelte dansker motivation og gå-på-mod i en tid præget af økonomiske udfordringer, er talens fokus overvejende ideationelt. H.T.S.'s sagsfremstilling af "rigets tilstand" er således det centrale i teksten, og den brede modtagergruppe vanskeliggør en egentlig interpersonel appel. Om end beskrivelsen af det danske samfunds forfatning til en vis grad sker med udgangspunkt i den enkelte dansker, medfører de kontekstafhængige variabler, at fokus i teksten gennemgående er rettet mod et ideationelt sigte.

Magtforhold og formidlingsform

Det er H.T.S. der som afsender genererer den viden, der produceres i teksten, og talen er i kraft af hendes autoritet som statsminister og repræsentant for staten ligeledes her præget af et ulige magtforhold. Dette understøttes af en høj formalitetsgrad og et neutralt sprogbrug, hvor sproget gennemgående er holdt frit for metaforer og værdiladede konnotationer. Om end man som modtager ikke er i tvivl om, at H.T.S. bekymrer sig for "sit" land og dets fremtid, fremstår den affektive involvering, som den kommer til udtryk gennem sproget som moderat, hvilket blandt sker i forlængelse af relativt neutralt sprogbrug og det ulige magtforhold.

Med henblik på formidlingsformen i talen medfører den fysiske adskillelse mellem afsender og modtager en ideationel distance, hvor den enkelte modtager ikke har mulighed for at give reel feedback. Denne begrænser sig således til mediernes dækning af talen samt den enkelte borgers demokratisk forankrede ret til at ytre sin mening i eksempelvis læserbreve mv.. Man kan med udgangspunkt heri argumentere for, at talen er udtryk for og udsprunget af en ideationel distance, hvor sproget konstruerer den sociale proces i kommunikationskonteksten.

Nytårstalen er derudover i sit retoriske og kommunikative udtryk tilpasset den brede modtagergruppe, den sigter efter at ramme. Dette bevirker som skitseret indledningsvist, at formidlingsformen er let tilgængelig og uden fagtermer eller(parti)politiske referencer, der præsupponerer en given forhåndsviden hos modtageren. Tekstens tematiske omdrejningspunkt slås an allerede i talens indledende linier:

"Vi danskere er grundlæggende optimister. Vi tror på, at hårdt arbejde betaler sig. Vi tror på, at vi kan komme videre ved en fælles indsats. Vi tror på, at Danmark er et godt og solidarisk land, som

er værd at kæmpe for. Vi tror på fremtiden. Men der er også nogen, der møder det nye år med bekymring. Det forstår jeg godt(...) (Bilag 2 side 1-2)

Dette indledende citat er afspejlende for tekstens umiddelbare diskursive og emnemæssige tema. Dette omhandler således de globale forandringer, der også indvirker på de økonomiske forhold i Danmark, og som har ændret de muligheder og betingelser, der kan navigeres under. Dette gør sig såvel gældende for det enkelte individ i den private sfære som ud fra et bredere politisk og samfundsmæssigt makroperspektiv. Det indledende citat indskærper to af talens grundlæggende præmisser; At vi danskere er et optimistisk folkefærd, der kan få det bedste ud vanskelige omstillingsprocesser, og samtidig indikerer citatets afsluttende sætninger, at vi som nation står overfor nogle specifikke problemstillinger, der skal håndteres. Hvorledes brugen af det personlige pronomen "vi" kan betragtes som udtryk for underliggende og implicite magtkonstruktioner, vil der blive analyseret nærmere på i den senere analyse i det sociale praksis niveau.

Struktur, ordvalg, transitivitet og modalitet

I forhold til tekstens strukturelle opbygning, er der flere steder valgt en fortællende indgangsvinkel, der henleder tankerne på den narrative genre. Historiefortællingen som retorisk virkemiddel ses eksempelvis i forlængelse af passagen, hvor visionen om, at nutidens børn skal være den bedst uddannede generation i danmarkshistorien:

"I efteråret mødte jeg en pige, der havde svært ved at læse. Hun fortalte, at hun havde været på læsekursus – eller læse-camp, som hun sagde...(..)Hun fortalte stolt, at hun ikke mere var dårlig til at læse. Det var så dejligt at se glæden i pigens øjne. Det mindede mig om, hvordan alle børn har lyst til at lære."(Bilag 2 side 4)

Citatet eksemplificerer et grundlæggende karakteristika ved talens udformning. At problematiske forhold skitseres for herefter at søges vendt til noget positivt, der skal indgyde nyt håb for fremtiden. I eksemplet udgør personificeringen som virkemiddel med udgangspunkt i pigen med læsevanskeligheder en vis pathos-appel, hvor "den gode historie" er med til at underbygge den håbefulde og fremtidsorienterede indgangsvinkel.

Et lignende skabelon anvendes i passagen, hvor der refereres i talen til 1970'ernes oliekrise og bilfrie søndage for efterfølgende at konstatere, at Danmark i dag er et af de lande, der får mest ud

af energien og har skabt flest grønne arbejdspladser. Efterfølgende opsummeres tekstens grundlæggende budskab i form af sætningen:

"For vi danskere vender forandringer til muligheder." (Bilag 2 side 2)

Ordvalget og de italesatte emner bevirker således en diskursivitet, der ud fra samfundsmæssige forandringer og økonomiske problemstillinger fordrer, at man kan se muligheder frem for begrænsninger i de forandringer, der som følge af finanskrisen har karakteriseret samfundsudviklingen. I det foregående afsnit blev det herudover også slået fast, at:

"Når tiderne er utrygge, skal vi holde fast og udvikle det Danmark, vi holder af," (Bilag 2 side 2)

hvilket igen er med til at underbygge talens tematiske og diskursive omdrejningspunkt. At der er valgt ord som "udvikle" og "muligheder" er således med til at forme tekstens diskursive udtryk, ligesom at der kontinuerligt anvendes ord som "forandringer" eller "udfordringer" frem for eksempelvis at italesætte de samfundsmæssige ændringer som problemer. Slutteligt sammenfattes talens gennemgående budskab, hvor de centrale italesatte emner gentages, og præmisserne for et bæredygtigt og fremtidssikret Danmark opsummeres:

"Kære danskere. Ude og hjemme har vi gennem historien mødt nye udfordringer med åbent sind. Vi danskere er gode til at få det bedste ud af forandring. Fra oliekrise til ny teknologi til handel med resten af verden. Vi har taget et ansvar. Hver især og sammen. Det skal vi gøre igen. (...)

Vi skal holde fast i vores solidariske samfund. Sammen skal vi tage de trygge og solide skridt, der bringer Danmark videre. Og når alle skridt bliver lagt i forlængelse af hinanden, så når vi fremskridt i fællesskab. Godt nytår!" (Bilag 2 side 5)

Talens afsluttende citat afspejler ligeledes den fællesskabsorienterede- og appellerende diskurs, der også er gennemgående i talen. Metaforen omkring de mange små skridt, der tilsammen udgør den store helhed har til hensigt at fasttømre budskabet omkring vigtigheden af, at der løftes i flok, og at alle bidrager til idealet om et samfund præget af solidaritet og et stærkt fællesskab. En sådan appel er generelt et gennemgående karakteristika for talen, hvor gentagne referencer til såvel solidaritet som fællesskab således er med til at forme dens indhold. Man kan i denne henseende argumentere særligt for en indledende leksikalsk kæde, hvor ord og udsagn som *fælles indsats*, *et solidarisk land*, og *et stærkt fællesskab* indleder teksten. Man kan her endvidere påpege det

bemærkelsesværdige i, at H.T.S anvender historikken til at konstruere det fællesskab, som hun ønsker at udbygge, da hun selv er født i 1966, og 1970'ernes oliekrise således ikke kan forventes at stå i frisk erindring hos hverken hende eller store dele af det vælgersegment, der i talen appelleres til, hvilket også kan siges om "den sorte drejetelefon".

Vigtigheden af det fællesskab, vi alle indgår i, italesættes allerede indledningsvist som noget centralt og som noget, der skal værnes om og kæmpes for. Her udtrykkes således troen på Danmark som et godt og solidarisk land, som er værd at kæmpe for:

"Vi skal holde fast i det, som har gjort os til noget særligt. Vores fællesskab. Vi skal bringe Danmark sikkert gennem krisen. Og alle skal med." (Bilag 2 side 2)

Den fællesskabsappellerende retoriske indgangsvinkel, der har til hensigt at indgyde sammenhold og håb i en tid præget af økonomiske udfordringer er således et gennemgående karakteristika i talen, og ordvalget i talen medfører således en diskursiv tendens, som tilgodeser fællesskabets interesser. Heri kan der også argumenteres for en implicit hjemmel, hvor de "bredeste skuldre skal bære de tungeste byrder", der dog ikke sprogligt ekspliciteres. Et eksempel på talens ordvalgs betydnings herfor ses eksempelvis i forbindelse med italesættelsen af de udfordringer, som også den offentlige sektor står overfor:

"Der findes kun et langt og slidstomt træk. Et langt træk, hvor vi skal have mere ud af det samme i den offentlige sektor." (Bilag 2 side 3)

Man kan anskue denne italesættelse som en eufemisme, (Frimann:2004:115) hvor det faktum, at "vi skal have mere ud af det samme" lige så vel kunne være italesat som "lavere vækst i den offentlige sektor" "eller ved brug af ord som "besparelser" eller "nedskæringer". Dette er formentlig vurderet som noget, der i højere grad vil skabe negative konnotationer og ikke stemme overens med talens intenderede budskab, ligesom at den partipolitiske tilknytning også kan antages at være en influerende faktor her. Dette kan også ses som en spin-teknik og vil blive diskuteret i den henhold til den sociale praksis. Ligeledes kan der argumenteres for, at ovenstående eksemplificerer, at talen indholdsmæssigt er mindst konkret, når de specifikke økonomiske konsekvenser af krisen italesættes.

De italesættelser der er med til at forme tekstens diskursive udtryk er gennemgående refererende til begivenheder og tiltag, der var gået forud for talens udarbejdelse. Den gennemgående diskursivitet der fordrer omstillingsparathed og evnen til at kunne se mulighederne i de samfundsmæssige forandringer, er således bredt forankret omkring talens tematiske omdrejningspunkter. Samtidig er talen dermed ikke dagsordensættende i forhold til konkrete fremtidige tiltag for opretholdelsen af den danske velfærd, som det eksempelvis var tilfældet, da Lars Løkke anvendte sin nytårstale i 2011 (stm.dk) til at lancere den daværende regerings bud på en efterlønsreform.

I henhold til tekstens transitivitet anvendes det personlige pronomen "vi" til at sammenkæde de aktører og begivenheder, der italesættes i teksten. "Vi" refererer til det danske folk, som H.T.S. således betragter sig som en del af, og hvori det derfor også implicit ligger indlejret, at hun, i lighed med den resterende del af befolkningen, er en del af den kamp, der skal kæmpes for opretholde at velfungerende samfund. I forhold til transitiviteten ekspliciteres sammenkædningen endvidere til at være udtrykt som "vi danskere" i flere passager (Bilag 2 side 1,2,4,5), hvor H.T.S. således ser sig som en del af det folk, hun som folkevalgt repræsentant skal søge at lede gennem krisen. I forhold til talens transitive udtryk er det endvidere interessant, at der ikke umiddelbart, som det var tilfældet i kongrestalen, ekspliciteres nogen negativ ansvarliggørelse og sammenkædning mellem aktører og begivenheder. Dette kan ses i sammenhæng med de genrebestemte mulighedsbetingelser, der ligger indlejret i en nytårstale. Talens kontekstuelle forhold fordrer således, at eksplicitte negative ytringer omkring oppositionelle partier givetvis ville anses som upassende i forhold til genre og målgruppe, ligesom at det ikke ville være hensigtsmæssigt i forhold til den overordnede agenda om indgyde befolkningen nyt håb i en krisetid. Derfor er den negative ansvarliggørelse, der finder sted i overvejende grad hverken personlig eller partipolitisk men i stedet rettet imod den globale finanskrisen, som gennemgående sammenkædes med de økonomiske udfordringer, vi står overfor. Politisk ansvarliggørelse ses dog i talen gennem en mere latent ansvarliggørelse i forhold til oppositionen, hvilket vil blive belyst i den sociale praksis. I den resterende del af talen er den mest centrale sammenkædning den, der skabes mellem det danske folk og det håb, der søges skabt for velfungerende fremtidig dansk velfærd.

Teksten er karakteriseret ved en vekselvirkning mellem nutid og datid, hvor sidstnævnte anvendes med henblik på at redegøre for enten udefrakommende faktorer i form af finanskrisen eller tidligere samfundsforhold, mens regeringens tiltag og måder at søge at overkomme disse udfordringer på præsenteres i nutid. Denne form er således den mest gennemgående i talen, hvor den gentagne brug af verbet "er", er udtryk for kategorisk modalitet, hvor H.T.S.'s egne udsagn anses for selvfølgelige og præsenteres uden forbehold. Den gennemgående brug af det modale hjælpeverbum "skal" er ligeledes en indikator på den høje modalitet, som således ses flere steder i teksten og gentages i tekstens afsluttende opsummerende afsnit:

" Vi skal holde fast i vores solidariske samfund. Sammen skal vi tage de trygge og solide skridt (...)"
(Bilag 2 side 5)

Den høje og deontiske modalitet kan anses anskues som en konsekvens af magtforholdet- og udøvelsen i talen, ligesom at det kan være en måde at tydeliggøre det fælles grundlag og den "nye virkelighed", som hun i lighed med den resterende del af befolkningen står overfor i forlængelse af finanskrisen. Dermed er en sådan ansvarliggørelse således også med til appellere til den enkelte danskers fællesskabsfølelse og forståelse af solidaritetens og sammenholdets betydning for at tackle de udfordringer, som krisen har medført.

Sammenfatning:

De formelle aspekter der knytter sig til talens udformning og fremførelse bevirker en væsentlig grad af institutionalisering, som i et vist omfang er bestemmende for, hvad der er muligt at udsige i talen. Den brede modtagergruppe fordrer et let tilgængeligt sprogbrug, hvilket ligeledes er gennemgående i talens sproglige udtryk. Talens struktur er knyttet til en narrativ indgangsvinkel, hvor personlige anekdoter og pathos-appel på en gang har til hensigt at skabe identifikation og personificering med statsministeren samt at underbygge talens overordnede budskab; at der trods krisen er håb for fremtiden med socialdemokratisk statsminister som leder af det samfund, der skal føres sikkert gennem krisen. Såvel ordvalg som den sproglige og strukturelle opbygning, referencer samt ekspliciteringerne af italesatte politiske emner bevirker en meget lav grad af specialisering, som således er tilpasset genrens brede målgruppe. Endvidere er talens retoriske udtryk karakteriseret ved et assymmetrisk magtforhold og et formelt sprogbrug, hvor der ikke

anvendes metaforer eller værdiladede konnotationer til at belyse de italesatte emner. Det er ligeledes sproget, der konstuerer den sociale proces i teksten, hvorfor talen må anskues som udtryk for en ideationel distance i kommunikationskonteksten.

Sprogbruget og ordvalget i talen er centreret omkring vigtigheden af et stærkt fællesskab, som skal bringe Danmark sikkert gennem den økonomiske krise samt de forandringer, vi som nation står overfor. Den fællesskabsappellerende indgangsvinkel fremstår ikke gennemgående lige så eksplicit som i kongrestalen, omend det konstateres, at omstillingen til den nye politiske virkelighed skal ske på fællesskabets præmisser.

Det transitive element i talen består primært i en sammenkædning mellem regeringen, det danske folk, som der tales på vegne af gennem det personlige pronomen "vi" og den tro på fremtiden, som H.T.S. trods den økonomiske krise søger at indgyde den enkelte dansker. En negativ ansvarliggørelse finder kun sted i meget begrænset omfang, hvor implicitte referencer til oppositionen og den tidligere regering er eksempler herpå. Omfanget heraf og hvorledes dette kan tolkes som udtryk for immanente og underliggende magtkonstruktioner vil der blive analyseret på i tredje niveau af den diskursanalytiske model, hvor Michel Foucault vil blive inddraget. Tales prægnes af en vekselvirkning mellem nutid og datid, hvor sidstnævnte primært anvendes i de passager, hvor det narrative aspekt kommer til udtryk. En gentagen brug af nutid i centrale passager samt brugen af "er", som indikerer kategorisk modalitet og det modale verbum "skal", som kan anskues som en indikator på en deontisk modalitetsform, bevirker således en gennemgående høj affinitet og tilslutning til egne budskaber. Ud fra en kritisk indgangsvinkel kan man påpege, at talen som følge af genren og de konventioner, der hertil er knyttet søger at samle befolkningen med afsæt i de fælles udfordringer og det fælles værdigrundlag, men at de konkrete tiltag synes begrænsede, og at talen derfor ikke fremstår dagsordensættende i forhold hertil.

Det diskursive praksis niveau

Det interdiskursive aspekt - Globaliseringsdiskursen der fordrer omstillingsparathed

Den gennemgående diskurs i H.T.S.'s nytårstale knytter sig i udstrakt grad til de faktorer, der er under påvirkning af den internationale finanskriser, idet der ses en gennemgående diskursiv orientering omkring omstillingsparathed og evnen til at se muligheder frem for begrænsninger i de

økonomiske problemstillinger, Danmark står overfor. Det er i talen gennemgående, at tidligere tiders bekymringer opridses, hvorefter det skitseres, hvorledes udfordringer før i tiden er blevet vendt til noget positivt. Hensigten er her give den enkelte dansker tro på fremtiden ud fra den rationelle devise omkring, at historien har det med at gentage sig, og når vi i Danmark tidligere har vendt økonomiske udfordringer til noget positivt, kan vi gøre det igen; fordi *”vi danskere vender forandringer til muligheder”* (Bilag 2 side 3). Da finanskrisen er et internationalt anliggende kan man her påpege, at der trækkes på en allerede eksisterende diskursiv strømning, som er konstitueret af finanskrisens internationale påvirkning af det enkelte samfunds økonomiske forfatning og den enkelte borgers købekraft og økonomiske sikkerhed. Og da finanskrisen – som navnet antyder, er finansielt og økonomisk funderet, er den diskursive strømning, der trækkes på centreret omkring lande med et kapitalistisk og markedsøkonomisk grundlag, hvorfor denne diskurs særligt kan betragtes som en vestligt funderet strømning. Man kan således her argumentere for, at der trækkes på det, som der i de indledende afsnit blev beskrevet som en globaliseringsdiskurs, som er økonomisk funderet og knytter sig til de kapitale markeds mekanismer, de vestlige landes økonomiske grundlag hviler på og som samtidig påvirkes af de øvrige globaliseringsprocesser. Måden hvorpå der trækkes på en allerede eksisterende diskurs bidrager således til såvel reproduktion som konstruktionen af en ny diskursiv praksis i kraft af måden, denne diskursive tendens interagerer i samspil med såvel partipolitiske som nationalt forankrede diskursive strømninger i talen. Dette sker, som redegjort for i det tekstuelle niveau, gennem en narrativ indgangsvinkel og en udpræget pathos-appel, hvor *”den gode historie”* og referencer til ting i dagligdagen, som modtageren kan relatere til, anvendes med henblik på at indgyde den enkelte dansker nyt håb til trods for den økonomiske situation. Budskabet er, at der har været og stadig er, økonomisk krise, og at Danmark med en socialdemokratisk statsminister kan komme sikkert gennem krisen.

Den partipolitiske forankring i talens diskursive udtryk

I en tid præget af økonomiske problemstillinger kunne man indtage det udgangspunkt, at enhver er ansvarlig for sin egen lykke og økonomiske uafhængighed, da den økonomiske situation fordrer tilbageholdenhed i forhold til de offentlige budgetter og statsligt finansierede overførselsindkomster. I forhold til dette træder H.T.S. i karakter som en socialdemokratisk statsminister, der både antyder, at såvel den offentlige som private sektor står overfor markante

udfordringer, men samtidig også betoner vigtigheden af, at overgangen til "den ny virkelighed" skal ske på fællesskabets og kollektivets præmisser. Den stærke leksikalske orientering omkring ordet "fællesskab" er der redegjort for på ovenstående tekstuelle niveau, og en sådan fællesskabsappellerende diskursivitet er således udtryk for en hegemonisk vekselvirkning mellem en denne solidaritet og de hensyn til eksempelvis erhvervslivets konkurrenceevne, finanskrisen ligeledes fordrer:

"Vi styrker vores erhvervsliv. Vi giver skatterabat, når virksomheder køber nye maskiner. Og vi fjerner unødvendige regler" (Bilag 2 side 3)

Der appeleres her givetvis til såvel "blå socialdemokrater" som det store tvivlende midtersegment af vælgerne, men denne del er gennemgående nedtonet, og ansvaret fralægges ved efterfølgende at konstatere, at *"det er svært at konkurrere, når konkurrenceevnen på 10 år er blevet næsten 20 procent ringere"* (Bilag 2 side 3)

Omend der her ikke ekspliciteres socialdemokratiske værdisæt i kraft af udsagn som "de stærkeste skuldre skal bære de tungeste byrder" eller referes direkte partipolitiske tematikker, er den fællesskabsappellerende diskurs herudover gennemgående i talen. Hvorledes denne konstitueres og opretholdes gennem en mere underliggende og "skjult" ageren ud fra noget, der blandt andet kan anskues som socialdemokratiske dispositiver vil der blive redegjort for, når Foucault her inddrages til at belyse den diskursive praksis. Sondringen mellem det enkelte individs personlige bevidsthed og en hensyntagen til de ændrede økonomiske vilkår og et kollektivt hensyn til et solidarisk fællesskab er dermed centrale for diskursiviteten i teksten. Gennem en interdiskursiv indlejring og en delvis reproduktion af allerede tilstedeværende diskursive strømninger, dannes der således en ny diskursiv praksis i samspillet mellem de diskursive faktorer, der både er konstitueret af allerede eksisterende diskurser og skabende for en ny diskursiv praksis, som konstrueres i nytårstalen. Denne konstruktion indbyder således på kollektivets og fællesskabets præmisser til omstillingsparathed i en tid præget af økonomiske udfordringer. Udfordringerne beskrives som vanskelige, og som noget, der har givet flere grund til bekymring, men også som en udfordring, en socialdemokratisk ledet regering, jævnfør tekstens intenderede budskab, kan lede Danmark sikkert igennem.

Michel Foucault – det produktive magtbegreb

Denne analyse vil inddrage et Foucaultaíansk perspektiv på magtudøvelsen i talen og de omkringliggende faktorer, der knytter sig hertil. Som skitseret i teoriafsnittet anser Foucault enhver social interaktion som en magtrelation, hvor udøvelsen af magten er determinerende for udfaldet heraf. Det er H.T.S., der gennem sit folkelige mandat som statsminister fremstår som den magtudøvende i kommunikationskonteksten, omend hendes mulighedsbetingelser influeres af de kulturelle, historiske og institutionelle påvirkninger, der knytter sig til genren, hvorfor hendes handlemuligheder ikke kan betragtes som ubetinget frie. Således er magtudøvelsen ikke et udtryk for det magtudøvende subjekts – i dette tilfælde H.T.S.'s frie handlemuligheder og personlige valg, men dermed for den måde, hvorpå hun fremstår som repræsentant for den kulturelle og institutionelle praksis, hvorunder magtudøvelsen finder sted. Samtidig er det H.T.S., der besidder den viden, der produceres i talen, og som i kraft af det produktive magtbegreb ikke skal undertrykke men derimod indlejres som en del af den enkelte danskers selvbevidsthed.

De rammesættende dispositiver

Talen er, trods en gennemgående diskursivitet centreret omkring solaritet og fællesskab, som følge af dens genremæssige karakteristika udeladt for deciderede partipolitiske referencer. Med dette udgangspunkt er det særligt interessant at se nærmere på, hvorledes udsagn i talen kan betragtes som udtryk for implicitte og underliggende socialdemokratiske dispositiver. Dette kommer blandt andet til udtryk i forbindelse med ovennævnte diskurs omkring fællesskab, hvor en sådan underliggende agenda omkring at fremme socialdemokratiske kerneværdier kan eksemplificeres i nedenstående citat:

”Danmark er et land med stor lighed. Hverken køn, bankkonto eller familiebaggrund må stå i vejen for vores muligheder. Vi har stor frihed hver især. På den måde får vi flere talenter i spil. Og med frihed følger ansvar. I Danmark har frihed ikke ført til alles kamp mod alle. Men til en kamp for alle. Det gør os trygge – også ved det nye. Lighed. Frihed. Tryghed. Det er de grundlæggende værdier, som vores fællesskab bygger på. Og jeg er overbevist om, at netop vores stærke fællesskab er vores bedste kort, når vi skal gennem krisen.” (Bilag 2 side 3)

Her er det interessant, at ”lighed” præsenteres som den førstnævnte værdi, som det danske samfund hviler på, da det kan antages at rækkefølgen på opremsningen af et sådant værdisæt ikke er vilkårlig. Ligeledes er det relevant, at de grundlæggende værdier, der refereres til, præsenteres

som "lighed, frihed og tryghed." Man kan her argumentere for en omleksikalisering af den velkendte treenighed fra den franske revolution; "frihed, lighed og broderskab", som senere i det 19. Århundrede også blev en anvendt parole for den voksende arbejderklasse (leksikon.org). Samfundets lighed ekspliciteres ikke direkte som dets væsentligste grundpille, men omleksikaliseringen bevirker alligevel, at modtageren får dette indtryk. I kontrast hertil kan man argumentere for, at en borgerlig statsminister givetvis havde betonet det enkelte individs personlige frihed som den væsentligste faktor i samfundets opbygning. Det er således karakteristisk for talen, at diskursen er under påvirkning af sådanne underliggende dispsositiver, hvorved den i sit udtryk er mere implicit i forhold til opretholdelsen heraf. De genremæssige karakteristika bevirker endvidere, at negative ansvarliggørelser ligeledes fremstår mere skjulte i sit udtryk, og at den tidligere VK(O)-regering ikke direkte klandres for tidligere tiders fejlslagne økonomiske politik. Dette gøres i stedet implicit i kraft af konstateringen, at *"det er svært at konkurrere, når konkurrenceevnen på 10 år er blevet næsten 20 procent ringere,"* (Bilag 2 side 3) og en sådan implicit dagsorden er dermed grad karakteristisk for talen.

Subjektiveringen og underliggende magtkonstruktioner

I forlængelse heraf er det endvidere relevant at belyse, hvorledes sproget anvendes i forhold til dannelsen og opretholdelsen af subjektpositioner, og et nærmere blik herpå kan være med til at belyse underliggende magtforhold og ansvarliggørelser i talen. Allerede indledningsvist gentages det inkluderende og ansvarliggørende "vi", og talens overordnede tema slås an:

"Vi danskere er grundlæggende optimister. Vi tror på, at hårdt arbejde betaler sig. Vi tror på, at vi kan komme videre ved en fælles indsats. Vi tror på, at Danmark er et godt og solidarisk land, som er værd at kæmpe for. Vi tror på fremtiden. Men der er også nogen, der møder det nye år med bekymring. Det forstår jeg godt" (Bilag 2 side 1-2)

Det er her interressant, at det fællesskabsappellerende og inkluderende "vi" udgør starten på hver enkelt indledningsvise sætninger, som har det tilfælles, at de er positivt ladet og knytter sig til de danskere, der tror på fremtiden. Efterfølgende trædes der så "et skridt tilbage", hvor konnektoren "men" angiver et modsætningsforhold mellem de, der tror på fremtiden og de, der er bekymret. Man kan her argumentere for, at H.T.S., der af venstrefløjnen netop har fået skudt i skoene, at hun ikke i tilstrækkeligt omfang bekymrer sig om samfundets svageste, her agerer på en ikke

hensigtsmæssigt måde i forhold til den anvendte retorik, idet ovenstående indikerer, at hun ikke ser sig selv som en af dem, der har grund til at bekymre sig. Dermed opretholdes et retorisk modsætningsforhold mellem den enkelte bekymrede dansker og den politiske ageren bag murene på Christiansborg, hvilket givetvis ikke har været intentionen.

Herudover anvendes pronominet "vi" gennemgående i talen, hvor H.T.S. således taler på vegne af det danske folk, hun i kraft i sin statsministerpost repræsenterer. Som redegjort for i det tekstuelle niveau, sker dette netop også gennem en italesættelse i sig selv som en del af det danske folk, der eksempelvis også anvender den offentlige transport. Pronominet "vi" anvendes primært til at belyse de forandringer, *vi* ikke er nervøse for i Danmark, (Bilag 2 side 5) og slutteligt for at fasttømre budskabet om, at vi skal holde fast i vores solidariske samfund, hvor den enkelte dansker således "påduddes" en positivt ladet indgangsvinkel til de økonomiske problemstillinger og et ideal om et "solidarisk" samfund, der stemmer overens H.T.S.'s politiske visioner. Udover ovenstående citat samt de personlige anekdoter er eneste tidspunkt, hvor statsministeren afviger herfra, selv træder tilbage og ikke taler på folkets vegne er i forbindelse med krigen i Afghanistan, som kan betragtes som et følsomt emne, hvorfor H.T.S.'s taknemmelighed her umiddelbart er personligt centreret. (Bilag 2 side 5) Også her konstateres det dog i første person pluralis, at "*vi er stolte af jer*" (Bilag 2 side 5) (med reference til de danske soldater), hvorved der skabes en subjektposition, som kan betragtes som mere kontroversiel end de ovennævnte, idet der givetvis vil være danskere, der ikke umiddelbart kan tilslutte sig dette budskab. Et ansvarliggørende sprogbrug der knytter sig til talens retoriske udtryk er således med til underbygge og fremhæve de allerede belyste tematikker i talen og kaste et nyt lys på dens diskursive udtryk.

Den sociale praksis – en perspektiverende diskussion

Den systemverdenbaserede påvirkning - Kommunikationsidealet i den empiriske kontekst

I henhold til Habermas' kommunikationsideal er der også i forhold til H.T.S.'s nytårstale flere såvel kontekstuelle som empiriske og tekstligt funderede karakteristika, der står i kontrast til idealet om den herredømmefri kommunikation. Det økonomiske aspekt af de systemverdenbaserede påvirkninger af den sociale interaktion i livsverdenen fremstår i talen eksplicit i det omfang, at den finansielle krise udgør det kontekstuelle fundament, som talen hviler på, og som der gentagne

gange refereres til i forhold til den "nye virkelighed", som vi som nation må indstille os på. Omend styringsmediet *penge* ikke umiddelbart fremstår som et bagvedliggende incitament for afsenders retoriske ageren, er det således stadig et gennemgående influerende element i den kontekst, der knytter sig til talen. Ligeledes kan ønsket om at overbevise modtagergruppen og det brede vælgersegment betragtes som værende udtryk for en overordnet agenda, der knytter sig til en fastholdelse af *magten*, hvis status som medbestemmende styringsmedie således ligeledes kommer til udtryk. Følgende diskussion vil dermed tage udgangspunkt i den persuasivt orienterede retoriske ageren i forhold til det, der kan anskues som politisk spin og dermed udtryk for en strategisk handlen.

Eufemismer

I forhold til en spin-orienteret dagsorden drejer det sig på det taktiske niveau blandt andet om at; *servere vinkler og konfliktpotentialer for journalister via metaforer, analogier og gendrivelses*" (Femø Nielsen:2007:29)

I H.T.S.'s kongrestale var et sådant konfliktpotentialer gennemgående forholdsvis synligt i sit retoriske udtryk qua en på forhånd indlejret konsensus omkring flere gennemgående temaer. Ved nytårstalen knytter sig en anden kontekst og en større diversitet i modtagergruppen, hvorfor typen af spin også påvirkes heraf. Dette gøres blandt andet gennem sproglige justeringer og betoning, som i det følgende vil blive gennemgået.

Det blev i den tekstuelle analyse redegjort for brug af eufemismer i forhold til beskrivelsen af, at vi i den offentlige sektor skal have "mere ud af det samme". Netop brugen af mere spiselige omskrivninger af ellers svært fordøjeligt indhold kan også betragtes som en spin-teknik (Femø Nielsen:2007:63), som således tillægger de italesatte emner et mere positivt udtryk, end det ellers var tilfældet. I nytårstalen kommer dette særligt til udtryk i forbindelse med, hvorledes den økonomiske krise og de udfordringer, der ligger heri, omtales. Det konstateres blandt andet, at "*tiden er ikke til store lønstigninger*" (Bilag 2 side 4), hvor de associationer, der forbindes med at måtte vinke farvel til "store lønstinger" skaber mindre udtryghed end det ville gøre, hvis dette eksempelvis blev italesat som "nedsikringer i den offentlige sektor" eller lignende. Tilsvarende anvendes lignende retoriske vinkler, der kan betragtes som eufemistiske omskrivninger i forbindelse med, at vigtigheden af, at unge tager en uddannelse italesættes.

"Men vi forventer også, at I løfter jeres ansvar. I må hurtigere gennem uddannelserne. Vi har brug for jer. I skal være klar til forandring." (Bilag 2 side 4)

Her ville det givetvis ikke anspore et væsentligt antal unge til at tage en uddannelse, hvis eksempelvis den stigende arbejdsløshed blandt højtuddannede (b.dk) var blevet italesat. I stedet for at have fokus på, at mange nyuddannede umiddelbart kan gå en usikker fremtid i møde, konstateres det i stedet, at de skal "være klar til forandring", hvor det efterfølgende ikke uddybes, hvad denne parathed konkret består i.

Implikaturer og præsuppositionsfusk

Miskreditering af modparten fremstår ikke eksplicit, som det var tilfældet i kongrestalen, men dette sker i stedet gennem retoriske implikaturer, hvor det blandt andet konstateres, at ;

"Det er svært at konkurrere, når konkurrenceevnen på 10 år er blevet næsten 20 procent ringere" (Bilag 2 side 3)

Genren bevirker, at eksplicit miskrediteringen af oppositionen ville fremstå upassende, og man kan derfor betragte dette som et udtryk for en skjult agenda, der mellem linierne har til hensigt at få modparten til at fremstå svagere i modtagerens perception af teksten. Dette knytter sig særligt til den økonomiske politik, hvor det også påpeges, at:

"Nullernes overflod kommer ikke igen" (Bilag 2 side 2)

Her kan der argumenteres for, at statsministeren kritisk forholder sig den tidligere VK(O)-regerings økonomiske politik, og at ordet "overflod" indikerer, at der ikke i tilstrækkeligt omfang blev holdt igen i forhold til skattelettelser m.v. på et tidspunkt, hvor den økonomiske krise endnu kun var under opsejling.

Med inddragelse af Foucault i det diskursive praksis niveau blev der redegjort for, hvorledes der gennem brug af det personlige pronomen "vi" blev oprettet subjektpositioner – blandt andet i forhold til krigen i Afghanistan, hvor det, med reference til de danske soldater blev konstateret, at *"vi er stolte af jer."* (Bilag 2 side 5) Man kan ud fra et spin-orienteret perspektiv betragte ovenstående inklusion og ansvarliggørelse som et eksempel på præsuppositionfusk, (Femø Nielsen:2007:65) hvor en sådan selvfølgelig antagelse ikke nødvendigvis stemmer overens modtagerens verdensopfattelse, og hvor mindre sproglige detaljer, med udgangspunkt i den

socialkonstruktionistiske indgangsvinkel, er med til at konstruere verden, som den præfereres hos afsender. Dette kan således ansues som en spinteknik, der præsupponerer en givent verdenssyn hos modtageren, som ikke altid er kongruent med virkeligheden.

De økonomiske udfordringer – det narrative aspekt og den gode fortælling

Netop i forbindelse de økonomiske problemstillinger og samfundsmæssige ændringer, vi både som individer og nation må indstille os på, præges talen i høj grad af en sådan framing omkring de økonomiske *udfordringer*, vi står overfor. Disse beskrives også som "forandringer", hvor det narrative aspekt omkring hvordan vi tidligere har fået noget godt ud af samfundsmæssige forandringer er med til at sætte en dagsorden, der konnotativt er positivt ladet. Når positivt eller neutralt ladede ord anvendes med henblik på at beskrive noget, der som udgangspunkt må betegnes som negativt, er dette med til at rekonstruere den virkelighed, der i talen redegøres for samt modtagerens perception af den historie, der søges fortalt. Dette underbygges endvidere af den narrative indgangsvinkel, hvor der gennem en positiv historiefortælling skabes grobund for optimismen i forhold til nationens fremtid. Udover at intentionen kan være at indgyde den enkelte dansker nyt håb i en krisetid, kan dette også være en måde, hvorpå H.T.S. søger at skabe en ny fortælling om sig selv i en tid præget af intern kritik i det partipolitiske bagland, dårlige meningsmålinger og negativ medieomtale. Gennem en sådan framing kan hun relancere sig selv og omdefinere den negative aura, der har knyttet sig til statsministeren gennem positive konnotationer og italesættelser, for hermed at blive en del af den gode fortælling omkring fremtidens Danmark, hun selv søger at etablere.

Spin i den sociale praksis – strategisk handlen og politisk uredelighed?

Som nævnt i metodeafsnittet er det vanskeligt at fremstætte absolutte konklusioner i henhold til politisk spin, og jeg har ovenstående søgt at påpege flere af de indikatorer, der kunne være herpå. Det er forventeligt, at statsministeren vælger et perspektiv på de samfundsmæssige problemstillinger samt en retorik, der fremmer den intenderede dagsorden og søger at påvirke modtageren i den ønskede retning. Måden hvorpå dette gøres, intentionerne med dette og hvorvidt modtager er bevidst om disse intentioner kan i denne sammenhæng diskuteres ud fra et spin-orienteret perspektiv: Er det eksempelvis en indikator på politisk uredelighed, defineret i bogen "Formidlingsetik" (Mikkelsen: 2002) og "*bevidst fortielse eller ikke-bevidst udeladelse af noget, som er meget relevant for modtager*", (Femø Nielsen:2007:21) når statsministeren

opfordrer unge til at tage en uddannelse, uden at oplyse om den høje ungdomsarbejdsløshed blandt højtuddannede, men blot konstaterer, at de skal være "klar til forandring"? Eller kan referencerne til 70'ernes oliekrise som narrativt retorisk virkemiddel, den gentagne brug af eufumismer til at beskrive samfundets problemstillinger og implicitte miskreditering af modparten gennem implikaturer tolkes som *"bevidst eller ikke-bevidst fordrejning vha. forenkling, overdrivelse eller underdrivelse"*? (Femø Nielsen:2007:21) Med afsæt i ovenstående diskussion mener jeg, at det kan anskues som udtryk for en underliggende retorisk ageren, der har til hensigt at påvirke modtageren på en måde, denne ikke er bevidst om, og som derfor kan betragtes som eksempler på politisk spin. I forhold til Habermas' kommunikationsideal må disse i udstrakt grad siges at underminere det normative fundament for den ønskede kommunikation, da dette netop hviler på en herredømmefri kommunikation uden underliggende strategiske motiver. Disse kommer til udtryk gennem retoriske omskrivninger og debaterbare udlægninger af "sandheden", udeladelse af hvad der kan betragtes som relevant information og forenklede referencer til begivenheder, hvis kontekst var en ganske anden end den, der præger den økonomiske virkelighed idag. Dette kan således betragtes som en kommunikativ adfærd, der præges af udsagn, som der, sat på spidsen, kan betragtes som bevidst vildledende og manipulerende, og som dermed står i kontrast til det habermasianske kommunikationsideal.

Konklusion

Jeg har gennem en diskursanalytisk indgangsvinkel med udgangspunkt i Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse som begrebsapparat søgt at afdække de diskursive og retoriske karakteristika i de to taler. Jeg har gennem denne tilgang analyseret på, hvorledes sproget som medium anvendes med henblik på at skabe og opretholde sociale konstruktioner og set disse i samspil med den kontekstuelle virkelighed, de i den valgte empiri indgår i.

Sammenfattende kan det konkluderes, at flere af de genrebestemte karakteristika i de to taler også er bestemmende for talernes diskursive og retoriske udtryk. Disse kom først til udtryk i den tekstuelle analyse, hvor talernes institutionaliserede karakter indvirker på H.T.S.'s muligheder for at agere retorisk qua de institutionelle aspekter, der skal tages højde for i henhold til, hvad der kan udsiges i de to taler. De forskellige arenaer og modtagergrupper bevirker her en relativ stor divergens i graden af specialisering i talerne. Ved kongrestalen er det i flere passager kendetegnende, at (parti)politiske referencer præsupponerede en given forhåndsviden hos modtager, mens den større diversitet i modtagergruppen ved nytårstalen bliver imødekommet gennem et let tilgængeligt sprogbrug, hvor de italesatte emner ikke nødvendiggjorde, at væsentligt indhold skulle infereres. Den strukturelle opbygning knytter sig her til en narrativ indgangsvinkel, hvor pathos-appellerende personlige anekdoter er med til at skabe en personlig identifikation med statsministeren. Her er det også karakteristisk, at det anvendte sprogbrug gennemgående fremstår neutralt uden væsentlige værdiladede konnotationer. I kontrast hertil er kongrestalen karakteriseret ved en markant større affektiv involvering, værdiladede konnotationer og brug af metaforer og omleksikaliseringer, hvilket blandt andet kom til udtryk gennem brugen af humor som anvendt retorisk virkemiddel. Ordvalget og de italesatte emner er i begge taler centreret omkring vigtigheden af det fællesskab, H.T.S. som henholdsvis socialdemokratisk formand og statsminister søger at styrke, mens de forskellige arenaer bevirker en differentiering i måden, hvorpå dette gøres. Ved kongrestalen er H.T.S. gennemgående eksplicit i sit retoriske og ideologiske udtryk, hvilket blandt andet ses i form af partipolitiske referencer og en cementering af vigtigheden af, at "de stærkeste skuldre skal bære de tungeste byrder". Kongrestalens explicitte udtryk er også kendetegnende for tekstens transitive element, hvor der udover en positivt ladet årsagssammenkædning mellem Socialdemokraterne og de politiske tiltag, der hyldes, også ses en markant negativ ansvarliggørelse mellem oppositionen og dens politiske ageren som tidligere

VK(O)-regering. I kontrast hertil er nytårstalen centreret om en positivt ladet sammenkædning mellem den enkelte dansker og det håb, der trods den økonomiske krise er knyttet til fremtidens udfordringer. Begge taler er karakteriseret ved en høj og deontisk modalitetesform, der blandt andet gennem en gentagen brug af det modale hjælpeverbum "skal" udsiger normative idealer om, hvordan verden bør være.

Ovenstående tekstuelle tendenser dannede således grundlaget for den videre diskursanalyse og de diskursive mønstre, der kom til udtryk i henhold til den diskursive praksis. Kongrestalen er her præget af en væsentlig grad af manifest interdiskursivitet, hvor der således trækkes på allerede en eksisterende diskurs omkring velfærd, som både er nationalt og partipolitisk forankret. Det dialektiske aspekt knytter sig her til, at talen dermed både er konstueret af allerede eksisterende diskursive strømninger og samtidig også konstruerende for den nye diskursive praksis, der kommer til udtryk i talen. Sideløbende med denne orientering mod socialdemokratiske kerneværdier som solidaritet og fællesskab ses der i talen ligeledes en gennemgående diskurs omhandlende politisk ansvarlighed. Denne kommer til udtryk i forhold til en gendrivelse af den kritik, der har været i henhold til, at Socialdemokraterne ikke skulle have fået sat de fornødne aftryk i regeringens politiske tiltag, og den førte politik retfærdiggøres således ud fra et rationale om, at det ikke er muligt at have større politisk indflydelse, end antallet af mandater i Folketinget berettiger til. Michel Foucaults produktive magtbegreb inddrages med henblik på at belyse de underliggende magtkonstruktioner samt de kontekstuelle rammebetingelsers influens på H.T.S.'s retoriske ageren. Med udgangspunkt i dette begrebsapparat kunne væsentlige elementer af H.T.S.'s kommunikative ageren betragtes som udtryk for en selvdisciplinerings teknik, hvor partipolitiske dispositiver fremstår rammesættende for den sociale kontekst, H.T.S. kan navigere i. Ligeledes kan den retoriske adfærd betragtes som et udtryk for en moderne pastoralmagt, hvor magtens institutionaliserede karakter bevirker en afretning af det enkelte partimedlem, såfremt en partipolitisk marginalisering skal imødegås. Dette kommer til udtryk gennem konstrueringen af subjektpositioner, hvor der gennem brug af det inkluderende, ansvarliggørende og fællesskabsappellerende personlige pronomen "vi" opsættes markører for, at "den gode socialdemokrat" er den, der bakker op om partiets politiske linie.

Ved nytårstalen sker den diskursive orientering med udgangspunkt i en interdiskursiv sammenkædning mellem en globaliseringsdiskurs, der nødvendiggør evnen til at kunne se muligheder fremfor begrænsninger i de økonomiske udfordringer, samt det danske fællesskab og den danske velfærd, der søges opretholdt. Den partipolitiske forankring ekspliciteres ikke i samme omfang som ved kongrestalen, men ved en nærmere analyse af de underliggende magtkonstruktioner med inddragelse af Foucault, kunne centrale dele af det tekstuelle indhold dog også betragtes som udtryk for socialdemokratiske dispositiver. Det indskærpes således, at overgangen til den nye virkelighed skal ske på kollektivets og fællesskabets præmisser, og dette gøres blandt andet gennem underliggende indikatorer på H.T.S.'s værdipolitiske prioriteter. Her præsenteres "lighed" som den førstnævnte værdi i "treenigheden" "frihed, lighed og tryghed", hvilket formentligt ikke er tilfældigt set i en ideologisk orienteret socialdemokratisk optik. Herudover anvendes det personlige pronomen "vi" gennemgående til at tale på vegne af det danske folk, H.T.S. som statsminister repræsenterer, hvorved der konstrueres subjektpositioner, og hvor den enkelte dansker således tages til indtægt for et syn på såvel de økonomiske problemstillinger som samfundets indretning, der stemmer overens med statsministerens. Dette afviges der dog indledningsvist fra i forbindelse med italesættelsen af de danskere, der møder fremtiden med bekymring, og man kan her argumentere for, at passagen er central, idet H.T.S. retorisk forsømmer at tale i øjenhøjde til de danskere, hvis hverdag netop er præget af af talens tematiske omdrejningspunkt i form af den økonomiske krise. Herudover ses den partipolitiske forankring i forbindelse med implicite miskrediteringer af oppositionen, og formen heraf er blevet diskuteret i forhold til den sociale praksis. For begge taler gælder det i henhold til inddragelsen af Foucault, at det ikke er H.T.S., der som subjekt fremstår magtudøvende men derimod den institutionelle, kulturelle og historiske praksis, hun som henholdsvis socialdemokratisk formand og statsminister fremstår som repræsentant for.

For begge taler gælder det jævnfør den diskursive praksis, at det retoriske udtryk fremstår defensivt. Omend det henholdsvis fastslås, at Socialdemokraterne gør en forskel i regeringen, og at H.T.S. som statsminister kan lede Danmark sikkert gennem den økonomiske krise, er det i høj grad udefrakommende faktorer i form af den tidligere VK(O)-regering, den parlamentariske situation internt i regeringen samt den finansielle krise, der er skabende for talernes diskursivitet.

I opgavens diskussionsafsnit blev der taget afsæt i talernes tekstuelle og diskursive karakteristika, og disse blev set i forhold til den sociale praksis, de indgår i – den professionelle politiske kommunikation, hvor den persuasivt orienterede virkelighed i et spændingsfelt af politiske modstandere sætter dagsordenen. Det styrende element for den sociale praksis var her det spin-orienterede perspektiv, hvor Habermas' ideal om den kommunikative handlen fremstod som et normativt ideal for den delmængde af den retoriske ageren, der kan betragtes som politisk spin.

Ved kongrestalen er det karakteristisk, at gendrivelse og eksplicitte miskrediteringer af modparten var gennemgående i et omfang, der tenderer latterliggørelse og dermed kan have haft den intention at få oppositionen til at fremstå mindre troværdig, for dermed selv at stige i anseelse på dette parameter. Kongrestalens kontekstuelle rammer bevirker dog også, at man kan antage, at en på forhånd indlejret konsensus omkring flere italesatte elementer gør sig gældende og således påvirker det lys, kategoriseringen af politisk spin skal ses i. Der kan her argumenteres for, at fokus grundet den interne uro og kritik af H.T.S.'s politiske kompetencer rettes mod de "etiske dyder"; ærlighed og idealisme, for hermed tilsvarende at fjerne fokus fra det, som ellers må være magtpåliggende for enhver socialdemokrat; at partiet i regeringen ikke har fået sat de politiske aftryk, de kunne have ønsket sig og omkring talen kæmpede med en stadig faldende vælgertilslutning. Denne "ærlighed" kunne umiddelbart betragtes som udtryk for en forståelses-orienteret retorisk ageren, men kan gennem en kritisk indgangsvinkel med udgangspunkt i Klaus Kjølbers begrebsapparat omkring spin og Habermas' kommunikative ideal også anskues som en strategisk handlen, der netop bygger på indlejrede magtkonstruktioner og står i kontrast til den herredømmefri dialog.

Ved nytårstalen blev der redegjort for en spin-orienteret dagsorden, som i forhold til kongrestalens tematiske fordrejning af fokus i større omfang kom til udtryk gennem mindre sproglige betoning. Disse viser sig blandt andet gennem brugen af eufemismer, hvor sproglige omskrivninger konstruerer virkeligheden, som den søges italesat hos afsender. Dette knytter sig også til den framing, der i talen sker af de økonomiske *udfordringer*, hvor der gennem en narrativ indgangsvinkel skabes en positivt ladet historiefortælling, som kan betragtes som et forsøg på at rekonstruere den aura, der knytter sig til statsministeren. Miskrediteringen af modparten fremstår ikke decideret eksplicit i sit udtryk, men ligger dog alligevel latent indlejret i udsagn, der kan have

til hensigt at påvirke den enkelte danskers opfattelse af den tidligere VK(O)-regerings politiske ageren på en måde, denne ikke umiddelbart er bevidst om. Dette ses i teksten blandt andet gennem anvendelse af sproglige implikaturer, hvor modtageren selv skal inferere det meningsgivende i ytringen, og præsuppositionsfusk, hvor der præsupponeres et givent verdenssyn hos modtageren, som ikke nødvendigvis er kongruent med virkeligheden. Disse tendenser kan ud fra et spin-orienteret perspektiv betragtes som eksempler på en sproglig uredelighed, der kommer til udtryk gennem, hvad der kan betragtes som såvel udeladelse af centralt indhold som en forenkling og fordrejning af tematiske forhold. Dette kan i en habermasiansk optik kan anskues som udtryk for en udpræget strategisk handlen, der søger at påvirke modtageren på en måde, denne ikke er bevidst om og dermed underminerende for det normative kommunikationsideal.

Refleksion

Med den anvendte metodiske og teoretiske indgangsvinkel har jeg i forhold til specialets problemformulering afdækket talernes retoriske og diskursive karakteristika. Det analytiske perspektiv har taget udgangspunkt i de sociale konstruktioner, der udgør talernes kontekstuelle fundament med henblik på den henholdsvis partipolitiske og samfundsmæssige påvirkning. I henhold til den sociale praksis og det anlagte perspektiv på de spin-indikatorer, der optræder i teksterne, begrænser opgaven sig i det omfang, at det som beskrevet er vanskeligt at fremsætte absolutte konklusioner om såvel afsenders intentioner som modtagerens bevidsthed herom. For at komme dybere i denne proces, kunne der alternativt være anlagt et perspektiv, hvor fokus i højere grad havde rettet sig mod produktionen af talen, og en indgangsvinkel kunne her have været et kvalitativt interview med H.T.S.'s personlige rådgiver Noa Redington (forsiden.dk) eller andre rådgivere omkring partiet, for hermed at blive klogere på de intentioner, der har ligget bag udarbejdelsen af de to taler. Ved en implementering af afsenders intentioner ville der dog også skulle tages forbehold for flere eventuelle fejlkilder, som knytter sig til, om der overhovedet kan forventes åbenhed og ærlighed i forhold til et emne, der i sig selv er så omgærdet af strategi som den politiske kommunikation.

Jeg har herudover vurderet, at denne tilgang ville underminere det kritiske aspekt i diskursanalysen, da en sådan forhåndsviden ville påvirke den erkendelsesmæssige proces, hvorigennem talernes diskursive karakteristika er fremanalyseret. Jeg mener således, at en sådan tilgang ville medføre, at jeg som fortolker selv ville blive underlagt de magtstrukturer, der er på spil i talerne. Man kan her argumentere for, at en etnografisk nærsynethed ville gøre sig gældende og vanskeliggøre at opretholde en personlig distance til det empiriske materiale, hvilket således ville påvirke analyseresultaterne.

I forhold til disse spiller det ligeledes ind, at min fortolkning af talerne sker med udgangspunkt i det enkelte tekstdokument, hvilket er en begrænsende faktor i forhold til omfanget af den erkendelse og vidensgenerering, som skabes i dette speciale. For at rumme flere aspekter af kommunikationen kunne der ligge et stort potentiale i at kombinere diskursanalysen med eksempelvis deltagende observation, hvor det i forhold til kongrestalen gør sig gældende, at parasproglige elementer som både grin, klapsalver og stilhed ville kunne udsige mere om modtagelsen af de forskellige aspekter i talen. Både her og ved nytårstalen ville H.T.S.'s

nonverbale ageren endvidere være interessante analyseobjekter i forhold til, hvad der i dette speciale konkluderes. Herudover kunne en mere kvantitativ og positivistisk tilgang til problemfeltet samt modtagers perception af talerne have givet mere absolutte konklusioner, mens jeg gennem mit metodiske og teoretiske begrebsapparat anlægger et fortolkende perspektiv, der i et vist omfang afgrænser den absolutte erkendelse. Den politiske kommunikation rummer imidlertid så mange nuancer og aspekter, som ville være vanskeligt til fulde at begribe med en mere kvantitativt orienteret tilgang, og jeg har i specialet set det anlagte perspektiv som det mest relevante og analytisk dybdegående i forhold til en afdækning af specialets problemorienterede fokusområde.

Litteraturliste:

Bøger:

Colinn, Finn og Køppe, Simon: "Humanistisk videnskabsteori" 1. Udgave, DR Multimedie 2003

Fairclough, Norman: "Analysing discourse – textual analysis for social research" Routledge 2003

Fairclough, Norman: "New Labour, new language?" Routledge 2000

Fairclough, Norman: "Discourse and social change" Policy 1992

Foucault, Michel: "Power/knowledge: Selected interviews and other writings 1971-1977"
Pantheon Books New York, 1980

Foucault, Michel: "Overvågning og straf" Det Lille Forlag, 2002

Frimann, Søren: "Kommunikation – tekst i kontekst. Teksanalyse med systemisk funktionel lingvistik" Aalborg Universitetsforlag, 2004

Gadamer, Hans-Georg: "Sandhed og metode – grundtræk af en filosofisk hermeneutik" 1.udgave,
1.oplag – Systime Academic 20004

Gergen, Kenneth: "Invitation til social konstruktion" 1. Udgave, 2. Oplag, Forlaget Mindspace
København, 2010

Gergen, Kenneth & Gergen, Mary: "Social konstruktion – ind i samtalen" Dansk Psykologisk Forlag,
2005

Giddens, Anthony: "Modernitet og selvidentitet" 1. Udgave 12.oplag – Hans Reitzels Forlag 2011

Habermas, Jürgen: "Teorien om den kommunikative handlen bd. 1-2" Aalborg Universitetsforlag
1981

Habermas, Jürgen: "Borgerlig offentlighed" 1. Udgave, 1. Oplag - Informations Forlag, 2009

Husted, Søren: "Vor tids filosofi, videnskab og sprog" Politikens Forlag 1982

Jønsson, Rasmus & Larsen, Ole: "Professionel politisk kommunikation" Akademisk Forlag, 2002

Jørgensen, Marianne Winter & Phillips, Louise: "Diskursanalyse som teori og metode" 1.udgave, 6.oplag – Roskilde Universitetsforlag, 1999

Kjølner, Klaus: "Den politiske komedie – at forstå politik uden at forstå sagen " Forlaget Hovedland, 2011

Mikkelsen, Jan Foght: "Formidlingsetik" Roskilde Universitetsforlag, 2002

Nielsen, Mie Femø, - Koch, Christian m.fl.: "Politisk Spin" - Akademisk Forlag, 2007

Nilsson, Roody: "Michel Foucault – en introduction" 1. udgave, 1.oplag, Samfundslitteratur 2009

Roskvold, Thore og Fabricius, Julie: "Anvendt retorik – tag sproget i munden" Akademisk Forlag, 2008

Bilagsoversigt:

Bilag 1 – Helle Thorning-Schmidts tale ved socialdemokraternes årskongres 2012

<http://politiken.dk/politik/ECE1760897/dokumentation-laes-thornings-kongrestale/>

Bilag 2 – Helle Thorning-Schmidts nytårstale 2013

<http://www.b.dk/politiko/statsminister-helle-thorning-schmidts-nytaarstale-20122013>

Bilag 3 – Vedlagt 9.semestersopgave

Elektroniske henvisninger:

<http://www.180grader.dk/Politik/gallupberl-kernevaelgere-flygter-hver-tredje-vaelger-flirter-med-tanken-om-at-skifte-parti-ved-naeste-valg> - Sidst set d.13/10-13

<http://www.b.dk/kronikker/karrierepolitikeren-anders-fogh> - Sidst set d.13/10-13

<http://www.dr.dk/Nyheder/Politik/2013/02/26/112532.htm> - Sidst set d.13/10-13

<http://www.valg-2011.dk/valgresultat-valg-2011/> - Sidst set d.13/10-13

<http://www.business.dk/oekonomi/danmark-haardt-ramt-af-finanskrisen> - Sidst set d.13/10-13

<http://www.business.dk/oekonomi/corydon-tror-paa-solidt-opsving> - Sidst set d.13/10/13

<http://www.dst.dk/da/Statistik/emner/globalisering.aspx> - Sidst set d.13/10-13

http://www.denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Norge_og_Sverige/Norden_generelt/den_nordiske_model Sidst set d.13/10-13

<http://www.altomhistorie.dk/artikler/stauning/> - Sidst set d.13/10-13

<http://www.b.dk/politik/danskerne-tilfredse-med-hoejt-skattetryk> - Sidst set d.13/10-13

http://www.avisen.dk/klar-besked-velfaerd-frem-for-lavere-skat_148282.aspx - Sidst set d.13/10-13

<http://www.liberalalliance.dk/politik> - Sidst set d.13/10-13

<http://www.dr.dk/Nyheder/Politik/2012/01/01/01181823.htm> - Sidst set d.13/10-13

<http://www.dr.dk/Nyheder/Politik/2012/05/31/0531214611.htm> - Sidst set d.13/10.13

http://www.avisen.dk/ny-massiv-nedtur-til-thorning_182937.aspx - Sidst set d.13/10-13

<http://www.bt.dk/politik/se-hele-listen-100-loeftebrud-paa-100-dage> - Sidst set d.13/10-13

<http://www.b.dk/politiko/skatteaftale-vaekker-intern-kritik-hos-s> - Sidst set d.13/10-13

<http://www.dr.dk/Nyheder/Politik/2012/06/27/091746.htm> - Sidst set d.13/10-13

http://www.dst.dk/pukora/epub/Nyt/2013/NR072_1.pdf - Sidst set d.13/10-13

http://www.denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Storbritannien_og_Irland/Storbritannien_efter_1945/Tony_Blair - Sidst set d.13/10-13

<http://www.information.dk/67256> - Sidst set d.13/10-13

https://intranet.cs.aau.dk/fileadmin/user_upload/Education/F09/BAIT4_ISB6.pdf

- Sidst set d.13/10-13

<http://politiken.dk/politik/ECE1421081/ny-regering-poster-ekstra-millioner-i-nye-spindoktorer/>

- Sidst set d.13/10-13

<http://www.dr.dk/Nyheder/Politik/2012/02/22/125751.htm> - Sidst set d.13/10-13

<http://www.dr.dk/nyheder/htm/baggrund/tema2005/helle%20thorning%20schmidt/>

- Sidst set d.13/10-13

<http://www.180grader.dk/Politik/thorning-tro-mig-det-er-ikke-slut-fr-blondinen-har-stillet-stilletterne-1> Sidst set d.13/10-13

http://www.stm.dk/p_13319.html – Sidst set d.13/10-13

<http://www.leksikon.org/art.php?n=4753> – Sidst set d.13/10-13

<http://www.b.dk/nationalt/de-kloge-er-ledige-som-aldrig-foer> - Sidst set d.13/10-13

<http://forsiden.3f.dk/article/20071228/TELEGRAMMER/19605573/2162/NYHEDER> - Sidst set d.13/10-1